

הישיבה המאתיים-ותשעים-ושש של הכנסת השישית

יום שני, כ"א סיון תשכ"ח (17 יוני 1968)

ירושלים, הכנסת, שעה 16.00

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

לקריאה שניה ושלישית - חוק החזרת תשלומים (התקנת טלפון וטלקס), תשכ"ח-1968 - שחזר מוועדת הכספים.

לדיון מוקדם - חוק תקציבי השירותים הדתיים היהודיים (תיקון), תשכ"ח-1968 - הצעת חברי הכנסת אברהם טיאר.

כן הונחו: 1. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בעניין הכנת ספורטאי ישראל לאולימפיאדה במקסיקו; 2. מסקנות ועדת הפנים בעניין ירושלים.

היו"ר ק. לוז:

אני פותח את ישיבת הכנסת. ראשונה נשמע הדעה מפי מזכיר הכנסת על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מזכיר הכנסת ח. ליאור:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה - חוק המקדמה, תשכ"ח-1968.

ב. שאילתות ותשובות

היו"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחברי הכנסת כהן-צידון.

שלמה כהן-צידון (גח"ל):

האם כבוד ראש הממשלה נתן את דעתו לעובדה שבינתיים, לאור העובדה שאין עתון ערבי המשקף את העניין הישראלי בצורה חיובית, עומדים לרשות האוכי-לוסיה הדוברת ערבית תחת שלטון ישראלי, זו המונה למעלה ממיליון נפש, שני עתונים בערבית בלבד, האחד - בטאון הרשימה הקומוניסטית החדשה, והשני - בטאון מפלגת הפועלים המאוחדת, אשר המינימום שאפשר להגיד לגביהם הוא שתוכנם סותר את האינטרס הלאומי הישראלי?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

נתתי דעתי.

היו"ר ק. לוז:

נתחיל בשמיעת שאילתות ותשובות.

1. הוצאת עתון יומי בערבית ברמה נאותה

חברי הכנסת ש. כהן-צידון שאל את ראש הממשלה ביום כ"ח בטבת תשכ"ח (29 בינואר 1968):

היומון "אלי-יום", המוצא לאור בשפה הערבית, מקבל הקצבה מאת משרד ראש הממשלה בסך של למעלה ממאה אלף לירות. מאידך גיסא, נודע לי שרמתו הנמוכה וכן העובדה שהיומון הג'ל הוא הבטאון היחיד בערבית ומוזהה כבטאון הממשלה בארץ-ישראל, גור-מות לפגיעה ביוקרתה וביוקרת המדינה.

גם שר הבטחון, בפגישתו עם הקצינים המצרים השבויים בארץ-ישראל ערב שחרורם, הודה ברמה הי-רודה של העתון המתיימר לייצג את הממשלה בפני הערבים.

כבודו מתבקש להשיבני:

1. הנכונות העובדות האמורות לעיל?

2. במקרה שהתשובה לשאלה 1 היא חיובית -

א. מדוע אין להפסיק את ההקצבה לעתון?

ב. מדוע לא יצאה לפועל התכנית להוציא עתון יומי בשפה הערבית ברמה גבוהה?

ג. מדוע אין נותנים רשימות להוצאת עתונים יומיים בערבית לאזרחים המעוניינים להוציאם על חש-בונם ללא הקצבה?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

1. מטפלים עתה בהוצאת עתון יומי ברמה נאותה בשפה הערבית, ואני מקווה כי יתחיל להופיע תוך חודשיים ימים.

2. לא נתקבלה עד כה כל בקשה להוצאת עתון יומי בשפה הערבית מצד אזרחים המעוניינים להוציא על חשבונם.

2. מומחיותו של מר פ. ספורן

בעניין תחנות כוח

חברי הכנסת א. טיאר שאל את ראש הממשלה ביום ל' בשבט תשכ"ח (29 בפברואר 1968):

"מר פיליפ ספורן אינו אובייקטיבי ומהימן, קבעו אתמול ראשי משרד הבריאות, אחרי שיחה שהיתה להם בכנסת בירושלים עם מומחה החשמל האמריקאי, שהוזמן על ידי ראש הממשלה" - כך מוסר עתון "הארץ" מיום 22 בפברואר 1968.

אבקש את כבוד ראש הממשלה להשיבני:

1. האם ומה ידוע למשרד ראש הממשלה על קשריו של מר ספורן עם תחנות כוח בחוץ-לארץ?

2. מה היה קנה-המידה שהנחה את משרד ראש הממשלה לחזומו את מר ספורן כמומחה לעניין האס-פקטים הבריאותיים של מיקום תחנת הכוח רדינג ד'?

3. האם מומחיותו של מר ספורן היא בתחום הטכני, בתחום הכלכלי, או בתחום הבריאותי?

ומבחינה נפשית עד כדי כך, שלא נהיה מסוגלים למחשבת שלום והערבים לא יראו כל תועלת לעצמם במחשבה על שלום".

אבקש את כבוד ראש הממשלה להשיבני:

1. האם העמדה שבוטאה על ידי שר החוץ במו"באות שלעיל מבוססת על החלטה כלשהי של הממשלה?
2. אם כן — מה הן הבעיות שהחליטה הממשלה להשאיר פתוחות?
3. האם בעיות אלה כוללות את שאלת הגבולות?
4. מה בדיוק נוסח ההחלטה, ומתי נתקבלה?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

לשאלות 1, 2 ו-3: הממשלה החליטה לדון בבעיות מסוימות רק במסגרת המשא-ומתן בין ישראל לשכנו. תיה. מטעמים מובנים לא נוכל לתת פומבי לבעיות אלה. לשאלה 4: החלטות הכנסת מ' באוגוסט 1967 ואילך והנובע מהן מהווים את הבסיס למדיניות הממשלה והחלטותיה ואישר להן.

4. טימול ישיב של משרדי הממשלה בענייני הדרוזים ושילובם בחברה הישראלית

חבר-הכנסת ג'. מועדי שאל את ראש הממשלה ביום ה' באדר תשכ"ח (5 במרס 1968):

בשעתו הודיע ראש הממשלה, כי האזרחים הדרוזים יושלבו בפעולות המחלקות הממשלתיות, מבלי להזיק דקק למחלקות הערביות.

בקשר לכך, אודה לכבוד ראש הממשלה אם יואיל לענות לי:

- א. האם יכול ראש הממשלה להבהיר לי מהם הסידורים שנעשו למען אפשר לדרוזים להבחין, כי הכרזת ראש הממשלה כוונתה היא למעשים של ממש?
- ב. האם תוקם במשרדו מחלקה מיוחדת לשילוב הדרוזים בחיי החברה הישראלית ולתיאום הפעולות של מחלקות הממשלה בקרב העדה הדרוזית?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

א. ביום 10 באוקטובר 1967 הודעתי לנציגי העדה הדרוזית, כי, בעקבות הישיבה הבולטים של העדה בארגונה ובקידומה החברתי והכלכלי לא קיים עוד, לדעת הממשלה, הצורך שמחלקות ממשלתיות מיו"חדות תטפלנה בבעיות העדה, והדגשתי כי, ענייניה השונים של העדה יועברו בהדרגה מטיפולן של המחלקות המיוחדות לענייני ערבים ודרוזים לטיפולם הישיר של משרדי הממשלה השונים. תהליך זה, מטבעם של הדברים, הוא הדרגתי, ואפשר כבר להצביע על ביצועו, הלכה למעשה, בשטח התעסוקה ובטיפול בענייני עבודת בתי-הדין של העדה הדרוזית.

עלי לציין, כי בכמה שטחים קיימות מגבלות מסוימות, במבחינת האינטרס של העדה, במימוש כוונתה של הממשלה. אוחזים דרוזים רבים מעדיפים לפנות למחלקות המיוחדות לטיפול בענייניהם, כגון ללשכת היועץ לענייני ערבים שליד משרד ראש הממשלה.

ב. אשר להקמת מחלקה מיוחדת ליד לשכת ראש הממשלה אשר תטפל בשילוב האזרח הדרוזי בחברה הישראלית, כפי שמציע חבר-הכנסת מועדי, הרי הצעה זו נוגדת את מגמת הממשלה כפי שנמסרה בהודעתי

4. האם הביע מר ספורן בכתב-עת אמריקני עמדה בשאלה זהה לזו שאותה בא לחקור בארץ, וזאת לפני שהוזמן ארצה?

5. אם הביע עמדה בעניין זה, מה היתה אותה עמדה?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

לשאלה 1: מר פיליפ ספורן הוא מומחה בעל שם עולמי בהקמת תחנות כוח. הוא הקים ועמד במשך שנים רבות בראש חברת חשמל גדולה בארצות-הברית. וזו שימש כחבר בוועדות ממשלתיות רבות בארצות-הברית, אשר חסרו בעיות טכניות מסובכות.

לשאלה 2: מר ספורן מוכר לי כאדם בעל דיעה ונסיון עשיר מאוד בענייני תחנות כוח וכאדם מהימן ואובייקטיבי. הוא ידיד ותיק של ישראל, התעניין בכל-כלתה ובפיתוחה ומשמש שנים רבות יועץ במפעלי הת-פלת המים והחשמל בישראל.

לשאלה 3: מומחיותו של מר ספורן היא בעיקרה בתחום הטכני, אך נסיונו רחב ומקיף. מר ספורן הביא אתו לארץ את מר מיינרד סמית, ממעבדות ברוקהייבן שבארצות-הברית. מר סמית הוא מטאורולוג במקצועו. הוא שימש בעבר ומשמש גם בהווה כיועץ בענייני זיהום אוויר הנובע מהפעלת תחנות כוח, והצליח בתפ-קידו כיועץ.

לשאלות 4 ו-5: לי לא ידוע.

הי"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת טיאר.

אברהם טיאר (המרכז החופשי):

מדוע העדיף כבוד ראש הממשלה את עמדתו של מר ספורן על עמדתו של מר שרד הבריאות?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

היתה זו הצעתי לממשלה במקרה קונטרוברסלי זה, להזמין מומחה מארצות-הברית, את המומחה הזה, והממשלה סמכה את ידיה על עצם ההצעה והאיש, שאחדים מחברי הממשלה מכירים אותו. נראה היה לי שבמקרה קונטרוברסלי זה יבוא כתוב שלישי ויכריע. בא כתוב שלישי, שמחנו שהכריע, וקיבלנו את דעתו.

3. מדיניות הממשלה כלפי הערבים

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את ראש הממשלה ביום ה' באדר תשכ"ח (5 במרס 1968):

ביום ו', 2 בפברואר 1968, בראיון לעתון "הארץ", אמר שר החוץ, מר אבא אבן, כי "הממשלה החליטה להשאיר בעיות יסודיות פתוחות ולא לסגור אותן. זהו ההגיון המנחה את הממשלה. אם אנו קובעים את כל הדברים כמגומרים עכשיו, מדוע יבואו הערבים לשולחן? הזכרתי את הבחינה הנפשית. עלינו להישאר פתוחים לא רק מבחינה משפטית, אלא גם מבחינה נפשית, לאפשרות שתהיה מציאות אחרת... לדעת, המצב הקיים הוא מצב נסבל. אך אין הוא מצב שבו תוכל מדינת ישראל להגשים את ייעודה התרבותי-חברתי, יהודי ומדיני, כפי שהיא רוצה".

עוד אמר באותו ראיון, כי "אנחנו רואים את המצב הקיים כהכרח, אולם לא כמשאת הנפש. לשון אחרת, לא לבגש את המצב הקיים מבחינה מציאותית

7. חידוש הישוב היהודי בחברון

חברי הכנסת י. תמיר שאל את ראש הממשלה ביום י"ב באדר תשכ"ח (12 במארס 1968):

התנועה למען ארץ-ישראל השלמה הדיעה את-מול במסיבת עיתונאים על נכונות 150 משפחות להתיישב בחברון ולחדש שם על-ידי כך את הישוב היהודי. עד כה לא ניתן אישור לצעד זה.

יואל נא כבוד ראש הממשלה להשיבני:

1. האם הידיעה נכונה?
2. אם כן — האם תפעל הממשלה למען חידוש הישוב היהודי בחברון?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

1. אינני קרוא לאשר אם הידיעה על התנועה למען ארץ-ישראל השלמה נכונה או לא. כידוע, משעה שנשאלה השאלתה, קבעו כמה מאורחי ישראל את מושבם בחברון.

2. הממשלה קבעה את מגורי האזרחים האלה בבנייני הממשל הצבאי.

8. דברי ראש הממשלה על מתן אפשרות לתושבי מזרח-ירושלים וחבל עזה לקבל אזרחות ישראלית

חברי הכנסת ש. תמיר שאל את ראש הממשלה ביום י"ד באדר תשכ"ח (14 במארס 1968):

בראיון שהעניק לכתב סוכנות הידיעות "יו.פי.", כפי שהוא מצוטט בעתונים "הארץ" ו"מעריב" מיום 3 במארס 1968, אמר ראש הממשלה, בדברו על השלום לכשייכון, כי "תושבי מזרח-ירושלים והתושבים המקומיים של חבל עזה, להוציא את הפליטים היושבים שם, יוכלו לקבל את האזרחות הישראלית אם ירצו". אבקש מכבודו להשיבני:

1. האם נאמרו הדברים בנוסחם המצוטט דלעיל?
2. האם הם מבטאים את החלטת הממשלה?
3. מתי החליטה הממשלה להבחין בין תושבי חבל עזה לבין תושבי השטחים המשותפים האחרים לגבי מגמות השלום?
4. מהי אמת-המידה שלפיה נקבעה הבחנה זו?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

לשאלה 1: הנושא של אזרחות ישראלית לתושבי מזרח-ירושלים עלה לדיון, אך אינני אחראי לנוסח הדברים.

לשאלה 2: התשובה חיובית.

לשאלות 3 ו-4: לא נכנסתי בראיון זה לשום הבחנות.

9. טיפול ישיר של משרדי הממשלה בבנייני הדרוזים

חברי הכנסת נ. פלד שאל את ראש הממשלה ביום י"ד באדר תשכ"ח (14 במארס 1968):

ביום 10 באוקטובר 1967 הודיע ראש הממשלה לנציגי העדה הדרוזית, כי "בעקבות הישגיה הבולטים של העדה הדרוזית בארגונה ובקידומה החברתי והכלכלי לא קיים עוד, לדעת הממשלה, הצורך במחלקות ממי-שלטיות מיוחדות שתטפלנה בבעיות העדה. לפיכך

מיום 10 באוקטובר 1967. הקמת מחלקה מיוחדת לטיפול בבנייני הדרוזים רק תנציח את המצב שהיה קיים לפני הודעת הממשלה.

5. התקנת רכבת-כבלים למצדה

חברי הכנסת ש. מיקוניס שאל את ראש הממשלה ביום ה' באדר תשכ"ח (5 במארס 1968):

ועדה בין-משרדית, שבדקה לפני כשנתיים את כל ההצעות שהועלו להקלת העליה אל מצדה, הגיעה למסקנה כי רכבת-כבלים (מעלית) היא אמצעי הקשר המתאים ביותר לעליה למצדה מצד ים-המלח וכן לקיום הקשר בין הצד המזרחי של ההר לצדו המערבי בכיוון לערד.

משום הגישה הקשה אל האתר ההיסטורי הזה מעטים המבקרים בו, יחסית למצופה. לדעת פרופ' י. ידן ("דבר", 23 בפברואר 1968), וכן לדעת הנהלת רשות הגנים הלאומיים, התקנת מעלית תתרום להתייאת האתר ואף לפיתוח אזור ים-המלח לתיירות נרחבת.

אי לזאת הנני לשאול את כבוד השר:

1. מה הסיבה שטרם הוגשה המלצת הוועדה הבין-משרדית להתקנת רכבת-כבלים למצדה?
2. האם תותקן רכבת-כבלים בעתיד למצדה ומתי?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

לשאלה 1: האומדן הראשון למימון רכבת-כבלים הוא 1,000,000 ל"י. התקציב איננו כולל השנה סכום זה.

לשאלה 2: המנהל הכללי של משרד התחבורה מינה ועדה לבדיקת הכדאיות להקמת רכבל למצדה. המלצות הוועדה הוגשו ב-11 באפריל 1968 והטיפול בבניין נמצא עתה בעיצומו.

6. מדיניות הממשלה בבניין קביעת גבולות בין ישראל ושכנותיה

חברי הכנסת ש. תמיר שאל את ראש הממשלה ביום י"א באדר תשכ"ח (11 במארס 1968):

בראיון שמסר ראש הממשלה לכתב סוכנות הידיעות "יו.פי." ושעיקר תוכנו צוטט ב"מעריב" מיום 3 במארס 1968, אמר ראש הממשלה כי "ישראל תדרוש ערובות, ובכלל זה החזקה זמנית בשטחים מסויימים, לפני שתעזוב שטחים אלה, עם חתימת חוזה שלום עם שכנותיה". כן הוסיף ראש הממשלה, כי "ייתכן שעד שהערבים והישראלים ילמדו להכיר אלה את אלה, יהיה צורך לכלול בחוזה שלום סעיף בדבר חילות מצב להגנה על זכויותינו".

אבקש את כבוד ראש הממשלה להשיבני:

1. האם נאמרו הדברים במהותם?
2. אם נאמרו — לאילו מקומות התכוון ראש הממשלה בדברו על הצורך בהחזקת חילות מצב להגנה על זכויותינו?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

לשאלה 1: הנושא נדון בשיחה, אך אינני אחראי לנוסח הדברים.

לשאלה 2: מה שלא גיליתי אז — אין טעם שאומר עכשיו, בטרם משא-ומתן.

ריקאי ועסק במחקר אטמוספרי ותחזיות מזג-האוויר. עם שחרורו מהצבא הועסק מר סמית בחברת "אמריקן איירליינס" ואחר-כך במעבדה הלאומית בברוקהייבן, ארצות-הברית. בעבודתו הנ"ל עסק בעיקר בתחזיות מזג-אוויר ובנושאי לוואי הקשורים ביהום אוויר כתוצאה מהתעשייה.

מר סמית פירסם כ-60 מאמרים בכתבי-עת שונים בנושא זיהום האוויר, הוא חבר באגודות ובארגונים מקצועיים ושימש יועץ למוסדות שונים העוסקים בענייני חשמל, תעשייה וגושים דומים.

דומני שכל הביאוגרפיות האלה התפרסמו בשעתו בארץ.

11. שיחות ראש הממשלה עם אישים מהגדה וירושלים המזרחית

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את ראש הממשלה ביום י" באייר תשכ"ח (8 במאי 1968):

ידוע לי כי ראש הממשלה נפגש לאחרונה עם מנהיגים פלסטיניים מאנשי הגדה וירושלים המזרחית. שאלותי הן:

1. האם הוגשו על-ידי ראש הממשלה הצעות כלשהן למנהיגות הפלסטינית?
2. אם כן — מה היו ההצעות?
3. האם נתקבלו תגובות להצעות?
4. אם כן — ממי ומה היו התגובות?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

התשובה לשאלה הראשונה היא שלילית וממילא אין שאר השאלות תופסות. בפגישות הללו התנהלו שיחות ולא הוגשו הצעות.

הי"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אדוני ראש הממשלה, האם אדוני מוכן להצהיר, שלא תתקבל שום החלטה לגבי עתיד השטחים האלה שלא על דעת התושבים, כפי שייקבע במשאל עם חופשי או בדרך אחרת?

דוד הכהן (מפלגת העבודה הישראלית): זה לא רלבנטי.

ראש-הממשלה ל. אשכול:

אני מסופק אם אמנם במסגרת של שאלתה נוספת אני צריך למסור הצהרות כאלה. כבוד היושב-ראש ודאי יפסוק...

הי"ר ק. לוז:

לא, לא.

12. הפצת מדליות ומטבעות זכרון לציון שנת העשרים של המדינה

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את ראש הממשלה ביום כ"ג באייר תשכ"ח (21 במאי 1968):

הגיאוש הראלד" מיום 19 במארס 1968 מוסר, כי הסוכן בדרום-אפריקה, שנטל על עצמו להפיץ שם את מדליון שנת העשרים של ישראל, נאלץ להחזיר

סיכמתי עם שרי הממשלה הנוגעים בדבר, כי ענייניה השונים של העדה יועברו בהדרגה מהמחלקות המיוחדות לענייני ערבים ודרושים לטיפולם הישיר של משרדי הממשלה.

הריני מתכבד לשאול:

1. האם בוצעה העברה הטיפול בענייני העדה הדרושים מהמחלקות המיוחדות לענייני ערבים ודרושים לטיפולם הישיר של משרדי הממשלה?

2. באיזו מידה קידמה העברה זו את הפתרון של הבעיות הממשיות שלפניהן עומדת העדה הדרושים?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

אני מבקש להפנות את השואל הנכבד לתשובתי שניתנה היום על שאלתה של חבר-הכנסת ג'בר מועדי באותו נושא.

10. כישוריהם של מר פ. ספורן ומר מ. סמית

חבר-הכנסת ד. פתל שאל את ראש הממשלה ביום כ"ג בניסן תשכ"ח (21 באפריל 1968):

לאחרונה התפרסם דו"ח ספורן—סמית בעניין מיקום תחנת הכוח רדינג ד'. רצוני לשאול את כבודו:

מה הם הכישורים של האדונים הנ"ל?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

במידת-מה עניתי לשאלתה זו בתשובתי שניתנה היום לשאלתה של חבר-הכנסת טיאר בעניין זה. אוסיף כי על כישוריהם של האדונים פיליפ ספורן ומיינרד סמית, שהוזמנו כדי ליעץ בעניין הקמת תחנת הכוח רדינג ד', ניתן ללמוד מתוך תולדות חייהם ופעילותם המקצועית, המסוכמות בקצרה להלן:

א. מר פיליפ ספורן — יליד וינה, 1896, סיים את לימודיו והוסמך כמהנדס חשמל על ידי אוניברסיטת קולומביה בארצות-הברית בשנת 1917. לאחר קבלת תואר המהנדס המשיך מר ספורן בלימודיו והתמחה בעבודה מעשית בשטחי הנדסה אחרים, כגון הנדסה טכנית, אורחית, הידרואלית, מכרות וגרעינית. בכל אחד משטחים אלה עסק מר ספורן בעבודה מעשית במשך שנים רבות.

מר ספורן מילא תפקידים בכירים בחברות, מוסדות וועדות שונות וצבר במשך השנים נסיון עשיר ומגוון בשטחי עבודתו. הוענקו לו פרסים ותוארי כבוד על ידי מוסדות השכלה גבוהים שונים בארצות-הברית ומחוצה לה, ובכללם הטכניון בחיפה.

מר ספורן חיבר מספר ספרים ומאמרים בשטח האנרגיה, כוח חשמל וכי, שחלק נכבד מהם עוסק במיוחד בנושאים הדומים לאלה שהתעוררו בהקמת תחנת הכוח רדינג ד', ושהקנו לו את הידע והנסיון הדרושים לפתרון הבעיות של רדינג ד'.

מר ספורן הוא ידיד ותיק של ישראל, התעניין בכלכלתה ופיתוחה, משמש שנים רבות יועץ במפעלי התפלת המים והחשמל וכי.

ב. מר מיינרד סמית — יליד ארצות-הברית, 1919, קנה את השכלתו באוניברסיטאות פרינסטון, ניו-יורק ושיקאגו.

בין השנים 1941 ו-1945 שירת בחיל-האוויר האמ-

הנני לשאול את כבוד השר :

1. מה החקציב העומד לרשות משרדך למבצע שיפוץ הבתים ?
2. כמה בתים שופצו במסגרת מפעל זה ?
3. מה הסכומים שהוצעו למעשה למטרה זו ?
4. מה אומדן משרדך על מספר הבתים הטעונים עדיין שיפוץ ?
5. מה עושה משרדך למען קידומו של עניין שיפוץ הבתים ?

שר-השיכון מ. בנטוב :

ראה תשובתי, שניתנה ביום 20 במאי 1968 לשאלתה של חבר-הכנסת נתן פלד באותו נושא.

15. שיפורים בשיכונים חדשים בתל-אביב

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר השיכון ביום ח' באייר תשכ"ח (6 במאי 1968) :

בשנים האחרונות נמתחה ביקורת נגד שיטות תכנון ואדריכלות של מבני שיכון. נראה היה לי, שמשרד השיכון נוטה לשיפור הבינוי העירוני מסוג זה מבחינת גיוון, ריבוי צבעי, תכנונו התואם את הנוף וכו'.

בקשר לכך יואיל השר להשיבני :

1. אילו סוגי שיכון נבנים כבבשי הטייסים בדרום תל-אביב ובדרך חיפה ?
2. האם הובאו בחשבון בתכנון הנ"ל צורכי הגיוון, המשחקים, דרכים נאותות והעניינים שבתחום האסתטי (צבעים, גיוון החזית בבתיים, גדרות וכו') ?
3. מהו רוחב הדרכים בתחום השיכון ?
4. אילו אמצעים ננקטים כדי לקיים אחזקת הבתים ושמירה על דיור תקין ותרבותי ?

שר-השיכון מ. בנטוב :

1. בבבשי הטייסים בדרום תל-אביב ובדרך חיפה בצפון נבנים שיכונים המיועדים לזוגות צעירים ולחוסכי מפעל החסכון לבניין.
2. התשובה היא : כן.
3. רוחב הדרכים שבתחום השיכון וכן כל הפרטים האחרים של התכנית אושרו על ידי רשויות התכנון, בהתאם לסטנדרטים המקובלים בודון ובהתאם להוראות החוק.
4. במסגרת התכנית הפרוגרמית של השכונות הובאו בחשבון כל צורכי המשחקים, ותהיה דאגה להקים בשיכונים נוסדות ציבור למיניהם וכן מרכז מסחרי ברמה נאותה. כמו כן יצויידו השכונות בבניין מרכזי, תאורה מרכזית, גז מרכזי, צינורות לדחי-שמש, תכנון מיתקני אשפה נאותים ומותאמים לדרישות העירייה, וכן פיתוח נאות של החצרות.
- פעולות המשרד מקיפות גם את פעולות ההסברה וההדרכה בין המשחקים, כדי להבטיח אחזקה נאותה של הבניינים.

16. פיתוח ענף הבניה

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזלינו שאלה את שר השיכון ביום י' באייר תשכ"ח (8 במאי 1968) :

בהתחשב במשאלות, שהובעו על ידי מרכז הסתדרות פועלי הבניין וארגון הקבלנים והבונים, בדבר הצורך בקיום

למזמיני המדליון את כספם ולא למכור את המדליונים, מכיוון שהמטבעות לא תאמו באופן בולט את הפרטים שנמסרו אודותיהם בפרסומים. לדוגמה, היה הבדל ניכר בין הגודל שאודותיו הודיעו פרסומי המנפיקים לבין הגודל בפועל של המדליון.

אבקש את כבוד ראש הממשלה להשיבני :

1. היש אמת בדיעה הנ"ל, לפיה היה שוני בולט בין התכונות של המדליון שעליהן נמסר בפרסומי הי-חידה להנפקת המדליונים לבין התכונות בפועל של המדליונים ?
2. אם נכונה הידיעה — מה הסיבות לשוני זה ?
3. מי האחראי לחוסר תיאום זה בין הפרסום למציאות ?
4. מה הן המסקנות שהוסקו לגבי האחרים לעניין זה ?
5. מה הם הצעדים שנקטו למנוע הישנות מקרים כאלה בעתיד ?

ראש-הממשלה ל. אשכול :

- א. הידיעה שהופיעה ב"ג'ואיש הראלד" הדרום-אפריקאי מ-19 במארכ 1968 מתייחסת למדליה פר-טית, אשר הוטבעה שם על ידי גורמים פרטיים, ואין לה כל קשר עם מדינת ישראל, פרט לנושא.
- ב. הכחשת החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות פורסמה שבוע לאחר מכן באותו עתון.
- ג. לציון שנת העשרים של ישראל הנפיק בנק ישראל מטבע-זכרון מכסף, בערך נקוב של עשר ל"י, ומטבע זהב, בערך נקוב של מאה ל"י. פרטים על ההנפקה פורסמו בעתונות הישראלית והלועזית, וכן ניתן להם ביטוי בפרוספקטים של החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות, אשר שיווקה את המטבעות.

13. עידוד הבניה בשכם

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר השיכון ביום י' בטבת תשכ"ח (7 בינואר 1968) :

בעתון "מעריב" מיום 2 בינואר 1968 נמסר כי ראש עיריית שכם, מר חאמד כנעאן, פנה אל שלטונות הממשל הצבאי לעשות מצדם לעידוד הבניה הפרטית בעירו. הדברים נאמרו בפגישה עם המפקד הצבאי של השטחים המוחזקים בגדה המערבית, אלוף-משנה ר. ורדי, שהפנה את העניין לכתובת העירייה.

אי לזאת הנני לשאול את כבוד השר :

האם הוא מוכן לעשות לעידוד הבניה בשכם ?

שר-השיכון מ. בנטוב :

הפעילויות השונות בשטחים המוחזקים הם באחריות הממשל הצבאי.

במקרה שתהיה פניה בנדון למשרד השיכון מצד הממשל הצבאי, נהיה מוכנים לפעול לעידוד הבניה בשטחים אלה.

14. ביצוע התכניות לשיפוץ בתים

חברת-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר השיכון ביום י"ט באדר תשכ"ח (19 במארכ 1968) :

בעתון "דבר" מ-5 במארכ 1968 התפרסמה רשימה מאת י. משולם, המתריע על כשלון מבצע שיפוץ הבתים.

עם זאת, וללא קשר לתקלה האמורה, עובדה תכנית של החלפת קו המים הראשי בצניור, בעל קוטר יותר גדול, שיענה על צורכי העיריה אופקים, לרבות הבניה החדשה המתבצעת במקום. התכנית עומדת להתבצע.

18. הסיבה לאי-נקיטת אמצעים

לפיתוח קריית-חרושת

חבר-הכנסת מ. ח. שטרן שאל את שר השיכון ביום י"ז באייר תשכ"ח (15 במאי 1968):

באזור הצפון, בסביבות חיפה, קיים ישוב בשם קריית-חרושת, אשר נוסד עוד בתחילת שנות השלושים ומשום-מה פסחה עליו כל ההתפתחות של עשרות השנים לפני ואחרי קום המדינה והמקום נשאר עווב, מוזנח ונשכח.

גרות במקום כארבעים משפחות ומצבן החברתי קשה מכל הבחינות.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. מה הטעמים שמשדר השיכון, שהקים מאות אלפי שיכונים בכל רחבי הארץ, פסח על קריית-חרושת?
2. האם בתכנית הפיתוח לעתיד מופיעה קריית-חרושת ומה הן תכניות אלה?

שר-השיכון מ. בנטוב:

1. משרד השיכון מפעיל בניית שיכונים ועבודות פיתוח הקשורות בשיכונים אלה, בהתאם לפרוגרמה הבניה, הנקבעת על-ידי המשרד, לפי היעדים השונים. אחד הגורמים לקביעת הפרוגרמה הוא מלאי הקרקעות. עבודות בניה ופיתוח של המשרד מבוצעות על קרקעות המדינה, המוקצות למשרד, לצורך זה, על-ידי מינהל מקרקעי ישראל. פרט למקרים חיוניים אין המשרד פועל על קרקעות פרטיות. הקרקעות שבקריית-חרושת הן בבעלות פרטית, ומאחר שהשכונה גובלת עם קריית-טבעון ונמצאת במרחק לא רב מיקנעם ומחיפה, שבהם מפעיל המשרד בניה ציבורית, לא היה מקום להיכנס להוצאות הגבוהות הכרוכות בבניה ציבורית על קרקע פרטית.

2. אין למשרד השיכון תכנית פיתוח לגבי שכונה זו. מצב העליה אינו מחייב להרחיב את מספר נקודות הקליטה של העולים, ויש ספק אם העולים המגיעים יכבדו לשיכונם את קריית-חרושת על פני מקומות אחרים.

19. תלונת ההסתדרות הרפואית על

הסתה נגד רופאים

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר המשפטים ביום ט"ז בשבט תשכ"ח (15 בפברואר 1968):

קיבלתי העתק של תזכיר אשר נשלח על-ידי ההסתדרות הרפואית בישראל אל שר המשפטים. בתזכירם מתלוננים הרופאים על הסתה המתנהלת נגדם ומצביעים על כך שהסתה זו הולכת וגואה מיום ליום. עיקר הטענות מכוונות כנגד גוף הקורא לעצמו, הוועדה להגנת כבוד האדם.

בקשר לכך הנני מבקש לדעת:

1. האם נערכה חקירה כלשהי בעקבות הפניה הנ"ל?

מועצה מייעצת לענף הבניה, שמתפקידה יהיה לברר ול- המליץ על האמצעים שיש לקוט לפיתוח ענף בסיסי זה — רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם פנה אליך מרכז הסתדרות פועלי הבניין וארגון הקבלנים בבקשה להקים מועצה מייעצת לענף הבניה?

2. אם כן — מה היתה תגובת משרדך?

שר-השיכון מ. בנטוב:

1. מוסדר השיכון הגיש לממשלה הצעת חוק להקמת מרכז לבניה במדינת ישראל, שבו ישותפו כל גורמי הבניה. כשיאושר חוק זה ויוקם המרכז, ייווצר מוסד ציבורי רצוני לליבון בעיות משק הבניה.

2. על כן איני סבור כי יש מקום למנות מועצה ציבורית נוספת לענף הבניה.

ברוח זו ניתנו הסברים לנציגי הסתדרות פועלי הבניין וארגון הקבלנים בנדון, והם סמכו את ידם על ההצעה.

17. הבטחת הספקת מים סדירה לאופקים

חברת-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלנו שאלה את שר השיכון ביום ט"ז באייר תשכ"ח (14 במאי 1968):

בעתון "דבר" מיום 12 במאי 1968 פורסם: "מצוקת מים פוקדת את אופקים שבנגב המערבי. בערב-שבת הוועקה למקום מיכלית מים של מכבי-אש מבאר-שבע לחלק מים לתושבים נזקקים. כ-50% מתושבי אופקים סובלים ממחסור במים".

בהתחשב בסבל הגדול הנגרם לתושבי אופקים בעקבות מחסור במים, וזאת דווקא בחודשי הקיץ הלו- הטים — דבר העלול לפגוע בבריאות התושבים ובהתפתחות הכלכלית של המקום — רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם הפרסום בעתון תואם את המציאות בכללה או בחלקה?
2. אם כן — מה הן הסיבות שגרמו למחסור במים?
3. מי נושא באחריות למצב שנתהווה?
4. אילו אמצעים ינקוט משרד השיכון על מנת להבטיח הספקת מים סדירה ובכמות מספקת לאופקים?

שר-השיכון מ. בנטוב:

1. הפרסום בעתון אינו תואם את המציאות בכ-ללה. בשבוע שבין 5 ל-10 במאי היו מספר ימים שבהם לא הגיעו המים לבתי הקומות באופקים.

2. הסיבות לכך נבעו מתקלה במשאבה של מכון המים, בגלל רמת אחזקה בלתי-מספיקה של המכון. אחזקת המכון היא באחריותה של המועצה המקומית.

3. מהנאמר לעיל מסתבר, כי באחריות לתקלה שנגרמה נושאת המועצה המקומית.

4. עם זאת נקט המשרד צעדים מידיים כדי לעזור להתגבר על התקלה בו בלילה. בעקבות הכתבה, שפורסמה בעתון "הארץ" בנדון, שלחה המועצה בתאריך ה-15 במאי 1968 מכתב למערכת, בו הבירה את סיבות התקלה. הסבר זה של המועצה לא פורסם משום-מה על-ידי העתון. כמו כן נמצאים בדינו מכתבי תודה על העזרה המהירה והיעילה שניתנה על-ידי המשרד לתיקון התקלה.

לשאלה 3: סכום החובות לעובדים על חשבון זכויות סוציאליות אשר טרם שולם מסתכם ב-3.5 מיליון ל"י לערך, לפי אומדן שנתקבל מהמחלקה לסט-טיסטיקה של הוועד הפועל של הסתדרות העובדים.

לשאלה 4: סכום החובות למס הכנסה מסתכם אף הוא בסך 3.5 מיליון לירות בערך.

21. הגנה על זכויות העובדים במקרים של פשיטות-רגל

חבר-הכנסת נ. פלד שאל את שר המשפטים ביום ט"ז בשבט תשכ"ח (15 בפברואר 1968):

ועדת העבודה של הכנסת הניחה על שולחן הכנסת ב-19 בדצמבר 1967 את מסקנותיה בשאלת הבטחת שכר הפועלים, תשלומי הזכויות הסוציאליות והפיצויים במקרה של פשיטת-רגל.

במסקנות אלה אימצה ועדת העבודה את המלצות הוועדה הבין-משרדית שדנה באותו נושא, הדגישה את הצורך הדחוף לתת תוקף חוקי להמלצות הוועדה הבין-משרדית והמליצה בפני הממשלה להביא בהקדם ככל האפשר הצעת חוק להגנת זכויות העובדים במקרים של פשיטות-רגל ופירוק תאגידים.

הריני מתכבד לשאול את כבוד השר:

א. האם נמצא חוק להגנת זכויות העובדים במקרים של פשיטת-רגל בהכנה?

ב. אם כן — מתי יונח על שולחן הכנסת?

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

א-ב. הצעת חוק לתיקון פקודת פשיטת-רגל (עדיפות בתשלום חובות), תשכ"ח-1968, והצעת חוק לתיקון פקודת החברות (עדיפות בתשלום חובות), תשכ"ח-1968, נמצאות על סדר-היום של ועדת השרים לענייני חקיקה. עם סיום הדיון בהצעות הנזכרות לעיל בוועדת השרים לחקיקה תונחנה ההצעות על שולחן הכנסת.

הי"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת פלד.

נתן פלד (מפ"ם):

בשים לב לכך שהטיפול בסוגיה זו בכנסת נמשך זמן כה רב, האם מוכן כבודו להבטיח שהצעת החוק תונח בהקדם על שולחן הכנסת?

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

אעשה כל מאמץ שהדבר ייעשה.

22. החמרת הפיקוח וזירוז ההליכים במקרים של פשיטת-רגל

חבר-הכנסת ש. כהן-צידון שאל את שר המשפטים ביום כ"א בשבט תשכ"ח (20 בפברואר 1968):

האזרח ש. קליגר מחיפה פנה אלי בתרעומת, שבכל מקרה שבו נאלצים גופים שונים לגבות את המגיע להם או חלק מהמגיע להם מאת חייבים בפשיטת-רגל, הם נאלצים להמתין זמן רב וחלק ניכר מהמגיע להם הולך להוצאות המפרק.

כבוד השר מתבקש להשיבני:

1. הנכון האמור לעיל?

2. אם נערכה חקירה כנ"ל —

א. מה העלתה?

ב. האם נקטו בהליכים כלשהם כנגד האחראים לכך?

ג. אם לא נקטו — מדוע לא?

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

לשאלה 1: אין זה מתפקידו של משרד המשפטים לערוך חקירות וממילא לא ניהל חקירה גם במקרה הנדון.

לשאלה 2: השאלה אינה מתעוררת, לאור התשובה לשאלה 1.

הי"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

איך מתיישבת עמדת משרד המשפטים בכל הפרשה הזאת עם דברי כבוד השר בעת הדיון על חוק לשון הרע, שבו הבלית את חשיבות ההגנה על ציבורים מקצועיים דווקא על רקע דומה לזה? והנה יום-יום מופצים פרסומים, שבאחד מהם אני קורא את הפסיקה הבאה: „אל ניתן שקומץ רופאים שיכורי תאוות ביתורי גוויות יכפו תאוותם לקריירה רפואית על חשבון הציבור כולו“. דברים מסוג זה מתפרסמים מדי יום ביומו.

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

התשובה היא ברורה: החקירה הקודמת לטיפול המשפטי היא בידי משרד המשטרה.

20. נחונים על פשיטות-רגל

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזלנו שאלה את שר המשפטים ביום ט"ז בשבט תשכ"ח (15 בפברואר 1968):

בעתונות פורסם, שכונס הנכסים מר ש. ויינגורד מסר, שבשנת 1967 הסתכמו החובות בפשיטות-רגל ל-17 מיליון לירות לעומת 12 מיליון לירות בשנת 1966.

בהתחשב בגידול מספר פשיטות-הרגל שהיה בשנה שעברה וההפסדים שנגרמו מכך לגורמים שונים — רצוני לשאול את כבוד השר:

1. מה היו הסיבות שגרמו לגידול מספר פושטי-הרגל?

2. בכמה מסתכם סכום החובות שפושטי-הרגל נשארו חייבים לעובדים בעד שכר העבודה?

3. בכמה מסתכם סכום החובות לעובדים על חשבון זכויות סוציאליות?

4. בכמה מסתכם סכום החובות למס הכנסה?

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

לשאלה 1: צמצום האפשרויות להשגת אשראי, ההוצאות מעל לגבולות ההכנסה והמיתון בפעילות הכלכלית, ביחוד בתחומי המסחר התעשייה והבניה, הם הגורמים העיקריים לגידול מספר פשיטות-הרגל בשנת 1967.

לשאלה 2: סכום החובות שפושטי-רגל נשארו חייבים לעובדים בעד שכר עבודה בשנת 1967 הוא כ-300,000 לירות.

ב. היש למשרד המשפטים תכניות ולוח זמנים לביצוע ההמלצות של הוועדה הציבורית הנ"ל?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

א-ב. הוועדה הציבורית, בראשותו של שופט בית המשפט העליון, ד"ר בנימין הלוי, אשר נתמנתה על ידי שר המשפטים כדי לקבוע את תוכנו וצורתו של פרסום פרוטוקול משפט אייכמן, הגישה את המלצותיה בחדש אוגוסט 1964. לאחר קבלת המלצות הוועדה החל משרד המשפטים לבדוק את הצעדים המעשיים להגשמת המלצות הוועדה ולברר את השאלות התקציביות הכרוכות בפרסום החומר. משרד המשפטים אף ניהל משא-ומתן עם מוסדות שונים במגמה לעניין אותם ולשתתף בהוצאת החומר לאור.

המניעה היחידה להדפסת החומר הוא העדר הסכום מים הדרושים לכך. הוצאה לאור של החומר בשפה העברית בלבד צריכה לעלות סכום שהוא למעלה מחצי מיליון לירות.

אין כיום למשרד המשפטים לוח זמנים לביצוע המלצות הוועדה האמורה. אני מתכוון לכלול את הסכום האמור בתקציב המשרד, שיוגש לממשלה, לשם הכללתו בתקציב המדינה שהממשלה תגיש לכנסת לקראת שנת 1969/70.

אם יאושר סעיף זה בתקציב, יוכל משרד המשפטים לבצע את המלצות הוועדה תוך 12 עד 14 חודש.

24. נתונים על רישומן ופירוקן של חברות

חבר הכנסת י. תמיר שאל את שר המשפטים ביום ל' בשבט תשכ"ח (29 בפברואר 1968):

יואל נא השר להשיב:

1. כמה חברות היו רשומות אצל רשם החברות בשנים 1964, 1965, 1966 ו-1967?
2. כמה מהן התפרקו מרצון בשנים הנ"ל?
3. כמה מהן פורקו על-ידי הליכים משפטיים?
4. כמה חברות חדשות נרשמו בשנים הנ"ל?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

לשאלה 1: מספר החברות שהיו רשומות אצל רשם החברות הוא כלהלן: בשנת 1964 - 34,573; בשנת 1965 - 34,785; בשנת 1966 - 34,235; בשנת 1967 - 33,768.

לשאלה 2: מספר החברות שהתפרקו מרצון הוא: בשנת 1964 - 84; בשנת 1965 - 171; בשנת 1966 - 160; בשנת 1967 - 122.

לשאלה 3: מספר החברות שפורקו על-ידי הליכים משפטיים הוא כלהלן: בשנת 1964 - 59; בשנת 1965 - 67; בשנת 1966 - 84; בשנת 1967 - 129.

לשאלה 4: מספר החברות החדשות שנרשמו הוא כלהלן: בשנת 1964 - 2520; בשנת 1965 - 1922; בשנת 1966 - 1513; בשנת 1967 - 1176.

יורשה לי, אדוני היושב-ראש, להעיר בקשר לשאלתה זאת ובקשר לשאלות אחרות: רוב האיגופר-מציה נמצאת בשנתון הממשלה. ברצון רב הייתי מוסר את האיגופר-מציה הזאת בכתב, לו היה פונה אלי חבר הכנסת המכובד. אני חושב שזמנה של הכנסת יקר ואין צורך להעסיק את הכנסת בדבר כזה.

2. מה נעשה כדי לזרז את ההליכים של פעולות כונס הנכסים, כדי שמינוי כונס הנכסים לא יהווה הסוואה לחייבים שונים להתחמק מסילוק חובותיהם?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

לשאלות 1 ו-2: נכון הדבר כי נושים בפשיטות רגל נאלצים, לצערי, להמתין זמן רב עד שהם גובים את המגיע להם מחייבים בפשיטות-רגל. כן נכונה בחלקה התרועמות כי חלק ניכר מהמגיע לנושים מוצא להוצאות הפירוק.

משרד המשפטים היה ער לבעיות שהלכו והחריפו עם התגברות גל פשיטות-הרגל והפירוקים בסוף שנת 1966 והמחצית הראשונה של שנת 1967. בעקבות זה הוחמר הפיקוח על פעולות הנאמנים והמפרקים, הן במטרה לזרז את פעולת מימוש הנכסים וחלוקת הדי-ווידנדים לנושים והן על-ידי הגברת הביקורת על פעולותיהם המשקיות של המפרקים והנאמנים. במספר מקרים אף פעל כונס הנכסים הרשמי לפיטוריהם של מספר נאמנים שלא מילאו את תפקידם בצורה יעילה.

במקביל לפעולות האמורות מיניתי ועדה בראשותו של הנשיא התורן של בית המשפט המחוזי בתל-אביב, השופט יוסף לס, לקביעת תעריך מקסימלי לשכר טרחה של נאמנים ומפרקים. בוועדה השתתפו נציגי לשכת עורכי-הדין, לשכת רואי-החשבון וכונס הנכסים הרשמי. הוועדה הגישה לי את המלצותיה, שיפורסמו בקרוב כתקנות המחייבות את כל הנוגעים בדבר. אנו מעריכים כי התקנות תשמשנה גורם מחסן בהגבלת השיעור לשכר טרחת הנאמנים בפשיטות-רגל.

החמרת הפיקוח על פושטי-רגל ועל עבריינים על פקודת החוק הפלילי בתחום עבירות מרמה, סחיטה ועושה, הביאה לעליה בשיעורי הדיווידנדים המוצעים לנושים בהסדרי פשרות וסייעה לכלימת גל של פושטי-רגל ודוויגים, שניסו לנצל את המצב הכלכלי כדי להתחמק מסילוק חובותיהם.

23. פרסום הפרוטוקול של משפט אייכמן

חבר הכנסת ג. האוזנר שאל את שר המשפטים ביום כ"ז בשבט תשכ"ח (26 בפברואר 1968):

ב-14 באפריל 1963 מינתה הממשלה ועדה ציבורית, בראשותו של השופט ד"ר בנימין הלוי, לקבוע את תוכנו וצורת פרסומו של הפרוטוקול במשפט אדולף אייכמן, בשפה העברית ובשפה לועזית.

הוועדה עשתה עבודת הכנה מקיפה, קיימה מספר רב של ישיבות, בדקו את הפרוטוקול על חלקיו השונים, פיקחה על הגהתו ועברה על 1550 מוצגים, לערך. כן בדקה את השאלות הנובעות מרב-לשוניות של הפרוטוקול על חלקיו השונים וסיימה את כל עבודת ההכנה בדיון וחשבון מפורט שהגישה ב-4 באוגוסט 1963.

הוועדה היתה מאוחדת בדעה, כי נודעת חשיבות לאומית והיסטורית לפרסום הפרוטוקול האמור.

שר המשפטים הבטיח פעמים אחדות בפומבי, שפרוטוקול זה יפורסם. מאז עברו כארבע שנים והדבר טרם נעשה.

שאלותי הן:

א. מדוע לא המשיך משרד המשפטים בעבודות הכנה לפרסום הפרוטוקול האמור?

הי"ר ק. לז:

בסיום הכנסת הקודמת אמרתי, שנהוג בפרלמנט האנגלי, שעניינים המתפרסמים בעתונים רשמיים של הממשלה אינם נתונים לשאילתות. אבל אצלנו אין תקנה כזאת.

25. הבטחת זכויות העובדים וקופות הגמל

במקרים של פשיטת-רגל

חבר הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר המשפטים ביום ל' בשבט תשכ"ח (29 בפברואר 1968):

הוועד הפועל של מועצת פועלי חיפה החליט לאחרונה להתיר על ליקויים שבחוק פשיטת-הרגל, לפיהם מקופחים העובדים וקופות הגמל בפשיטות-רגל של מפעלים. ברוב פשיטות-הרגל - נאמר בהחלטה - לא קיבלו קופות הגמל שום חלק מחובותיהם והעובדים עצמם קיבלו רק חלק מזכויותיהם.

אי לזאת הגני לשאול את כבוד השר:

מה הוא חושב לעשות כדי להבטיח את זכויותיהם של העובדים ושל קופות הגמל במקרה של פשיטת-רגל?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

בעקבות ההצעות לסדר-היום והדיונים שהתקיימו בנושא זה הכין משרד המשפטים, בשיתוף פעולה עם משרד העבודה וגורמים אחרים, שתי הצעות חוק - הצעת חוק לתיקון פקודת פשיטת-רגל (עדיפות בתש"ל חובות), תשכ"ח-1968, והצעת חוק לתיקון פקודת החברות (עדיפות בתשלום חובות), תשכ"ח-1968. הצעות אלו באות לתקן את הפגמים שנתגלו בנושא זה. הצעות החוק האמורות נמצאות כרגע בדיון בוועדת השרים לחקיקה.

26. הסדר במקרה של סירוב בעל לתת גט לאשתו

חבר הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר המשפטים ביום ה' באדר תשכ"ח (5 במארס 1968):

בפסקי-דין של בית-המשפט העליון (כרך כ"ב, חלק ראשון, חוברת 2, ע' 29) פורסם פסק-הדין של בית-המשפט העליון בערעור היועץ המשפטי לממשלה נגד יחיאל אברהם. בערעור זה דחה בית-המשפט העליון את בקשתו של היועץ המשפטי לממשלה לשחרר מהמ"עצר את סרבן הגט יחיאל אברהם, המסרב לשחרר את אשתו מעניגותה אף לאחר חמש שנות מעצר. בהזדמנות זו הביעו השופטים, ובעיקר כבוד ממלא מקום הנשיא, השופט זילברג, את הזדעזעותם מהעובדה שייתכן כיום במדינתנו, שאשה חייבת לשבת בעניגותה ואין בידי החוק להושיע לה. כבוד השופט זילברג אף הציע להתגבר על קשיים אלה במקרה שהרבנות אמנם תסכים לנקוט צעדים רציניים למציאת פתרון. כל שלושת השופטים המליצו בפני מוסדות המדינה למצוא דרך לשנות מצב בלתי-נסבל זה.

לפיכך הגני מתכבד לשאול את כבוד השר:

מה הצעדים שכבודו מוכן מצדו לנקוט על מנת למלא אחרי המלצה זו של בית-המשפט העליון?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

בעקבות פסק-הדין של בית-המשפט העליון הוזכר בנוסח השאילתה פניתי אל כבוד הרבנים הראשיים וביקשתי מהם הערותיהם ביחס לאמור בפסק הדין.

כבוד הרב הראשי יצחק נסים כתב לי על הטרדות שהרבנות טורחת להיותר עגונות וכי הוא יוסיף לכתוב לי לאחר שהרבנים יגיעו לידי סיכום.

מכבוד הרב הראשי אונטרמן לא קיבלתי תשובה, אולם שוחחתי איתו בעל-פה והוא הודיעני שהוא נותן את דעתו לשאלה.

ברור לי שכל הסדר אשר ייעשה במסגרת חוק הנישואין והגירושין יוכל להיעשות על-ידי בית הדין הרבני. אינני מתכוון להציע תיקון בחוק האמור כדי להוציא את העניין מידי הרבנות.

27. סירוב שר המשפטים לאשר תקנות לשמירה על הכותל המערבי, שהוצעו על-ידי שר הדתות

חבר הכנסת א. אבנרי שאל את שר המשפטים ביום ה' באדר תשכ"ח (5 במארס 1968):

ב"הארץ" של יום 1 במארס 1968 נתפרסמה ידיעה, בה נאמר כי שר המשפטים מסרב לאשר תקנות, שהוצעו על-ידי שר הדתות לשמירה על הכותל המערבי, בגדר חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967. שאלותי הן:

1. האם הידיעה הנ"ל היא נכונה?

2. אם היא נכונה - מדוע מתנגד שר המשפטים לאישור ולפירסום התקנות שהוצעו או נוסחו על-ידי שר הדתות?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

לשאלה מס' 1: התשובה היא חיובית.

לשאלה מס' 2: נוסח התקנות כפי שהוצע על-ידי משרד הדתות לא נראה לי, בהיותן לדעתי בנקודות מסוימות גורפות מדי וחמורות מדי.

הי"ר ק. לז:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):

אולי מוכן כבוד השר לפרט בקיצור מה נראה לו חמור מדי?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אינני חושב שהנימוס הטוב בין שרי הממשלה מאפשר, כשיש ביניהם דיון, לפרט מעל במת הכנסת מהו הדיון. הסיכום - שאני.

28. הנימוקים לסגירת תיק לשם

חבר הכנסת א. אבנרי שאל את שר המשפטים ביום ה' באדר תשכ"ח (5 במארס 1968):

ב"הארץ" של יום 1 במארס 1968 נתפרסמה ידיעה, בה נאמר כי פרקליטות מחוז תל-אביב החליטה לסגור את תיק לשם מחוסר הוכחות.

עוד נמסר בהמשך הידיעה, כי בשעתו טען בא"כוח המשטרה, שהעצורים חשודים בהוצאת סחורות בטענות שווא, תשלום שוחד לפקדי משרד הבטחון, יצירת קופה שחורה לתשלומי שוחד, חשד בהשמדת חומר הוכחה משטרת.

כן נאמר בידיעה, כי הוחלט לסגור את התיק בעיקר עקב פטירת העד הראשי, שהיה מהנדס במשרד הבטיחון, וכן כי לאחר פטירתו נותרו כהוכחות רק עדויות של שותפים לעבירה.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כבוד השר, בתשובה לשאלתה שלי באותו עניין הביע שר המשטרה לפני כמה שבועות את הדעה הנמרצת ביותר, שהיה חומר האשמה מספיק גם אחרי שהעד ההוא נפטר. במקרה כזה, כשיש חילוקי דעות כל-כך חריפים בנושא ציבורי כל-כך רגיש, האם לא היה מן הדין לקיים התייעצות בצורה אחרת?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

ייתכן שהיה מקום להתייעצות, ומתקיימות התייעצויות לא מעטות. שר המשטרה אמר בוודאי מה שאמר על יסוד עצותיהם של מומחים. המומחה שלי לאותו עניין היה פרקליט המחוז, על אחת כמה וכמה שאני עצמי לא דנתי בתיק.

29. פרטים על תשלום לגברת יונה סופר

חבר הכנסת מ. ידיד שאל את שר המשפטים ביום י"ד באדר תשכ"ח (14 במארכס 1968):

בתשובה לשאלתה מיום כ"ז בחשון תשכ"ח — 30 בנובמבר 1967 ענה שר המשפטים: „הגברת יונה סופר העידה במשפט התלוי ועומד בבית המשפט המחוזי בירושלים וטרם ניתן בו פסק-דין. אהיה מוכן להשיב על השאלתה האמורה לגופה לאחר שייתמו ההליכים המשפטיים באותו עניין“.

היות והשופט מלחי זוכה, אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לשאלותי בקשר לתשלום שניתן לגברת יונה סופר:

1. מי הרשות המוסמכת לקביעה זו?

2. בעד מה ניתן התשלום?

3. מהו הסכום ששולם ליונה סופר?

4. האם התשלום ניתן גם בעד שומר-ראש ליונה סופר, ואם כן — מהו הסכום ששולם?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

לשאלה מס' 1: עם פתיחת המשפט הפלילי נגד מלחי תכפו ההטרדות והאיומים נגד הגברת סופר. אני שים מסויימים הטרידו אותה בטלפון, צלצלו בדלת ביתה בכל שעות היום והלילה ואף נטפלו אליה בצאתה את הבית. מאחר שהגברת סופר היתה עדת התביעה במשפט, העלתה המשטרה את הבעיה בפני היועץ המשפטי לממשלה, אשר קבע כי המדינה חייבת לתת הגנה מלאה לעדיה. היועץ המשפטי לממשלה הורה לשכן את הגברת סופר מחוץ לתל-אביב כל עוד לא סיימה מתן עדותה במשפט, וכי המדינה תישא בהוצאות הכרוכות בכך. מאחר שבתקופה זו קיימה התביעה מספר פגישות עם העדה לקראת מתן העדות בבית המשפט, הוחלט לשכנה בירושלים.

לשאלה מס' 2: לגברת סופר הוחזרו הוצאות שהוציאה במהלך החקירה והמשפט ובקשר אליהם, וכן ניתנה לה קיצבה שבועית קטנה לכיסוי הוצאות אישיות. דמי האיכסון שולמו במישרין לבתי הארחה שבהם התאכסנה הגברת סופר.

לשאלה מס' 3: לגברת סופר שולם סכום של 2580 ל"י (מזה 1200 ל"י הוצאות וסך 1380 ל"י קצובה להוצאות אישיות).

בקשר לכך הגני מבקש לדעת:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה? אם אינה נכונה — מה אינו נכון בה?

2. האם נכון הוא כי התיק הנ"ל נפתח עוד בשנת 1966?

3. מדוע לא הוגש גליון האישום תוך חודשים אחדים לאחר פתיחת התיק? מה עיכב בעד הגשת גליון האישום?

4. מתי נפטר העד הראשי?

5. מה הניע את הפרקליטות להחליט שלא למסור את ההכרעה הסופית לידי בית המשפט?

6. האם הפרקליטות נועצה במשטרה בטרם הורתה על סגירת התיק?

7. האם נהוגת הפרקליטות להיוועץ במשטרה בטרם היא מחליטה לסגור תיקים, שהיו נושא לחקירה משטרתית ושהועברו אליה על-ידי המשטרה?

8. האם החזירה הפרקליטות את התיק לידי המשטרה לשם עריכת חקירות נוספות בטרם הוחלט על סגירת התיק? אם לא העבירה — מה הסיבה לכך?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

לשאלה מס' 1: הידיעה המצוטטת בנוסח השאלתה נכונה.

לשאלה מס' 2: התשובה חיובית. התיק נפתח במשטרה בינואר 1966 ובפרקליטות בחודש ספטמבר 1966.

לשאלה מס' 3: לאחר בדיקת חומר הראיות, שנאסף על-ידי המשטרה, הגיע פרקליט המחוז למסקנה כי אין בחומר הראיות יסוד מספיק להגשת כתב אישום ולכן לא הוגש כתב אישום בנדון.

לשאלה מס' 4: העד הראשי שעליו יכלה להתבסס התביעה הפלילית, שהיה עובד תע"ש, נפטר בחודש דצמבר 1965.

לשאלה מס' 5: התביעה יכלה להתבסס בעיקר על עדותו של עובד תע"ש האמור, שהיה מעורב בעניין. אך לנוכח פטירתו הגיע פרקליט המחוז למסקנה כי אין לו ראיות מספיקות לפתוח בהליכים פליליים נגד החשודים.

לשאלה מס' 6: הפרקליטות לא נועצה במשטרה לפני סגירת התיק.

לשאלה מס' 7: הנוהג איננו קבוע. קיימים מקרים שבהם מתייעצת הפרקליטות עם המשטרה בטרם היא מחליטה על סגירת תיק, ויש מקרים שבהם אין היא מוצאת צורך לעשות כן.

לשאלה מס' 8: בטרם החליט פרקליט מחוז תל-אביב על סגירת התיק, ביקש את המשטרה לברר ולהשלים פרטים נוספים בחקירה שהתנהלה, והמשיך טרם עשתה כמבוקש. על אף החומר הנוסף לא מצא פרקליט המחוז יסוד להעמיד את החשודים לדין.

הי"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אבנרי.

— שאלות ותשובות (י. ש. שפירא, לוז, ידיד, סנהדראי, גרוס); חוק התקציב (מס' 2) לשנת 1968/69 (לוז, קרגמן) —

31. דברי שופט בית המשפט העליון, מר חיים כהן, על נישואי תערובת

חברי הכנסת ש.י. גרוס שאל את שר המשפטים ביום ט"ז באייר תשכ"ח (14 במאי 1968):

בעתון „מעריב“, במדור „שיחות מעריב“, ביום כ' באדר תשכ"ח (20 במארכ 1968), פורסם שמר חיים כהן, שופט בית המשפט העליון, הרצה ב„בית הפרק-ליט“ בתל-אביב, אור ליום שלישי שעבר, על בעיות נישואי תערובת.

בכתבה זו של העתון „מעריב“ נאמר בין היתר: „השופט כהן טען בתחילת ההרצאה, כי אין איסור נישואי תערובת מדאורייתא וכי ההלכה באה מפירוש מטעה“. הלאה נאמר ברשימה זו: „מר כהן הזכיר רשימה של אישים בתנ"ך שנשאו נשים נכריות“ וכ'.

זו לא הפעם הראשונה שהשופט כהן מצדיק בפומבי נישואי תערובת, תוך פגיעה קשה בדת תורתנו הקדושה. הנני מתכבד לשאול את כבוד השר:

א. האם ידוע לך על תוכן הרצאתו של מר חיים כהן?

ב. האם ידוע לך שזוהי לא הפעם הראשונה שמר כהן מביע בפומבי דעות הנוגדות את ההלכה בענייני אישות, למרות שלדיני אישות ההלכיים יש תוקף בישראל לפי החוק?

ג. אם כן — האם הגיש כבוד השר קובלנה נגד השופט מר חיים כהן בגלל התנהגות שאינה הולמת שופט, בהתאם לחוק השופטים, תשי"ג, סעיף 22(2)?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

א. לא ידעתי דבר על תוכן הרצאתו של שופט בית המשפט העליון, מר חיים כהן, בטרם הסב השואל הנכבד תשומת-לבי לדבר.

ב. אינני סבור שקיים איסור על שופט להביע בהרצאה פומבית דעות הנוגדות את דיני ההלכה.

ג. לאור תשובת לשאלה ב', מובן שלדעתי אין בעובדות המתוארות על-ידי השואל הנכבד כדי לשמש יסוד להגשת קובלנה נגד השופט חיים כהן.

וירשה לי כבוד היושב-ראש להעיר הערה נוספת: הייתי מבקש מחברי כנסת מסויימים להרפות מהשופט חיים כהן, שהוא אחד השופטים המעולים והמצויינים שבמדינה.

לשאלה מס' 4: לא הועסק שומר-ראש לגברת סופר ומכאן שלא שולם שום סכום בעד שירות כזה.

הי"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחברי הכנסת ידיד.

מנחם ידיד (גח"ל):

האם הסכום האמור כולל גם את התשלום לבתי המלון?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

לפי מה שכתוב פה — כנראה לא. אבל קשה לי לענות מבלי לבדוק זאת בדיוק נוספת.

30. זירוז ההליכים בבתי המשפט

חברי הכנסת ט. סנהדראי שאלה את שר המשפטים ביום כ"ח באדר תשכ"ח (28 במארכ 1968):

בעתון „מעריב“ התפרסמה לאחרונה סדרת מאמרים על סחבת בבתי המשפט. באותה סדרה נכתב בין השאר על סחבת במשפטי פינוי והוזכר גם משפט פינוי (אגודה צרכנית נגד שטרנשוס אצל השופט אברבך, בבית משפט השלום, תל-אביב) שנמשך שנים רבות.

אודה לכבודי אם ישיביני:

א. כמה תיקים מתבררים בבתי המשפט וטרם הגיעו לידי פסק סופי — במשך חמש שנים ומעלה?
ב. כמה זמן בדרך כלל עובר מהגשת משפט בעילת פינוי ועד מתן פסק הדין וביצועו?

ג. באילו דרכים נוקט משרדו לזירוז הליכי בתי המשפט?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

א. בכל בתי המשפט קיימים 340 תיקים שמתבררים במשך חמש שנים ומעלה וטרם הגיעו לידי פסק סופי.

ב. הזמן הממוצע העובר מהגשת משפט שעילתו פינוי ועד מתן פסק דין הוא חודשיים עד שישה חודשים; הזמן הממוצע לביצוע פסק דין פינוי בהוצאה לפועל הוא חודשיים עד שישה חודשים.

ג. משרד המשפטים והנהלת בתי המשפט נקטו במספר צעדים לזירוז ההליכים בבתי המשפט, ובין השאר פישוט ההליכים בשלבים המינהליים, לרבות דרכי מסירת מסמכים, תוספת מתמחים וכוח-אדם בבתי המשפט, וייעול ההליכים במשרד ההוצאה לפועל, תל-אביב, שהופעל החל מ-1 באפריל 1968.

ג. חוק התקציב (מס' 2) לשנת 1968/69, תשכ"ח — 1968 (* (קריאה שניה וקריאה שלישית)

הי"ר ק. לוז:

אנו עוברים לסעיף ד' של סדר-היום: חוק התקציב (מס' 2) לשנת 1968/69, תשכ"ח — 1968, קריאה שניה ושלישית. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת הכספים.

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. הנני מתכבד להביא לכנסת לקריאה שניה ושלישית את חוק התקציב (מס' 2) לשנת 1968/69, תשכ"ח — 1968.

(* „דברי הכנסת“, חוב' כ"ד, עמ' 1756; נספחות.

תקציב נוסף זה, המסתכם ב-300 מיליון ל"י, מוקדש כולו לצורכי בטחון, וזה בנוסף על הסכומים הגדולים מאד שהוקדשו למטרה זו בתקציב המקורי שאושר לא מכבר. לפיכך, בסעיף 2 לחוק העיקרי, במקום: 5 מיליארד, 932 מיליון ו-185 אלף, יבוא: 6 מיליארד, 232 מיליון ו-185 אלף ל"י.

חברי הכנסת, צורכי הבטחון השנה, ובעקבותיהם התקציב המוקדש למטרה זו, הגיעו לממדים שלא ידענו

עם זאת החליטה הוועדה - ואני מוסר את ההודעה בשמה - להמליץ כי שר השיכון יבחן, במסגרת התקציב המקורי לשיכון, את האפשרויות לקיצוצים אחדים בתקציב, כדי להימנע ככל האפשר מלפגוע בתקציב לחיסול משכנות העוני.

ועוד רצוני למסור הודעה - ההודעה שנמסרה לוועדה מפי מנהל אגף התקציבים - כי הממשלה החליטה על הקמת ועדה שבראשה נציג שירות המדינה, ושמתפקידה להכין חומר והמלצות לגבי האפשרות לצמצום היקף העובדים במשרדי הממשלה והמפעלים העסקיים שלה. כן בודקת הממשלה - וזאת הודיע שר האוצר גם מעל במת הכנסת - את האפשרויות של קימוצים וקיצוצים בהוצאות הרגילות של משרדי הממשלה, כגון פרסומים, נסיעות לחוץ-לארץ, העסקת עובדים ארעיים וכו'.

ועדת הכספים תבקש את שר האוצר לדווח לה על ההתקדמות בתחום זה.

אדוני היושב-ראש, בוועדה לא היו הסתייגויות. יש שתי הסתייגויות - לחבר הכנסת אבנרי ולחבר הכנסת מיקוניס, ולאחר הנמקתן אשיב עליהן.

הי"ר ק. לוז:

לסעיף 06 לתוספת - משרד הבטחון - אין הסתייגויות. אני מעמיד אותו להצבעה.

הצבעה

סעיף 06 לתוספת - משרד הבטחון - נתקבל.

הי"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחבר הכנסת מיקוניס, שינמק במדויק את הסתייגויותיו לסעיפים 50, 63 ו-70 לתוספת.

שמואל מיקוניס (מק"י):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. הצבעתי בעד מילווה הבטחון ובעד התוספת של מאתיים מיליון לירות מתקציב הפיתוח, מתוך הגישה הפשוטה שמדינת ישראל עדיין נמצאת במצב קשה מבחינה אובייקטיבית ומבחינה סובייקטיבית, ומרובים צורכי הבטחון וצריך לעשות הכל על מנת שתוכל מדינת ישראל לעמוד בכל מיני מבחנים.

תוך המערכה המדינית על השלום בין ישראל והארצות הערביות - אי-אפשר כמוכן להניח את צורכי הבטחון של מדינת ישראל, אבל טענתי גם בדיון הקודם ואני טוען גם כעשוי, שאני מתנגד לחלוקה הבלתי-צודקת של העול של מילווה הבטחון. הצעתי חלוקה אחרת לגמרי, והחלוקה שלי היתה: 150 מיליון על הבנקים, 100 מיליון על חברות ההון והעצמאיים, ו-50 מיליון על השכירים. אני חושב שזו היתה חלוקה צודקת יותר. החלוקה לא נתקבלה, אבל לא נעשתה בשל כך פחות צודקת.

בנוגע ל-200 מיליון ל"י שמציעים לקצץ מתקציב הפיתוח, יש לי בנדון זה שלוש הסתייגויות:

(1) אני מציע לבטל את הקיצוץ בסך 11 מיליון ל"י, שנועד להלוואות לריכוז האשראי והבראה כספית של מושבים. סעיף זה קוצץ על-ידי הממשלה, והדבר קיבל את אישור ועדת הכספים, ב-50%. אין צורך בכל דברי הנמקה כדי להוכיח כי גם הסכום המקורי שהציעה הממשלה לא הלם את הצרכים. הקיצוץ המוצע

כמותם. תקציב הבטחון הנוכחי, לעומת התקציב שנקבע בראשית השנה שעברה, גדל בבת-אחת פי שניים.

בהתאם לחוק התקציב נקבעים פרטי הוצאות הבטחון על-ידי ועדת הכספים, על-פי הצעת הממשלה. על-פי התקנון, ועדת הכספים מקיימת את הדיון במשותף עם ועדת החוץ והבטחון. שתי הוועדות שמעו סקירות-רקע מפורטות על המצב המדיני-הבטחוני ועל צורכי צה"ל, מפי שר הבטחון רבי-אלוף משה דיין, וממטכ"ל רבי-אלוף בר-לב, ועוזר שר הבטחון - רבי-אלוף צבי צור. לאחר מכן נבחנו פרטי התקציב בוועדת המשנה המשותפת של ועדות הכספים והחוץ-הבטחון. ביום השישי האחרון סיימה ועדה זו, לאחר בחינה מדוקדקת, את הדיון על התקציב לכל פרטיו.

לא אוכל, מטעמים מובנים, להעלות דברים מתוך הדיונים בוועדה על צורכי הבטחון. אולם אני רשאי לומר על דעת חברי הוועדה, כי הוועדה שוכנעה בהכרח שבהוצאה הענקית המוצעת בשנה זו, וכן בכך שנעשה המירב כדי לבצע רק את החיוני ביותר ולהימנע מהוצאות שגם אם הן חשובות ביותר - הכרח לדחותן בשנים לב לסייג התקציב.

חברי הכנסת, אני חייב להוסיף שאי-אפשר להתחייב שאכן יסתכם תקציב הבטחון השנה רק בהיקפו הנוכחי, ולו רק מן הסיבה הפשוטה והידועה שיש דברים שהיינו רוצים לקבל וטרם ברור אם נוכל לקבלם. אם ייתנו לנו, יידרשו לכך סכומים נוספים.

מימון התקציב לצורכי הבטחון יבוא משני מקורות:

(1) מילווה לבטחון המדינה, בסכום של 300 מיליון ל"י; (2) קיצוצים בתקציב הפיתוח, בסכום של 200 מיליון לירות. המילווה לבטחון המדינה, שאושר על-ידי הכנסת לפני הפגרה, יכניס לפי המקווה לפחות 200 מיליון לירות מן הציבור, ומאה מיליון לירות מן הבנקים. יש לקוות שההיענות למילווה זה לא תיפול מן ההיענות למילווה הקודם שהוצע לציבור במלחמת ששת הימים. מטרות המילווה הנוכחית זהות לשל המילווה הקודם. הסכנות שתקציב הבטחון נקרא להרתיען הן אותן סכנות. יחד עם הקריאה למילווה לבטחון המדינה הציעה הממשלה - וגם ועדת הכספים במיאה זאת לקריאה שניה - קיצוץ של 200 מיליון לירות בתקציב הפיתוח. קיצוץ זה, שהוא בשיעור של 20% מתקציב הפיתוח, הוא הכרחי גם אם יש בו כדי לעכב ביצוע תכניות חשובות בתחומים שונים. קשה יהיה למשק לעמוד בביצוע הפיסוי של תקציב הבטחון העצום הזה וגם של פעולות פיתוח נרחבות, צריך למנוע התחרות בלתי-סבירה על גורמי ייצור שהם בכל זאת נתונים בכמות מסוימת. כל התחרות בלתי-סבירה על גורמים אלה רק תייקר את ההוצאות ותגרום סכנות אינפלציוניות.

כבר היום ידוע שבמקצועות מסוימים יש מחסור בידים עובדות, ומחסור זה עלול לגבור.

בעת הדיונים בוועדת הכספים הועלו מחשבות שיש צורך במאמץ לקיצוצים נוספים גם בתקציב הפיתוח וגם בתקציב הרגיל. בעת הדיון על הצעת תקציב הפיתוח והקיצוצים בו, גם בכנסת וגם בוועדה, הועלו שאלות ביחס לקיצוץ בתקציב לחיסול משכנות העוני. הוועדה שמעה בעניין זה ביאורים מפי שר האוצר, וביניהם הודעה שלמטרה זו נמצאים עדיין סכומים ניכרים בתקציב, בכלל זה סכומים שהוקצבו עוד בתקציב לשנת 1967/68 וטרם הוצאו.

אלא יורמו רק לכיסיהם של טיפוסים כמו בעל מפעל „סומרפין“, גימי לוי דומיהם, אשר מנצלים את אוצר המדינה ואת כספי משלמי המס הישראלים לטובתם הפרטית בלבד.

אף ועדת העבודה של הכנסת, שאני חבר בה, סיכמה בדיון וחשבונו שלה כי היא „רואה בדאגה וחרדה את הקיצוץ החמור שיפגע בשיקום משכנות העוני. ייפגעו על-ידו משפחות מרובות-ילדים, משפחות ותיקות שבמשך שנים רבות נגזר עליהן להתגורר בתנאי דיור מתחת סטנדרט סביר כלשהו, משפחות עולים שבאו ארצה בתקופות שונות ושוכנו, מתוך הכרח, ביחידות דיור שאין לעמוד בהן. היא מרחיקה את הפתרון של אחת הבעיות המרכזיות במדינה, המקפלת בתוכה סבל אנושי רב, מרירות חברתית רבת-סכנות והרחבת הפער הסוציאלי בתנאי המגורים“.

לתנאי המגורים יש השפעה גם על השאלה הבט-חווית. אינם יוצרים הרמוניה בעם, אינם מלכדים את העם, אינם מכשירים אותו לעמידה במבחנים.

לכן, „הוועדה רואה חובתה להמליץ לפני שר השיכון ושר האוצר על הצורך הדחוף להבטיח גם במסגרת הקיצוצים התקציביים ההכרחיים למען צורכי הבטוחות את הגדלת התקציב שנקבע לשיקום משכנות העוני, במסגרת התקציב הכולל של משרד השיכון“.

אני רואה בקיצוצים, לפחות בשלושת הסעיפים שציינתי, גישה בלתי-רצונית ובלתי-סוציאלית. מדובר בסך-הכל בסכום של 62.5 מיליון ל"י. בשעתו הצבענו ואנו יכולים להצביע גם כיום על סעיפים שונים שאפשר לקצץ בתקציב היסודי, בתקציב משרד הפיתוח, בתקציב משרד המסחר והתעשייה ובתקציבים של משרדים אחרים. אפשר לקצץ בתקציבים אלה את הסכום של 62.5 מיליון ל"י אלה ולצרף אותן לתקציב של 500 מיליון ל"י, הנועד לספק צורכי בטחון רחופים.

הי"ר ק. לוז:

אבקש את חברי-הכנסת אבנרי לנמק את הסתיי-גיויותי, וכן את הסתייגותו לחוק התקציב.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. הצענו להוסיף לתקציב 11 מיליון לירות — הסכום שהיה מיועד לפיתוח השטחים המוחזקים ושהושמט מן התקציב כדי לשחרר כספים לצורכי בטחון.

אנחנו טוענים: מיליון לירות לפיתוח השטחים המוחזקים, ליישוב פלטים, ליצירת אווירה של אהדה ואחוזה — שוות 20 מיליון לירות לבטחון. חסכון זה של 11 מיליון לירות פירושו: הוצאה של הרבה עשרות מיליוני לירות על טנקים ומטוסים, משרטה ושירותי הבטחון.

אי-הבנת אמיתות פשוטה זו היא שגרמה לצורך בתקציב הנוסף כולו, היא המנחה את הממשלה בכל מעשיה, ובעיקר בכל מחדליה, מאז נצחון ששת הימים.

שנה שלמה אבדה ללא מעש. המושלים הצבאיים השתדלו, בהצלחה, לשמור על החיים התקינים. מה ושם גם נעשו מעשים חיוביים למען הפיתוח, כמו בהדרכה חקלאית. אולם המעשים הגדולים שיכלו להיעשות — לא נעשו. לא התחלנו במיבצע בעל דמיון ותנופה ליישוב הפלטים. לא חוללנו את המהפכה — את ראשית

רק יחמיר את מצב המושבים. כך, למשל, סעיף ההל-וואות להבראה כספית של המושבים קוצץ ב-80%. בגלל הזמן הקצר העומד לרשותי לא אוכל לתאר את המצב במושבים. לא צריך היה לפגוע דווקא במושבים, הסובלים מבעיות דיור, אשראי וכדומה. לא צריך היה לקצץ את התקציב שלהם באחוז כה גדול, ובהמשך דברי אוכיח מניין אפשר היה לקחת את הסכומים הדרושים.

2) אני מציע לבטל את הקיצוץ בסעיף השקעות והלוואות למוסדות פיננסיים לפיתוח המלאכה בסך 1.5 מיליון ל"י, שהם 20% מן ההקצבה המקורית. כידוע, בעלי המפעלים הגדולים זוכים לעידוד ולהטבות בכל מיני שטחים, הן על-ידי פטור ממסים והן על-ידי מתן הלוואות ומענקים מכספי משלמי המסים. המעט שניתן לבעלי-המלאכה הופחת אף הוא כעת. אנו מציי-עים לבטל את הקיצוץ שמציעה הממשלה.

3) אני מציע לבטל את הקיצוץ בסעיף השיכון בסך 50 מיליון ל"י, הכולל קיצוץ של 13 מיליון ל"י מתקציב שהיה מיועד להחלפת משכנות העוני בדיוור אנושי ומתקבל על הדעת. כידוע, תקציב משרד השיכון קוצץ השנה כמעט לחצי — הוא היה בשנה הקודמת בסך 320 מיליון ל"י, והשנה הוא מגיע ל-174.5 מיליון ל"י, כלומר, ירידה ב-145.5 מיליון ל"י.

במסקנות ועדת העבודה של הכנסת נאמר בין היתר: „עדיין מתגוררות במדינה כ-100 אלף משפחות במשכנות עוני ובדיוור תת-סטנדרטי ברובן, המחייב פינוי או הרחבה, שיפור ושיפוץ. המספר הזה כולל שיכוני משפחות עוד בטרם קום המדינה ושיכוני עולים שברשות „עמידר““.

הקיצוצים שנעשו בכל הסעיפים בתקציב הפיתוח מגיעים ל-16%, 18%, 19%, דווקא תקציב השיכון לחיסול משכנות העוני קוצץ בשני שלשים. אני רואה בכך גישה של „חיים קלים“ מצד הממשלה, מצד שר האוצר, מצד ועדת הכספים של הכנסת. הפתרון הקל ביותר הוא לקצץ מתקציב השיכון לחיסול משכנות העוני, מתקציב בעלי-המלאכה, מתקציב המושבים, מאותם חוגים הנושאים בעול האחריות ואשר עומדים כחומה בצורה בכל המבחנים. מושבים קיימים לא רק בקרבת תל-אביב, כי אם גם בספר, דווקא על חשבונם עושים את כל הקיצוצים. קיצוצים עושים על חשבון דרי משכנות העוני ועל חשבון בעלי-המלאכה.

מתנהל עכשיו משפט של בנק פויקטוונגר. לפני כן היתה השערוריה של „סומרפין“ שעדיין לא הסתיימה. המדינה בזוכה עשרות מיליוני ל"י על כל מיני הרפתקנים אשר קיבלו הלוואות בלתי-חוזרות: לא עשו בכלל חש-בון למי ולמה נתנים את ההלוואות. בשנת חירום זו יש סעיפים אחרים בתקציב שאותם אפשר לקצץ: מהפרמיות ליצוא ומההלוואות הגדולות, בשיעור של 80% מן ההשקעה, לאלה אשר יואילו לפתוח מפעל כל-שהוא באיזור פיתוח. יש ממה לקצץ. אף יושב-ראש ועדת הכספים של הכנסת אמר שיש ממה לקצץ. הוא אמר שיתפשו אפשרויות לקצץ במנגנון. מכיוון שלא הייתי דוצה שקיצוץ כזה יגרום שאנשים יישארו בלי פרנסה, אני מציע לדאוג גם להעברת אנשים אלה למקומות עבודה אחרים. בעת הדיון על התקציב השנתי הצבענו על אותם הסעיפים שלפי מיטב הכרתנו הם סעיפי בזבז, שלא יתנו דבר לנשק, למשק ולמדינה,

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. רצוני להעיר הערות קצרות לדבריו של חבר-הכנסת מיקוניס. קשה להתווכח על "מידות הרצינות". הוא אמר שחיפוש דרכים לחלק את הקיצוץ לסעיפים רבים אינו רציני. דבר זה נעשה כדי לא להכביד במיוחד על שום ענף. אם אין זה רציני, לפי דעתו, קשה להתווכח אתו, אבל נדמה לי שאילו היה מתעמק קצת בסעיפים רבים בתקציב זה, היה מדבר בצורה אחרת. אינני יודע מדוע התייחס לעניין המושבים דווקא. מדוע לא התייחס להשקעות במסודות סעד — מעון בדימונה, מעון לעבר-יינים? שם יש קיצוצים של חצי מיליון לירות, מיליון לירות. זה מכאיב יותר מן הקיצוץ באשראי למושבים.

שמואל מיקוניס (מק"י):

אינכם מרשים לנו.

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים):

אינני יכול להבין מהי מידת הרצינות בהצעה זו. קיצוץ בתקציב הפיתוח הוא דבר מכאיב, והמדובר בסכום גדול, 200 מיליון לירות. מכיוון שאיננו רוצים לקחת את כל הסכום מענף אחד, גם אין הדבר ניתן, יש לקחת מפה ומשם: מפה 200 אלף לירות, משם 400 אלף, ועוד. החלוקה נעשתה מתוך מאמץ שהפגיעה תהא מינימלית. הקיצוץ בסעיף משכנות עוני הוא רק 10 מיליון לירות. בסך הכל הקיצוץ בתקציב משרד השיכון הוא 50 מיליון לירות.

ישנם כספים שנועדו לצורך בניית מקלטים. אי-אפשר להוציא סכומים אלה, כי אין מי שיבצע את העבודה. המדובר באזורים מרוחקים ומסוכנים. ישנם עוד סכומי כסף לחיסול משכנות עוני מתקציב 1967/68, שלא הוצאו, כי מבחינה פיסית לא ניתן היה לבצע את התכנית הקיימת, והתכנית קיימת.

אני יכול להבטיח את חבר-הכנסת מיקוניס, שהה"דה של שר השיכון, של שר האוצר ושל כולנו אינה פחותה משלו. אני רוצה שיאמין, שקיצוץ פה ושם אין פירושו שתהיה פגיעה ישירה בתהליך הבניה. תקציב משרד השיכון גדול. שר השיכון ושר האוצר צריכים לחפש דרכים לא לפגוע פגיעה של ממש בחיסול משכנות העוני. יש להטעים איפה שבתחום השיכון הקיצוץ בוודאי לא נבע מרצון לעצור את תהליך חיסול משכנות העוני. גם אם יש כספים, לא תמיד אפשר לבצע את העבודות, מחמת מחסור בידים עובדות ומסיבות שונות הקשורות בביוצע העבודה. בעת הדיון על התקציב, כאשר דנו בעניין מקלטים, נתברר שאין אפשרות לבצע את כל העבודות. לכן אני מבקש את הבית לזכור שהיה שיקול משותף של השרים יחד עם ועדת הכספים, ולדחות את ההסתייגויות. בדקנו את כל הסעיפים והצענו את הקיצוצים מתוך מגמה שלגבי כל סעיף וסעיף תהא הפגיעה קטנה ככל האפשר.

סך כל הקיצוץ בתקציב הפיתוח אין בו כדי להזיק להתפתחותו של המשק בימים אלה. היו אפילו חברי ועדה אשר הציעו לקצץ עוד בתקציב הפיתוח, מתוך אותה הנחה, שקשה לבצע עכשיו את כל תכניות הפיתוח באותם ממדים כפי שהיינו רגילים להם ואולי היינו רוצים בהם אילו היתה עליה גדולה לישראל.

אין לי כל צורך נפשי וגם לא תובה על יסוד

המהפכה, לפחות — בקידום החברה של העם השכן, בכל-כלה ובחינוך המקצועי, בתעשייה ובמלאכה, בארגון חברתי וקהילתי. אילו עשינו זאת — היינו טובעים בשנה זו חותם בל-יימחה על החברה הערבית הפלשתינית, דבר שהיה נותן אותותיו במרחב כולו. אפילו מי שמת-כוון להחזיר את השטחים למלך חוסיין, כדי להיענות לתכתיב אמריקני — אפילו הוא צריך היה להבין את החשיבות המכרעת של מעשה-בראשית כזה. כי כאן נוצר בפעם הראשונה המגע הישיר עם העם השכן — לא עם מנהיגים, לא עם עסקנים — מעל לראשי הסוכנים למיניהם, מגע של עם עם, של אדם עם אדם. זה לא נעשה. על כך לא חשבו — ועל כן אנו טובעים לא רק להחזיר את הסכום הזעום שהוקצב למטרה זו, על-ידי מחיקת הקיצוצים, אלא גם להביע מחאה ומורת-דוח על כל מדיניות הממשלה. לשם כך אנו מציעים, בהסתייגות שלנו, להפחית לידה סמלית אחת מן התקציב הנוסף.

כבוד היושב-ראש, בימים האחרונים מבשרים לנו שרי ממשלת הליכוד הלאומי, בקולי קולות, כי חברי הממשלה החליטו לחשוב. החליטו לברר תכניות. החליטו לגבש קווים למדיניות. לחשוב, לברר, לגבש — שנה שלמה אחר הכיבוש! החליטו להתחיל — להחליף דבר-ים, לשאול שאלות, אבל עוד לא להביא את הדברים לממשלה, לאישור מדיניות לאומית מוסמכת ורשמית.

מה עשו חברי הממשלה הזאת במשך השנה, השנה ההיסטורית שאין לה תחליף? האם לא היתה להם שהות לחשוב לפחות על השלום, על הדרכים להשגת שלום, על התנאים לשלום, על מחיר השלום? האם היו כה עסוקים בשמירת שלום בית בין השר בגין והשר ברזילי, בין השר אלון והשר דיין, עד כי לא נתפנו למחשבה על השלום בין ישראל ופלשתינ, ישראל והמערב הערבי?

רק בימים האחרונים, רק לאחרונה ממש, החלו צוות תכניות שלום גולמיות — תכנית אלון, תכנית אבן, תכנית דיין. נוצר ממש מירוד של תכניות.

ונשאלת השאלה: מירוד לאן? האם זה מירוד אל השלום, או מירוד אל כס ראש הממשלה? האם זה מעיד על גישה רצינית לבעיות הגורל של דורנו, לבעיות השלום והבטחון — או שהמריכות הפנימית במפלגת השלטון מעבירות את המשטר כולו על דעתו?

כבוד היושב-ראש, באותה שעה עצמה שבאים אל הכנסת עם תקציב נוסף, שפירושו הקצבת סכום נוסף של 500 מיליון לירות לבטחון — סוערת הארץ כולה על עניינים של מה בכך, על תיקים וכסאות, על חלוקת משרות בין חברים-לשעבר של מפלגות-לשעבר — כאשר המועמדים למשרות ולכסאות אינם מייצגים עמדות ברורות ומנוגדות, פתרונות ברורים ואמיצים. מתנהל ויכוח שכולו אישי, ויכוח על ירשה ושררה, — בעוד המצב המדיני מתדרדר והמצב הבטחוני יחד עמו, כפי שמעיד תקציב זה.

על כך אנו מציעים לכנסת להביע מחאה חריפה בדרך שהצענו, ועל כן אנו נימוע מן ההצבעה על התקציב הנוסף כולו, כביטוי לאי-אמון טוטאלי בממשלה זו. לא נצביע נגדו, כי אין לענוש את בטחון המדינה על חוסר היכולת של הממשלה.

היו"ר ק. לוי:

רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת הכספים.

— חוק התקציב (מס' 2) לשנת 1968/69 (קרגמן, לוז, אבנרי); סקירת שר המשטרה על פעולות משרדו (לוז, ששון) —

התקנון להתווכח עם חברי הכנסת אבנרי. הוא לא דיבר לעניין הנדון ולכן אין לי צורך להשיב לו.

הי"ר ק. לוז:

אנחנו עוברים להצבעה. אעמיד תחילה להצבעה את ההסתייגויות.

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת, ש. מיקוניס לסעיף 50 לתוספת — חקלאות — לא נתקבל.

התיקון של חברי הכנסת, ש. מיקוניס לסעיף 63 לתוספת — תעשייה ומלאכה — לא נתקבל.

הצעת חברי הכנסת, ש. מיקוניס למחוק את סעיף 70 לתוספת — שיכון — לא נתקבלה.

הצעת חברי הכנסת, א. אבנרי למחוק את סעיף 91 לתוספת — תקציבים מיוחדים — לא נתקבלה.

הי"ר ק. לוז:

אני מעמיד עכשיו להצבעה את הסעיפים לתוספת: 50, 53, 56, 63, 65, 68, 70, 72, 74, 76, 78, 79, 80, 85, 91, וכן את הסעיף 82 — הקמת בניינים —, והסעיפים 70-74 — הכנסה מיועדת.

הצבעה

הסעיפים נתקבלו.

הי"ר ק. לוז:

אנו עוברים להצבעה על חוק התקציב (מס' 2). לסעיף 1 הסתייגות לחברי הכנסת אבנרי.

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת, א. אבנרי לסעיף 1 לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הי"ר ק. לוז:

לסעיפים 2-6 ועד בכלל אין הסתייגויות. אני מעמיד אותם להצבעה.

הצבעה

סעיפים 2-6 נתקבלו.

הי"ר ק. לוז:

אני מעמיד להצבעה את חוק התקציב (מס' 2) לשנת 1968/69, תשכ"ח-1968, בקריאה שלישית.

הצבעה

חוק התקציב (מס' 2) לשנת 1968/69, תשכ"ח-1968, נתקבל.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):
מי נמנע?

הי"ר ק. לוז:

היה נמנע אחד.

ד. סקירת שר המשטרה על פעולות משרדו

קים. השמירה על הסדר הציבורי ויחסה לאוכלוסיה המקומית, מעשיה ופעליה תרמו תרומה רבה לבטחון הפנים, לייצוב החיים בשטחים המוחזקים ולביטחון השלטון המקומי שם.

בפרוץ הקרבות הפעיל מיד המפקח הכללי את המערך המיוחד של המשטרה. המטה הארצי, המטות המחוזיים והנפתיים וכן בסיס ההדרכה הארצי העבירו, בהתאם למתכונן, תגבורות של כוח-אדם ליחידות האופרטיביות. למעלה ממאה אנשי משטרה גויסו מיחידות המשטרה לצה"ל, כבעלי-מקצוע ומומחים. משמר הגבול ומשמר החופים הועמדו עוד קודם לכן תחת פיקודו הישיר של צה"ל. אלפי שוטרים התייצבו בעשרות נקודות משטרה חדשות שהוקמו בערים, בשכונות, ביישובים ובכפרים הנידחים ביותר. הופעלו מוצבי הפיקוד של המפקח הכללי במטה הארצי ומוצבי הפיקוד במטות המחוזיים והנפתיים; וכן הופעלה מערכת קשר מיוחדת. קציני הקישור הוצבו ליד פיקודי צה"ל, הג"א, מ"ח וליד המוסדות האחרים לשעת חירום, לדריגיהם השונים. הפעילות השיגרתית של היחידות בשטח החקירות, התנועה והשירותים צומצמה עד למינימום.

כוח-האדם של המשטרה רותק כולו לבסיסים. הוצבה שמירה ליד אובייקטים חיוניים ורגישים והופעלו סוירים ברגל וברכב. בעדיפות זכו המקומות שעשויים היו להיות מוקדי פעילות עוינת או ריכוזי תסיסה ובהלה. נוכחותם של השוטרים השרתה אווירת בטחון ופעלה רבות להדגעת הרוחות.

הי"ר ק. לוז:

אנחנו עוברים לסעיף ב' של סדר-היום: סקירת שר המשטרה על פעולות משרדו. רשות הדיבור לשר המשטרה.

שר המשטרה א. ששון:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. כבכל שנה אגע בסקירתי בכל אותן הבעיות והנושאים המסורתיים שהמשטרה טרודה ומועסקת בהם במשך השנה. אסקור ראשית כל, את פעילותה של המשטרה במלחמת ששת הימים, בתקופת הכוננות שלפניה ובתקופה שלאחריה. לתקופות אלו היו השפעות מרחיקות לכת על המבנה הארגוני של המשטרה ועל חלוקתו של כוח-האדם, על סולם העדיפויות של התפקידים ועל עבודת המשטרה בכללותה.

למשטרת ישראל, האמונה על בטחון הציבור, נזרעו בזמני חירום תפקידים חיוניים שעיקרם — לסייע לפעולתם התקינה של הזרועות הלוחמות ושל השיירות הקשורים בהן ולהבטיח המשך החיים התקין של האוכלוסיה, במסגרת החוק, ואף קיום השירותים החיוניים של המשק, בתנאים שיתנו. מילוי משימות אלה חייב לכוננות גבוהה ומתמדת ולכוננות גבוהה.

יכולני לומר בסיפוק רב, שהיתה זאת שנת התעלות למשטרת ישראל ושנת פעילות רבת-תושיה של אנשיה. כוננותה, חריצותה ודבקותה לתפקידים עמדו לה בימי המבחן ולאחריהם במלחמה נגד אנשי כנופיות הטרור והיטרדות העוינים בקרב האוכלוסיה בשטחים המוחז-

למושלים הצבאיים. כפיפותו של משמר הגבול לצה"ל הופסקה ביום 1 בספטמבר 1967, ויחידותיו התחילו לפעול שוב בפיקוד המשטרה.

בנוסף על הבעיות המשטרתיות הרגילות, טיפלה המשטרה בבעיות בטחוניות מיוחדות - נגד האלמנטים העויינים בקרב האוכלוסיה המקומית ונגד התעמלנים והחבלנים שהוחדרו מארצות ערב. המצב חייב את המשטרה לערנות מתמדת, להגברת מאמציה בתחום המודיעין, החקירה והמעקב אחרי הגורמים העויינים ולהגברת השמירה על אובייקטים חשובים וריכוזי קהל. בשיתוף פעולה עם גורמי בטחון אחרים, הצליחה המשטרה לחסל כנופיות חבלנים שכבר הספיקו לבצע פעולות, ואחרות עוד בטרם הספיקו לפעול.

עם התרחבות פעילות המשטרה - במישור האזרחי, לאחר ש"גילוי" תושבי השטחים מה טיבה של משטרת ישראל ומה העזרה שיכולים לצפות לה ממנה בכל עת - ובמישור הבטחוני בעיקר עקב התפקידים, המשימות והפעולות הנרחבות שדרשו כוח-אדם נוסף וציוד נוסף, נאלצה המשטרה להפריש כוח-אדם נוסף לשטחים המוחזקים, כדי שתוכל לעמוד בהם בהצלחה.

בתאריך 1 במאי 1968 שירתו בשטחים המוחזקים 338 אנשי משטרת ישראל. אולם חלקה של משטרת ישראל בעבודת המשטרה בשטחים המוחזקים גדול הרבה יותר, כי כוח-האדם המועסק במודיעין, בהדרכה ובמתן השירותים השונים והרבים הניתנים על-ידי יחידות המטה הארצי והסמכות המחוזיים אינו כלול במצבה זו. גם אנשי משמר הגבול, אשר רוב יחידותיו פועלות שם, אינם כלולים במצבה זו.

רמתם המקצועית של אנשי המשטרה המקומיים היתה ירודה. נוהלי חקירות ונוהלי דיווח כמעט לא היו קיימים. היחס אל הציבור, המשמעת וההופעה החיצונית היו לקויים מיסודם. גם השתתפות היתה מושרשת בהם. נדרש היה הסבר יסודי על חובותיו של שוטרי לשמור על חייו ורכושו של האזרח, ושהשירות למען החוק והסדר הוא ראשית כל שירות למען האוכלוסיה עצמה.

כדאי לציין שהשינוי בשלטון הביא עמו גל של פשיעה, בעיקר בפשעים חמורים כגון רצח ושוד. יש לייחס התפתחות זו לניצול המצב על-ידי אלמנטים פליליים, שראו לעצמם שעת-כושר לפעול, ועל-ידי אחרים שהחליטו בתקופה זו לסלק "חשבונות ישנים". מקרים אלה היו רבים בתחילה, אולם נתמעטו בהדרגה, לאחר שהתושבים נוכחו לדעת כי זרוע החוק משיגה אותם בכל מקום.

משטרת ישראל השתלבה במדיניות השלטון הישראלי לטיפול המימשל העצמי בשטחים המוחזקים, כדי לתרום לייצוב החיים היומיומיים. בפגישות עם האוכלוסיה ועם נכבדים ומנהיגים מקומיים נאמר להם, כי למשטרה עניין בשמירת החוק והסדר ובהבטחת החיים והרכוש וכי המשטרה תגן על אזרחים שומרי חוק וסדר ותסייע לכל פעולה קונסטרוקטיבית של השלטון המקומי. יחסם ההוגן של אנשי המשטרה נראה לתחילה מוזר לתושבי שטחים אלה, אשר הורגלו ליחס שונה לגמרי תחת השלטון הקודם - יחס שהיה בו משום זלזול וחוסר התחשבות באוכלוסיה המקומית. מעשיה ומהלכיה של משטרת ישראל נשאו פרי והיחסים בין

יחידות המשטרה סייעו לצה"ל באבטחת צירי תנועה להעברת כוח-אדם וציוד ובהעברת שבויים וב-שמירה עליהם, ולוועדות מל"ח ולמפקח על התעבורה בפעולות למען המשק האזרחי. במערך שירותי ההצלה בירושלים הוכיחו שוטרי הבידוק מסירות עליונה וכל הפעולות הדרושות נעשו על-ידם ביעילות מקסימלית, באומץ-לב ותוך תיאום הדוק עם פיקוד הצבא, הג"א והשירות הרפואי. יחידות משמר הגבול, שתפסו בגבור המתיחות משלטים ומוצבים לאורך הגבולות, פעלו בפרץ הקרבות בחזית הסורית ובחזית הירדנית והשיגו תפנו באורח פעיל במלחמה על היעדים שהיו בסמוך למקום הצבתן. יחידות המשמר הצטיינו בכושר ניידות ובגמישות ארגונית ויצאים מן הכלל ובביצוע המשימות שהוטלו עליהן - תפיסת מחנות צבא ונקודות מפתח איסטרטגיות, מניעת שוד ובזיה וקיום העוצר.

בתום הקרבות סייעה המשטרה למושלים הצבאיים בארגון שירותי המשטרה בשטחים המוחזקים. יחידות המשטרה הורכבו מן השוטרים המקומיים המעטים ששרדו וממגויסים מקרב האוכלוסיה שהודרכו על-ידי כמה עשרות קצינים וסמלים ישראלים. אנשי המשטרה ויחידות משמר הגבול סייעו באיכון גורמים חתרניים ועויינים, טיהרו את השטחים מאנשי צבא האויב, מחיילי קומנדו ומכנופיות חבלנים שהסתתרו בשטח וגילו מצבורי נשק, תחמושת וחומרי חבלה רבים.

תנועת המטיילים לרבותיהם עוררה בעיות רבות וקשות והעסיקה לא מעט את יחידות המשטרה משני עברי הגבול הישן. כבישים רבים, שעד מלחמת ששת הימים היו בבחינת כבישים "ללא מוצא", נעשו עורקי תנועה ערים. רמת הכבישים בשטחים המוחזקים היא נמוכה מן המקובלת בישראל, התווי שלהם צמוד למבנה השטח ולא היה לאורכם כל הימור. כבישים מעטים אלה נאלצו לשאת בעומסי תנועה גדולים. אך על מצב הכבישים הגרוע נוסף עוד גורם - התנהגות של האדם. אוכלוסיית המקום, כנהגים כוללי רגל, לא הורגלו לתנועה סואנת כזו, אף לא להגבלות תנועה שונות; גם תושבי ישראל, שנהרו בהמוניהם לשטחים אלה, לא הקפידו על קיום דיני התעבורה הנהוגים בישראל. התוצאות לצערנו לא איתרו לבוא - ריבוי תאונות קשות.

נטל כבד בתחום התנועה, בתחום הפיקוח על האוכלוסיה הנושא המודיעין נפל בעיקר בחלקה של משטרת ירושלים. הנהירה ההמונית למקומות הקדושים החלה למעשה בשבת, ביום 10 ביוני 1967, עוד לפני תום המלחמה. משטרת ירושלים עמדה מול זרם של אלפי כלי-רכב ורבבות אזרחים, שמילאו את העיר וסביבותיה. עם איחוד שני חלקי העיר הוקמו באזור המורחב של ירושלים המזרחית נקודות משטרה חדשות. כוח-האדם גויס מבין השוטרים המקומיים שנותרו בעיר וממגויסים חדשים מבני המקום, שנשלחו להכשרה בבסיס ההדרכה הארצי של המשטרה.

ביום 15 באוגוסט 1967 הוקמו בשטחים המוחזקים שלוש נפות משטרה: נפת שומרון, נפת יהודה ונפת עזה וצפון סיני. הטיפול בבעיות משטרתיות ברמת-הגולן הוטל על נפת צפת/כנרת. היחידות של משטרת ישראל הפרישו אנשים למילוי התפקידים המרכזיים בנפות החדשות, לעזרתם של אנשי המשטרה המקומיים ואנשי משטרת ישראל, שכבר פעלו כיועצים וכעוזרים

שלגורמים, אשר מקורם בהכרה הלאומית ובשותפות הגורל בימי מבחן, היתה השפעה מתמדת ומרסנת.

אחד מן התפקידים הייעודיים, המוטלים על משטרת ישראל על-פי החוק, הוא מניעת העבריינות. ברם, מעשיה מכוונים בעיקר לבליתם העבריינות, לסיכול האפשרות הפיסית של הביצוע המידי של עבירה. מניעה פיסית זו מביאה את המשטרה, המתחקה אחרי גורמים בעלי פוטנציאל שלילי, לשרשיה של העבריינות ולמעצרה של העבריינות, אך אין זה מתפקידה ובעיקר אין זה בכוחה לטפל בסילוק המניעים והסיבות שהם ביסוד העבריינות. תפקיד חשוב זה מוטל כידוע על מוסדות ממשלתיים וציבוריים אחרים.

פיקוד המשטרה דואג לספק לכוחות הסיוע את מיטב הציוד, אך הסייר, כאדם, היה ונשאר המכשיר היעיל ביותר לבליתם העבריינות. לנוכחותו של השוטף ברחוב יש השפעה שיכולוגית על כל עבריו בכוח המחשבה שהוא יכול להופיע לפתע - די בה, במקרים רבים, כדי להרתיע עבריו מלבצע את זממו. וככל שיידאו וימצאו שוטרים במספר גדול יותר - ביום ובלילה, בעיקר בחצות הערים, - כן יוסיף הדבר לבליתם העבריינות ולבטחון הציבור.

עיקר עיסוקן של יחידות הסיוע הוא מניעת עבריינות, אך השוטרים ממלאים גם תפקידים רבים אחרים, כגון שמירה על הסדר הציבורי, שמירה על עצורים, שמירה ליד שגרירויות ואובייקטים חשובים אחרים, חיפוש נעדרים, הזרמת התנועה והכוונתה, קבלת תלונות והטיפול בהן, הגשת סיוע לרשויות המדינה ולרשויות המוניציפליות, מתן שירותים ועזרה לציבור וכיוצא בו. אולם כדאי לציין, שהעסקתם של השוטרים בתפקידים שוליים - שאחדים מהם אינם תפקידי משרה כלל - פוגמת ביעילות הסיוע, כי היא גוזלת מהם שעות עבודה רבות. העומס שבמתן הסיוע לרשויות שונות לא הוקל בשנת 1967. בין התפקידים השוליים האלה אפשר להזכיר ליווי וסיוע לפקחי העיריות בביצוע צווי הפסקת בניה, סילוק מיפגעים ומטרידים וסילוק רוכלים, ליווי וסיוע למפקחי דג, לפקדי שירות התערוכה ומשרד הבריאות, ולמשטרת הצבאית - בשטח לא צבאי. הסיוע המוגש לבתי-המשפט בנושא ההוצאה לפועל של פקודות מאסר והזמנות וביצועם של צווי פינוי, צווי עיכול, צווי הריסה וכיוצא בהם, הוא הבולט ביותר בין התפקידים השוליים של המשטרה.

חובה עלי לציין, שמתן הסיוע הזה לא זו בלבד שמונע אנשי משטרה המועסקים שעות רבות ביממה בתפקידים שוליים אלה, מלבצע את תפקידיהם היעודיים, את תפקידיהם העיקריים המשטריים, אלא שבדרך-הטבע גורם גם להרעת היחסים בין הסייר ובין אוכלוסיית האיזור שבו הוא פועל. על כן נראה לי, שיש סוף כל סוף לפטור, בהדרגה, את המשטרה מתפקיד ההוצאה לפועל ומתפקידים שוליים אחרים, שבעצם אינם תפקידי משטרה.

ספינות המשטרה, המבצעות, בשנים כתקון, סיוע רים ימיים לאורך חופי המדינה ותפקידי שיטור בנמליה, הועמדו תחת פיקוד של צה"ל והשתלבו בפעולותיו של חיל הים בימי הכוננות ובמלחמת ששת הימים. כלי השיט של המשטרה עברו 52,820 מילי ימיים, ערכו 529 בדיקות של כלי שיט ישראליים וזרים, עצרו 140 אנשים חשודים בהסתננות, בדיג בלתי-חוקי או בעבירות

המשטרה ובין האוכלוסיה המקומית הם כיום טובים והוגנים.

רצוני לייחד כמה מלים לזרוע אחת חשובה של המשטרה - במיוחד בזמנים אלה - למשמר הגבול.

המאורעות של השנה הכתיבו למשמר הגבול את הפעילות והמשימות, את היקפן ואת אופיין. מתחילת השנה גברה הפעילות העויינת של האוייב מעבר לגבולות המדינה ולבשה גם אופי חמור יותר בשל תכיפותה, עוצמתה והיקפה. נתרבו החדירות לשטחי המדינה ומטרתן של הכנופיות היתה להרבות בהרג ובהרס באזורי הספר.

משמר הגבול קידם פני סכנות אלה בכוננות מלאה ובנקיטת שיטות עבודה שאיפשרו לו לנצל באופן מירבי את כוח-האדם והציוד שעמדו לרשותו. אפשר לומר, שאסונות רבים בנפש ונזקים רבים ברכוש נמנעו על-ידי אנשי המשמר, ולא מעט יש לזקוף לזכותם את הרגשת הבטחון ששררה בקרב תושבי הספר ושאפשרה לקיים עבודה חקלאית סדירה וללא הפסקה.

בחודש מאי 1967 הוכפף המשמר הגבול לצה"ל. יחידותיו הועמדו במצב של כוננות מלאה ותפסו משל-טים ומוצבים לאורך הגבולות. בפרוץ הקרבות הוטל על יחידות המשמר לאבטח שדות-תעופה ואובייקטים חיוניים אחרים ולהשליט סדר במקומות שנכבשו - מיד לאחר כיבושם. כמה יחידות השתתפו באורח פעיל בקרבות שהתלקחו בסמוך למקום הצבתן.

בתום הקרבות החלו יחידות המשמר לפעול במרחבי שומרון ויהודה, שם עסקו בהשליטת הסדר, בשמירה על העוצר, בגילוי מצבורי נשק ותחמושת, במעצר חיילי האוייב ואנשי "אל-פתח", במניעת ביה ובפעולות שיוי שיתריות. יחידות המשמר סרקו את כל השטח שהיה נתון לפיקוחן, הגיעו לכפרים הנידחים ביותר ותפשו גם כמיות גדולות של נשק ותחמושת. פעולותיו היומיות של המשמר, בשיתוף-פעולה עם גורמי בטחון אחרים, שיתקו או האטו את הפעילות של ארגוני הטרור ושל אלמנטים עויינים אחרים. כנופיות רבות של בלגים חוסלו, מרביתן תוך כדי קרבות, שבהם נפלו ונפצעו אנשי משמר הגבול.

בשנת 1967 הוגבר כוחו של המשמר במידה ניכרת ואל שורותיו נויסו שוטרי חובה רבים, שהשתלבו יפה במסגרת יחידותיו. בנקודות מסויימות לאורך הקו "הירוק" וליד הגבול הלבנוני מוצבות יחידות המשמר, אולם חלק-הארי של כוחות משמר הגבול מוצב עתה בשטחים המוחזקים, שם הוא מופקד על בטחון הפנים. בפעילותו ובמביצעו המוצלחים הצדיק את האמון וההערכה שרוששים לו אזרחי ישראל. למשפחות חללי משמר הגבול הנני מביע מבמה זו את השתתפותנו בצערם ואת ניוחיהם.

ועתה, רבותי, אעבור לכל אותן הבעיות שהמשטרה מטפלת בהן בכל ימות השנה.

העבריינות ומניעתה. - לאחר הגידול הניכר, שנרשם אשתקד בממדי העבריינות, חששנו שבשנת 1967 תגדל עוד יותר ותגיע לשיאים חדשים, וזאת בגלל המצבים המיוחדים שבהם היתה שרויה המדינה. אולם, לשמחי-תנו, בשנת 1967 היתה העליה בעבריינות קטנה הרבה יותר מזו שנרשמה בשנה שקדמה לה. אנו מאמינים,

מצב העבריינות. - בשנת 1967 נחקרו על-ידי המש-
טרה 210,447 מקרים שונים - 5.3% יותר מבשנת
1966. במניין זה אין נכללים רבבות המקרים שחקירתם
סולקה בשלבה הראשון משום שלא נתגלתה בהם
עבירה פלילית, או משום שנמצאו בסמכותה של רשות
ציבורית אחרת. כן לא נכללו במניין זה המקרים שנח-
קרו בשטחים המוחזקים על-ידי צה"ל. אולם למרות
עליה כללית זו של 5.3%, ניתן לומר שהיקף העבריינות
הצטמצם, כי בסוג הפשעים והעוונות, שהוא הסוג
הנחשב כאינדיקטור למצב העבריינות ולהיקפה, חלה
השנה ירידה של 2.2% לעומת אשתקד, ולמעשה ירידה
דאשונה בסוג זה מאז שנת 1954.

המשטרה טיפלה ב-109,153 פשעים ועוונות, לעו-
מת 172,924 אשתקד. מספר הפשעים והעוונות שסי-
בתיים הצדיקו פתיחת תיקי חקירה (תיקים פליליים)
עלה ב-2.7% לעומת אשתקד. בשנת 1967 נרשמו
106,110 תיקי חקירה על עבירות מסוג פשע ועוון,
לעומת 103,363 אשתקד.

מספר העוונות שסיברה המשטרה לטפל בהם
בדרך של הגשת תביעה משפטית, לאחר שחקירתם
העלתה שאין טובת הציבור דורשת זאת - ירד ב-
9.4%. בסך-הכל הוגשו 63,043 תלונות מסוג זה,
לעומת 69,561 אשתקד. רובן של התלונות מקורן
בסיכסוכי שכנים, סיכסוכים מסחריים וכו'. חלקן אף
הוגש לשם קיטור בלבד.

במספר העבירות הקשורות בהתנהגות האמוציונא-
לית של האדם חלה ירידה: ברצח ובנסיון לרצח, בהריגה
ובגרימת מוות ברשלנות, בחבלות ובתקיפות, בגרימת
נזק לרכוש בודון ובהסגות גבול פליליות.

השנה נרשמו 29 מקרי רצח. ברוב המקרים נתגלו
העבריינים, אך מקרים אחדים שאורו בגדר תעלומה,
למרות המאמצים הרבים שהושקעו בפיענוחם. 67 מקרי
שוד ונסיון לשוד נרשמו לעומת 77 מקרים אשתקד.
אולם יש להצביע על האלימות שבה השתמשו העבריי-
נים ברבים מן המקרים.

על עבירות נגד המוסר נרשמו בסך-הכל 1,838
תיקים, לעומת 2,031 תיקים שנרשמו אשתקד. בעבירות
מין (אונס, בעילה שלא כחוק, מעשים מגונים וכו')
היתה ירידה של 11.6%, אולם בעבירות זנות (סרסרות
ושידול לזנות והחזקת מקום לשם זנות) היתה לעצרת
עליה של 15.2%. בעבירות מוסר אנו מבדילים בין
שני סוגי עבירות: עבירות שבאים להתלונן עליהן,
והן: אונס, מעשים מגונים, בעילה שלא כחוק וכו',
שהתלונות בגיןן משקפות בערך את המצב, ועבירות
שההרעות עליהן הן נדירות ביותר והן עבירות זנות.
לכן שמה המשטרה דגש בפעולה נגד עברייני זנות. על
סרסרות למעשי זנות נפתחו, דרך משל, 74 תיקים, אולם
31 מהם נסגרו, כי, בדרך כלל, בזמן שבין המקרה ובין
המשפט נסוגות העדות (העוסקות בזנות) ממתן עדות
בהשפעת הסרסורים או בלחץ אימוניהם.

על עבירות נגד הסדר הציבורי נרשמו השנה 5,433
לעומת 5,308 אשתקד. בקבוצה זו מסווגות עבירות
הפוגעות בסדר הציבורי הטוב, או שיש בהן משום
פגיעה באינטרס הציבורי.

גילוי עבריינים והחזרת רכוש. - בשנת 1967 נתגלו
63,026 אנשים שהוואשמו בביצוען של 41,568 עבירות

על תקנות הנמלים, והגישו עזרה ל-67 כלי שיט שהיו
במצוקה בים. 64 אנשים ניצלו על-ידם מטביעה בים.
מספרים אלה מתייחסים לכמחצית השנה בלבד, כי
אחדות מן הספינות, שהוכפפו לחיל הים, הוחזרו למש-
טרה רק בשלהי השנה הנסקרת.

מלבד המיבצעים שהיו קשורים במלחמה ובתו-
צאותיה, שתבעו מן המשטרה מאמץ ארגוני וכושר
מיבצעי ניכר, היתה השנה המשטרה עסוקה גם באירו-
עים רבים אחרים שהדלים נשמעו בציבור. לרובם היתה
נגיעה בסיכסוכי עבודה, ואחדים נגעו בבעיות של מדי-
ניות פנים וחוץ: הסיכסוך על הובלת פרי לאשדוד,
שביטות בגמל אשדוד, שביטות על רקע נורמות העבו-
דה, שביטות פועלי "כיתן-דימונה", שביטות מובטלים
ביבנה ובעכו, הבנות הסטודנטים נגד מלחמת וייטנאם
ונגד מדיניות צרפת כלפי ישראל, הפגנה נגד ביקורו
של הפרופסור אהררד, שביטות סוחרים בירושלים המז-
רחית וכו'.

ההפגנות, שערכו המתנגדים לגתיחת מתים בירו-
שלים ובשכונת התקווה, נסתיימו במעשי אלימות, בגרי-
מת נזקים לרכוש פרטי וציבורי ובפציעות שוטרים. מספר
מתפרעים מבין המשתתפים בהן נעצרו. אנשי משטרה
נפצעו גם בהתקהלות בלתי-חוקית עקב ביצוע צו
הריסה בכפר-שלם. מבצעי הצו נתקלו בהתנגדות חזקה
ובוחות המשטרה שנקראו להגן על פקדי הרשות נאלצו
להשתמש בכוח, על מנת לאפשר ביצוע הצו שניתן
כחוק על-ידי בית-משפט מוסמך. הדים למקרה זה
נשמעו גם בוועדת הפנים של הכנסת, שהצדיקה את
פעולת המשטרה, הביעה הערכה לאופן טיפולה ואיחלה
החלמה מהירה לאנשי המשטרה שנפגעו בשעת מילוי
תפקידם.

רבבות ימי עבודה הוקדשו גם למיבצעים שונים.
מקצתם היו צפויים מראש, ועל כן ניתן היה לתכננם
בעוד מועד, כגון חגיגות יום העצמאות, ימי חילות
צה"ל (הצנחנים, האוויר, השריון, והים), צעדת ארבעת
הימים, חגיגות פורים, תחרויות ספורט בין-לאומיות,
כנסים ואסיפות וכו'. המשטרה הקציבה כוח-אדם ניכר
לצורך רב לשמירת הסדר הציבורי ובטחון הציבור
באירועים אחרים, אירועים חדשים שהשתתפו בהם
המונים, כגון חגיגות חג המולד הנוצרי, הנהירה ההמונית
לכותל המערבי בחג השבועות ובתשעה באב והקפת
חומת העיר העתיקה בירושלים בשמחת תורה.

בסך הכל הוקדשו בשנת 1967 למיבצעים השונים
46,170 ימי עבודה של שוטרים, ו-5,850 ימי עבודה
של רכב. רבים היו גם המיבצעים שמן ההכרח היה
לארגנם בלחץ הנסיבות ולהפנות מיד למקום האירועים
כוח-אדם ואמצעים אחרים, מכל שניתן היה להשיגם
באותה שעה. אני רוצה כאן להזכיר אירועים ציבוריים
שהטילו אחריות רבה על המשטרה והעסיקו אותה
רבות בשנה זו - שנת 1968: חגיגות יום העצמאות של
שנת העשרים למדינה, צעדת שלושת הימים במסלול
כפי שנקבע, חגיגות פורים, אירוע איחוד ירושלים וחגי-
גות שנת העשרים למדינה, שבחלקן עוד לפנינו. כל
האירועים האלה, בתנאים הנוכחיים, חייבו תכנון מדו-
ייק ומאמץ כתמידי, אלא שהשנה נוסף המימד הבטחוני -
עול כבד שרובץ ורובץ על המשטרה מבחינת אבטחת
הריכוזים העצומים של קהל - דבר שדרש יתר כוח-
אדם, שנותק מתפקידים חיוניים אחרים.

מהווה פתרון. אמנם חל שיפור בביצוע צווי מעון, אך עדיין רחוקים אנו ממצב שישיעי רצון. אין גיוון מס' פיק במוסדות הקיימים, שיאפשר התאמת מוסד לסוג החוסים. רק השנה הופעל, סוף סוף, המעון הנעול בשפרדס. יש גם להתריע על מחסור בקציני מבחן, בעיקר באזורים הצפוניים.

גם השנה הוסיפה בריחתם של חוסי המוסדות לנוער על הקשיים בטיפול בעבריינים צעירים. היו אף מקרים שאותם נערים או נערות נעצרו והוחזרו למוסד עשר-חמש-עשרה פעם במשך השנה האחרונה. עלי גם להדגיש שמספר המעצרים אינו משקף את כל הבריחות, כי במקרים רבים חוזרים הבורחים בעצמם למוסד כעבור יומיים-שלושה, לאחר שהספיקו לבצע עבירות. מניעת עבריינות בקרב הנוער. - המשטרה מייחסת חשיבות מרובה לאיתור מוקדי העבריינות בשלבי התפתחותם הראשוניים. ההנחה היא, כי ידיעה מוקדמת על מוקדי עבריינות מאפשרת לה לנהל פעולת מניעה, שבכוונה לפעמים לעקדם מן השורש, או לפחות לצמצם את ממדי העבריינות.

משטרת ישראל מרבה לעשות למניעת העבריינות בקרב הנוער - גם בתחומים שהם מעבר למניעה הפיזית, תחומים שהם למעשה באחריותם של מוסדות החינוך והעבודה הסוציאלית, שעמם היא מקיימת שיתוף-פעולה הדוק.

גם השנה תרמה המשטרה לארגון ולקיומן של קייטנות, בהן השתתפו 6,155 ילדים ובני נוער, לעומת 4,126 אשתקד. מבין אלה השתתפו 1,100 נערים ונערות בקייטנות מיוחדות של חמישה שבועות, עד שעות הערב. 24 אנשי משטרה הועסקו השנה בקייטנות אלה, מלבד האנשים שעסקו במיון ובהפניית הילדים ובטיפול שוטף שכלל הסעים, הרצאות ואף סיוע כספי. המטרה שבקיום הקייטנות והמועדונים המועדים לילדים ולבני נוער, בעיקר בחודשי הקיץ, היא לכוון את המשתתפים בהם, מקרב הנוער הפרובלמתי, לפעילות רצויה, למנעם משוטטות ומהיעדרויות מן הבית ומלהיתפס לעבריינות או לבריונות.

המשטרה סייעה גם למועדוני נוער במקומות שונים בארץ בהדרכה, בגיוון תכניות התעסוקה והבידור ובאר-גון פעולות ספורט. תרומתם של מועדוני הנוער להרתעתם מפעילות שלילית ואסוציאלית של עשרות נערות ונערים פרובלמתיים, השתקפה כבר השנה בעקומת העבריינות בקרב הנוער, שירדה באותם המקומות ששם היו המועדונים פעילים במיוחד.

תנועה ותאונות דרכים. - ועתה על בעיות התנועה ותאונות הדרכים. ראשית כל עלי להצביע על העלייה במספר תאונות הדרכים הקטלניות בשנת 1967, שכותר צאה הימנה קיפחו את חייהם 379 איש - 89 איש יותר מאשר אשתקד. זוהי תופעה חמורה, הבולטת במיוחד, כי במספר הכללי של תאונות הדרכים עם נפגעים שאירעו השנה היתה ירידה - מ-11,205 בשנת 1966 ל-10,869 בשנת 1967, כלומר ב-336 תאונות פחות. אף במספר הכללי של הנפגעים חלה ירידה - 15,476 בשנת 1966, לעומת 15,096 בשנת 1967; כלומר, ב-380 נפגעים פחות. תאונות לפי סוגיהן נתחלקו כך: 350 תאונות קטלניות, 2,097 תאונות עם פצועים קשה ו-8,422 עם פצועים קל. בכל התנועים האלה לא נכללו התאונות שאירעו בשטחים המוחזקים על-ידי צה"ל.

מסוג פשע ועוון. אחוז העבירות שמבצעים נתגלו עמד השנה על 41.7% ואשתקד על 44%. אחוז התיקים שבהם הורשעו הנאשמים מבין התיקים, שנתבררו בבית-המשפט, הגיע ל-98.4%.

המשטרה גילתה רכוש גנוב שערכו נאמד ב-1,339,616 ל"י. בסכום זה לא נכלל ערכם של כלי-הרכב שנלקחו בלי רשות ושנמצאו והוחזרו לבעלים. 8,731 כלי-רכב הוחזרו לבעליהם.

העבריינות בקרב הנוער. - בשנת 1967 עלה מספר העבירות מסוג עוון ופשע שבוצעו על-ידי צעירים בשיעור של 9.8%. גם שיעור הצעירים במספר הכולל של העבריינים שנתגלו עלה ל-33.0% בשנה הנסקרת, לעומת 29.4% בשנה שעברה. במספר הצעירים שהופנו לשירות המבחן חלה ירידה ב-11.1% - 9,903 השנה לעומת 11,140 אשתקד. אולם 33% מן המופנים ל-שירות המבחן, דהיינו 3,272 צעירים, היו מופנים חוזרים, כלומר, כאלה שכבר הופנו לשירות המבחן בשנים קודמות, ועל כן אפשר לראותם כרצדיביסטים. מן הסיכומים האלה אפשר ללמוד שהשנה בוצע מספר גדול יותר של עבירות על-ידי פחות עבריינים. כלומר, חלקם בעבריינות של אותם מופנים חוזרים גדל, והפשיעה שלהם העמיקה; ושנית - אחוז הצעירים במספר הכולל של מבצעי העבירות עלה וכל עבירה שלישית בוצעה על-ידי צעיר. ואם נאמר זאת באופן מוחשי יותר, הרי כל עבריון שליש שנתפס בעבירה היה צעיר. בסך-הכל בוצעו על-ידי צעירים 20,768 עבירות (ביניהן 1,269 על-ידי נערות), לעומת 18,906 אשתקד.

גם מלחמת ששת הימים והתמורות שלאחריה השפיעו על עבריינות הנוער. בעוד שבמחצית הראשונה של שנת 1967 עלתה עבריינות הנוער ב-1.1% בלבד לעומת המחצית הראשונה של שנת 1966, הרי במחצית השנייה של שנת 1967 עלתה היא ב-18.4%, לעומת המחצית השנייה של שנת 1966.

העובדה בלבד, שכל עבריון שליש שנועצר על ביצוע עבירה מן הסוגים עוון או פשע היה צעיר, והעובדה שיש קבוצה גדולה של עברייני נוער החוזרים על מעשי עבריינות, דורשות הגברת האמצעים של כל הנוגעים בדבר לתיקון הרע. יש לעזור לצעירים שסטו; להגיש להם עזרה שתהיה בה תרומה של ממש לשיקוםם ולהחזרתם למוטב. יש לשכלל ולהגביר את האמצעים הקיימים ולתור אחר שיטות חדשות. המשטרה משתתפת באופן פעיל במחקרים, בניסויים ובבדיקת שיטות חדשות בנושא עבריינות הנוער, כגון קבוצות הרחוב, והטיפול הקבוצתי.

אולם מלבד החקירה בעבריינות הנוער, מוטל על המשטרה לטפל בגילויים של הנערים והנערות הנעדרים מבתיהם. בעיית ההיעדרויות של הצעירים מחמירה מדי שנה בשנה, ובמיוחד יש לציין את העליה במספר הנערות בגילים 15-17 הנעדרות מבתיהן והמהוות טרף קל לסרסורים לדבר עבירה. להמחשה הבעיה אציין, שמספר הנעדרות בגילים אלה עלה השנה ב-23.8%: 380 נעדרות השנה, לעומת 302 אשתקד (244 בשנת 1965 ו-191 בשנת 1964). ברור וידוע גם, שלא כל ההיעדרויות מובאות לידיעת המשטרה. המשטרה עושה כמיטב יכולתה לאתן את הנעדרים ולהחזירם לבתיהם בשלב מוקדם ככל האפשר, אך נתקלת לא פעם בבעיות סוציאליות ואחרות, שבגינן אין החזרת הנעדרים לביתם

הידות בדרכים. השנה הקיפה הדרכה זו 40,698 תלמידים של כיתות ו' - ח' ב-889 בתי-ספר יסודיים ו-1,100 דגניים ב-34 בתי-ספר תכנוניים. רבבות ילדים מן הכיתות הנמוכות ומגני-הילדים שמעו אף הם הרצאות מפי אנשי המשטרה.

קשרי חוץ. - משטרת ישראל הוסיפה להושיט סיוע למשטרות של מדינות אחרות בתחום ההדרכה. קצינים ממשטרת ישראל פעלו כיועצים וכמדריכים ליד המשטרות של מדינות אפריקניות ידידותיות. קצינים ממשטרת טוניה וממשטרת גאנה השתלמו בארץ בש- לויסה קורסים מיוחדים. קציני משטרה ופקדי ממשלה בכירים מארצות שונות היו אורחיה של משטרת ישראל וערכו סיורי לימוד במטה הארצי, בבסיסי ההדרכה, ביחידות משמר הגבול.

שוטרות, הממלאות תפקיד סיור, ייצגו את ישראל באיטליה, באוסטרליה, בארצות-הברית, בהולנד, בפני- לנד, בצרפת ובשבדיה. הן נשלחו לשם בחיאות עם החברה הישראלית לתערוכות וירידים, עם משרד המסחר והתעשייה ועם משרד התיירות.

המפקח הכללי וראש אגף החקירות ייצגו את משר- טרת ישראל בוועידה השנתית ה-36 של האינטרפול, שנערכה בסתיו 1967, בקיוטו שבפין. כן יוצגה המשר- טרה בסימפוזיון שנערך במזכירות האינטרפול בפאריס.

המשטרה והחוק. - מתפקדה של המשטרה לאכופ חוק. החוק לגביה הוא מעין "מכשיר עבודה", כי הוא המעניק לה כוח ביצוע. לפיכך נודעת לטיבם של החוק או של הסמכויות השפעה רבה על יעילותה ומעמדה של המשטרה בציבור.

חיקוק כלשהו שאיננו ברי-ביצוע, או שלא ניתן לבצעו כלל, או שהוא מעורפל כתוצאה מהתפרשויות שונות - דבר שהוא ידוע ומקובל במשטר פרלמנטרי - מכשיל לעתים קרובות את הזרוע המבצעת ופוגע ב- מותה. הציבור איננו "רואה" ואיננו מכיר את החוק. האזרחים נתקלים בשוטרי המשטרה הבאים לאכפ, כי עליהם הטיל המחוקק למנוע מעשים או מחדלים, ואז הציבור רואה בשוטר כמי שבא "להצר את צעדיו של האזרח". במלים אחרות, כאשר החוק איננו לרוחו של האזרח והוא לא אימץ אותו ועושה דברים שבניגוד לו, הרי בעיניו השוטר והמשטרה אחראים לכך והם הם אשר "אינם בסדר", לדעתו.

בזמננו, במשטר דמוקרטי, אין המשטרה יכולה להיות אדישה למצב החוקי הקיים, לטיבם של החוקים המוצעים ולעשייתם. המשטרה, כנוף מבצע ואוכף חוק, יש לשתפה בעיצוב יסודותיה של החוק בכל הנוגע לדרכי ביצועו; מן הראוי שישמעו את קולה ויתחשבו גם יותר בדעתה, המושתתים על נסיונה היומ-יומי עם הציבור, בכל מעשי החקיקה שיש להם השלכות של ביצוע על-ידי המשטרה. מן המפורסמות הוא שחוק בלתי-פופולארי, או חוק שבעיני הציבור הוא "גזירה" שאינו יכול לעמוד בה, נהפכים לרועץ ולמכשול ובראש וראשונה למשטרה, שזעם הציבור מופנה כלפיה.

לא ארחיב עתה את הדיבור בנושא זה. מטרתי היא להצביע רק על כמה תופעות בחקיקה, היוצרות מכשולים שרצוי היה לתן את הדעת עליהם. אוכיר רק, דרך משל, את הצעת החוק, שהוקפאה בינתיים, לתיקון חוק הבטיחות במקומות ציבוריים (סדרנים),

194 מבין ההרוגים היו נוסעים ונהגים ו-185 הולכי

רגל ואחרים. 2,329 מבין נפגעי התאונות היו ילדים עד גיל 14 - 1,239 מהם בגילים שבין חמש לארבע-עשרה שנה. עלי להצביע על העובדה שרוב הילדים נפגעו כהולכי רגל, בעוד שרוב המבוגרים נפגעו כנוסעים. עובדה זו חייבת לשמש אזהרה נוספת לנוהגים ברכב למשנה זהירות ברחוב, ולמוסדות הנוגעים בדבר - תזכורת להגברת האמצעים החינוכיים וההנדסיים.

החקירה הכיחה, שרוב התאונות נגרמו באשמתו של האדם ומקורן בהתנהגותו: 5,258 תאונות נגרמו בשל התנהגותם של הנהגים; 2,214 תאונות בשל הת- נהגותם של הולכי רגל; 613 תאונות - בשל התנהגותם של רוכבי אופניים; 328 תאונות - בשל ליקויים מי- כאניים, ביניהן רבות שהליקוי המיכאני היה בבחינת הונחה של האחראי לרכב. רק 93- תאונות הוכח כי אי-תקינות הדרך גרמה לתאונה.

זה כבר ידוע, וציננו זאת לא פעם, שחלקו של האדם בהתארות תאונות דרכים הוא מכריע וחבר זה נובע מאופיו, מתגובותיו ומהתנהגותו. אפשר לומר, שחודש יוני והחודשים שבאו אחריו מאשרים שוב דעה זו. מלחמת ששת הימים והשינויים שחלו במפת הארץ, בחיינו הלאומיים ובחיי הפרט, השפיעו כנראה על אישיותם והתנהגותם של הנהגים ברכב בדרכים. עלינו לקבוע, כי על אף השיפורים שנעשו וייעשו בעתיד בדרכים, יוסיפו מגבלות הדרך להיות מרכיב חשוב, לא החשוב ביותר, בכל הנוגע להתארות התאונות. תכונות האדם, מגבלותיו והתנהגותו, הן הן שיכידעו ויקבעו את העליה או הירידה בשיעור תאונות הדרכים, ועליהן נצטרך לתזז את דעתנו - אם על-ידי הגבלות מצד משרד התחבורה ברישוי נהגים ואם על-ידי פיקוח מוגבר ומאמץ הדרכתי והסברתי. ומוקדות-ראות המשר- טרה, כאשר המדובר בפיקוח מוגבר, היכול להשפיע, ולא מעט, על עקומת התאונות בדרכים, הרי תלוי הדבר בתוספת כוח-אדם שיוצא לכבישים ולרחובות.

המחסור במקומות חניה בערים הגדולות הוסיף גם השנה לעורר בעיה שפתרונה קשה. בין הצעדים, שנוקטו כדי להקל על נוהגי הרכב, היתה בדיקה חוזרת של איסורי החניה וביטול מאות תמרורים מסוג זה, שלא היו חיוניים. דבר זה אמנם הביא הקלה כלשהי, אך אין הוא יכול לבוא במקום יצירת מקומות חניה נוספים במרכזי מסחר ובחיר. גם בעיה זו, במכלול בעיות התנועה, דורשת תיכנון מצד המשרדים הנוגעים בדבר ואולי גם חקיקה, שיביאו למעשים תכליתיים; כי כידוע יקלט הכביש בשנים הקרובות עוד רבבות מכוניות ואנו עלולים לעמוד מול משבר רציני בתעבורה.

במשך השנה הורדו מן הכבישים 2,112 כלי-רכב שנבדקו על-ידי אנשי משטרה או על-ידי בוחני משרד הרישוי ונמצאו בלתי-כשירים לתנועה, בשל ליקויים מי- כאניים או אחרים. כן נגררו 2,279 כלי-רכב מן הרחובות, בשל גרימת תקלות ומכשולים לתנועה הסדירה.

משטרת ישראל המשיכה גם השנה בפעולת ההס- ברה לזהירות בדרכים, בשיתוף עם המועצה למניעת תאונות וגורמים אחרים. מסע הסברה מקיף, שמגמתו היתה להביא לידיעת הנוהגים ברכב את פרטי ההוראות החדשות, נערך בטרם קיבלו החידושים תוקף חוקי. כן נתקיימה כמתוכנן ההסברה וההדרכה של המשטרה בבתי-הספר היסודיים והתיכוניים בבעיות התנועה והז-

התפקידים שהם לפי ייעודה, והחיוניים ביותר למען הציבור. ובוודאי לא יהיה זה נכון ומעשי שהמשטרה תניח כמעט את כל עיסוקיה הייעודיים-המשטריים ותעסוק רק בהוצאה לפועל.

הכרה זאת תביא בהכרח לידי שינוי מהותן של הוראות חוק מיושנות. כיום לא קל למצוא הצדקה לכליאת אדם בבית-סוהר על אי-תשלום חוב. באחד מפסקי-הדין (ע.א. 501/67 בפסקי-דין, כך כ"ב, חלק ראשון, עמ' 23) אומר שופט בית-המשפט העליון מר חיים כהן: "גם חוק ההוצאה לפועל החדש משנת תשכ"ז לא ביטל, למרבה הצער, את המעצר בשל אי-תשלום החובות, וחוק זה יוסיף להכתיים את ספר חוקינו".

מבנה וארגון וכוח-אדם. - המשטרה ערוכה במבנה ארגוני, המבוסס על המטה הארצי ועל ארבע יחידות אופרטיביות ראשיות: שלוש מחוזות המשטרה ומשמר הגבול. מחוזות המשטרה מחולקים לנפות, תחנות ונקודות משטרה. משמר הגבול בנוי גדודים, פלוגות ומחלקות. לאחר מלחמת ששת הימים הוקמו שלוש נפות חדשות: נפת שומרון, נפת יהודה, ונפת עזה וצפון סיני. בנפות אלו נפתחו תחנות ונקודות משטרה במקומות ישוב שונים. בירושלים המזרחית נפתחו שבע נקודות משטרה.

המצב הבטחוני שלפני מלחמת ששת הימים והמלחמה גופה חייבו שינויים ניכרים בתקנים בגלל התמורות שחלו במבנה הארגוני של המשטרה, בתיפקודה ובתפיסת עולה. ביום 1 בינואר 1967 עמד תקן כוח-האדם של המשטרה לשנת 1966/67 על 8,681 אנשים. בגלל הצורך הדחוף בכוח-אדם ביחידות הקיימות והגדלת משמר הגבול, וכן עקב השינויים שחלו לאחר מלחמת ששת הימים בהיקף תפקידיה של המשטרה, היה הכרח להגדיל את התקן. ביום 31 בדצמבר 1967 עמד תקן כוח-האדם על 11,556 אנשים, ובכלל זה כוח-האדם של הנפות שהוקמו בשטחים המוחזקים על-ידי צה"ל. מצבת כוח-האדם מנתה 10,983 אנשים. להשלמת התמונה יש להדגיש שמספר אנשי המשטרה המגויס גדל ב-15.7% והגיע ל-8,756 איש. דילול זה יש לזקוף על חשבון הרחבתו של משמר הגבול ומצבת כוח-האדם של נפת ירושלים, שגדלה עם איחוד שני חלקי העיר. על כן אין לראות עליה זו כעליה אבסולוטית שאותותיה חייבים להשתקף בעבודתה של המשטרה, כי הרי משמר הגבול עוסק בתפקידים ספציפיים, ואילו העליה במספר השוטרים בנפת ירושלים היתה כרוכה בתוספת ניכרת של אוכלוסי ירושלים המזרחית. יש גם להביא בחשבון שמספר לא-מבוטל של אנשי משטרה מן המגויס נשלחו מיחידותיהם למלא תפקידים בשטחים המוחזקים על-ידי צה"ל.

בתפקידים ייעודיים הועסקו השנה 80.8% של כל העובדים ו-19.2% בתפקידים אחרים. את העליה של 1.8% בעובדי השירותים יש לייחס לריבוי התפקידים הלוגיסטיים הקשורים בהתפרסות המשטרה בשטחים המוחזקים ובמתן שירותים שוטפים ליחידות החדשות של משמר הגבול ולשוטרים המקומיים המשרתים בנפות שהוקמו בשטחים אלה, שוטרים שאינם כלולים במצבת כוח-האדם של משטרת ישראל.

אני רוצה לסכם את בעיית כוח-האדם במשטרה ולהדגיש שעל המשטרה, כגוף, מוטלים תפקידים רבי-

כדוגמה ל"פשרה" בין הרצון לפתור בעיה סוציאלית ובין הצורך להבטיח סדר ציבורי. פשרה מעשית אין כאן, כי זה לאחד וזה לאחד, ומטרתו המקורית של החוק נעקפה אף היא.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):
איזה חוק?

שר-המשטרה א. ששון:
שהוקם בינתיים.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):
איזה חוק?

שר-המשטרה א. ששון:

לתיקון חוק הבטיחות במקומות ציבוריים.

נפנה עתה לחובת "אזהרת הנאשם", שכוכלים בה את החוקר במלאכתו, ללא הצדקה נראית לעין. לדוגמה אצביע על אותה האנומליה של הצורך ב"השתקת" החשוד הנחקר, על-ידי אזהרה "שאינו הוא מחוייב לומר דבר", ועל-ידי רוב מצלחים כך להשתקו לדעת הכל. הדבר אינו נדרש מפורשות בחוק. כל שהחוק דורש הוא שלא יפעילו על החשוד השפעות ולחצים פסולים שיש בהם משום שלילת רצונו החופשי להת-וודות (סעיף 9 לפקודת העדויות), אך בתי-המשפט בארץ הכניסו למשפט המקומי "כללי שופטים" הנהוגים באנ-גליה והכוכלים את ידי החוקר במלאכתו. על רקע זה מתקיימים "משפטי זוטא" הידועים, ונטענות טענות על שלילת חירויות והשפעות פסולות, נגד חוקרי המש-טרה או הצבא, שלרובן אין שחר. אחוז הזיכוי האפסי מבין אלפי תיקים המובאים לבתי-המשפט (1.6%) מוכיח עד כמה נוהרים בזכויותיו של הנאשם. להגנה הזאת, בדרך כלל, נתפשים נאשמים בעבירות חמורות שאפסה תקוותם לזכות במשפט, וזה משמש להם כתמרון וקדש הצלה אחרון.

רבותי, חובות כבדות רובצות על השוטר. הוא נדרש לגלות פשעים ולהביא פושעים לדין. הכרחי אימא לאפשר לו לעשות זאת, תוך פיקוח מסויים, כמובן, על התנהגותו והיגיונותו, אך אין לכבול את ידיו יתר על המידה. ומדוע לא ידבר החשוד? אולי הוא באמת חף מפשע? ושמה נוכח הוא לגולל אבן מלבו? מדוע יש להשתקו?

דוגמה נוספת: הטלת חובת האכיפה בנושאים שאין הם עניין משטרי ייעודי, כגון פקודות מאסר על אי-תשלום חוב, או אי-תשלום מזונות, הזמנות להקיר יכולת וכו'. כל אלה הם צווים שמספרם מגיע מדי שנה לכדי חצי מיליון ויותר. ישנם צווי מאסר על חוב של כמה עשרות לירות, וכך אומצו על-ידי אנשים "שיטות מכר" באשראי, הבנויות מראש על סנקציה זו ועל כן אין המוכר בודק כלל את יכולתו של הקונה, והנטל, כמובן, גופל אחר כך על המשטרה. בשנה שעברה נתקבל חוק חדש להוצאה לפועל, ולמרות החי-דושים והפישוטנים שבו איננו שונה במהותו במידה רבה מזה שהיה נהוג בימי השלטון העותומני.

ברור שעם הכוח העומד כיום לרשות המשטרה קשה ולפעמים אף בלתי-אפשרי בעידן זה להקיף את הצרכים הגדלים והולכים של החברה האורבאניסטית. לאור ריבוי התפקידים חייבת המשטרה - חייבת כל מש-טרה - לפעול לפי שיקול סלקטיבי ולבצע את אותם

וכאן, בשמחה ובסיפוק, יכול אני לציין, שהיחסים בין משטרת ישראל והציבור הם טובים, כפי שלא היו מאז קום המדינה. פעילות המשטרה, נאמנות אנשיה והצלחותיה, קירבו את הלבבות ויצרו בקהל את הדימוי הנכון של משטרת ישראל, כפי שרצתה להיות וכפי שהינה באמת. ההדים והתגובות בציבור להתנהגות אני שיה, למיבצעיה ולהצלחותיה, הם הפרס הגדול לאנשי משטרת ישראל, שיוצאים מעוררים לקראת מילוי תפקידים ומשימות בעתיד.

שירות בתי-הסוהר. - מלחמת ששת הימים העלתה לפני שירות בתי-הסוהר בעיות רבות ואתגרים חדשים. אין ספק שכוח-האדם והאמצעים שהיו בידי השירות לא היו מספיקים כלל, אילמלא נרתמו כולם - מן בעלי הדרגות הגבוהות ביותר בשירות ועד לסוהר שגויס לאחרונה - למאמץ עליון שאפשר לשירות לעמוד במשימות המוטלות עליו עקב המצב החדש.

אינני מגלה כאן סוד אם אומר ששירות בתי-הסוהר פעל בכל שנות קיומו ללא כל עתודה. הסגל הפיקודי שניהל שבעה בתי-סוהר בישראל היה צריך לארגן, לנהל ולאבטח שישה בתי-סוהר נוספים עם אוכלוסיית אסירים גדולה ועוינת, ובתנאים הגרועים שבהם נמצאו המיתקנים בשטחים המוחזקים על-ידי צה"ל. רוב המיתקנים היו פרוצים ומוזהמים, ללא סידורי סניטאציה, ללא מים, ובחלק מהם לא היה אפילו חשמל.

בתקציב קטן יחסית ובעבודת נמלים שוקמו בתי-הסוהר בחברון, ברמאללה, בג'נין, בטול-כרם, בשכם ובעזה. הצוות הפיקודי, המינהלי והבטחוני הורכב מאנשי שירות ותיקים ומסוהרים חדשים שגויסו עם הזמן. אולם בתי-הסוהר האלה אינם מספיקים לאכלס את כל האסירים על השטחים. ולכן, בהתחשב בשיקולים בטחוניים, נעוררו במקרים מסוימים גם בבתי-הסוהר שבשטח ישראל. כיום נמצאים 1,130 אסירים בכל בתי-הסוהר בשטחים המוחזקים. לצורכי שמירה ובטחון אושר תקציב לגיוס 443 סוהרים נוספים, בכלל זה 35 טירונים בבסיס האימונים.

למרות הקשיים הרבים עמד שירות בתי-הסוהר בהצלחה בכל התפקידים החדשים שהוטלו עליו, והשיג כיל במשך זמן קצר להתגבר עליהם. ויורשה לי כאן לצטט דבריהם של שלושה אנשים שביקרו בבתי-הסוהר בשטחים המוחזקים.

(1) חמדי כנעאן, ראש עיריית שכם, כתב, בין היתר, בספר הביקורים של בית-הסוהר בשכם: "ביקרתי בבית-הסוהר בשכם בלוויית המושל הצבאי. עברתי את כל התאים ובידורתי את מצב האסירים. מצאתי שהנקיון שורר בכל פינה ופינה ויחס הסגל הוא טוב בדרך כלל, ואילו המזון ניתן בכמות ובטיב משביעי רצון".

(2) יושב-ראש המשלחת של הצלב האדום ביש-ראל, מר מרטין, אמר בשעת ביקורו במטה מיפקדת איזור יהודה ושומרון: "אנו אסירי-תודה על שיתוף-הפעולה ועל היחס האדיב של סגל העובדים, שמצאנו בכל בתי-הסוהר בשטחים. אנו יכולים להגיד בגלוי, שהמשטר בבתי-הסוהר הוא טוב, ואנו שמחים להכריז שהמצב משביע רצון. ניכר שסגל העובדים מאומן היטב ומנהל את המוסדות על הצד הטוב ביותר".

(3) השופט ב. אמיתי רישם בספר המבקרים של בית-הסוהר בעזה, לאחר ביקורו: "בבואך ליצור יש

אחריות ורבים מדי. המעמסה משתקפת בכמות העבודה שכל איש משטרה בשירות חייב בה. מעמסה זו היא מעל ומעבר לכל פרופורציה של כמות עבודה, תנאי עבודה ושכר, הקיימים במוסדות אחרים ובמשרדי ממשלה אחרים. הגמול שאנשי המשטרה מקבלים איננו עומד ביחס נכון אל האחריות, היוזמה, המאמץ ושעות העבודה שהם מקדישים - והמדובר הוא באנשי המשטרה מכל הדרגים. עתה נוספה עוד בעיה: אנשי המשטרה המוקעים דרך קבע בשטחים המוחזקים, שתנאי עבודתם הם מיוחדים במינם.

ארשה לעצמי להזכיר לחברי הכנסת הנכבדים מקצת מתנאי העבודה המיוחדים שבמשטרה: המשטר והמספרת החלים על כל איש משטרה; עבודה במשמרות, בשבתות ובחגים, ללא כל פיצוי כספי סביר; העסקה אפשרית לאחר שעזב העבודה הרגילה, כי השוטר היה "תמיד בתפקיד", וכך קורה שמצטברות מאות שעות של עבודה נוספת לזכותם של שוטרים, שבעדן אין הם מקבלים כל פיצוי; ריתוק לתחנה, לפעמים שעות רבות; איסור הכנסות נוספות מטעמים מובנים; ובכלל, תנאי שירות שאינם חלים על עובדי משרדים אחרים. מאמץ גופני ונפשי, סיכון גופני - החל מחבלות, ולעתים חבלות הגורמות לנכות, ועד למקרי מוות בשעת מילוי תפקיד.

אין פלא איפוא שתנאי שירות אלה, על מגבלותיהם, ואם תרצו: על מגרעותיהם, המרתיעות, גרמו לחלופה הגדולה של כוח-האדם במשטרה ואינו קורצים לצעיר שלפניו פתוחות אפשרויות שונות, ובפרט בתנאים שמת-הווים והולכים עתה בשוק העבודה, שכבר יש בו מחסור בכוח-אדם. וכאשר הפוטנציאל של כוח-האדם קטן וההתחרות עליו קשה, בוודאי ובוודאי אין תנאי השירות במשטרה ובעיקר תנאי השכר קוסמים. להיפך: אנשים שבשירות מתפתים ועוזבים - מצב שהוא ההיפך מזה שהיה בתקופת המיתון. ואין ספק שמצב זה ישפיע בעתיד הקרוב על מצבת כוח-האדם של משטרת ישראל. לכן, יש גם לחזור ולבחון, ובהקדם, את בעיית השכר של אנשי המשטרה. תנאי העבודה הקשים מצדיקים, לדעתי, הטבות לאנשי המשטרה - מה גם שאנו זקוקים כל-כך לכוח-אדם נוסף, להחלפת הפורשים לגימלה ולשמירה על היש בתוך השירות.

המשטרה, לאור ריבוי התפקידים והמטלות שנפלו בחלקה, זקוקה לעירויים, לכוח-אדם נוסף, כדי שתוכל לעמוד בהתחייבויותיה למדינה ולאזרחיה. כי, רבותי, כוח-האדם העומד עתה לרשותה איננו מספיק, לצערנו, למילוי כל המשימות החיוניות.

מצבת כוח-האדם לא השיגה את התקן שאושר, והתקן עדיין אינו מלא. למשטרה, האמונה על בטחון הפנים במדינה, נתווספו תפקידים רבים, ואם רק נזכיר את המעמסה שבאבטחת מקומות ומיתקנים חשובים, והתפקידים המתרבים בשטחים המוחזקים, די יהיה בכך להעמידנו על העובדה ששירות המשטרה שמעבר מזה ל"הקו הירוק" כוחן נדלדל לא מעט ונחלש, דבר שבהכרח אינו לטובת הציבור, ואנו חייבים לתת את דעתנו על כך למען מניעת תקלות בהווה ובעתיד.

יחסי ציבור. - המשטרה, ובפרט במשטר דמוקרטי כבישראל, איננה יכולה לפעול בחלל ריק, בלא יחס של אמון מצד הקהל ועזרתו ובלא הבנה לתפקידה - הכבדת הסדר הציבורי ושמירתו על שלום הציבור ורכושו.

בית-הספר מנוהל על-ידי מורה מוסמך, המועסק במש-
רה מלאה, ועומדים לו לעזרה 14 מורים, בכל המקצועות
הנלמדים בבית-הספר המקצועיים. לנערים המסיימים
את בית-הספר ניתנת על-ידי משרד החינוך והתרבות
תעודת גמר של בית-ספר יסודי. צעיר המוסף לרצות
עונש גם לאחר שסיים את לימודיו היסודיים במקום,
או צעיר שבא לבית-הסוהר ותעודת גמר של בית-ספר
יסודי בידו, נעזר על-ידי השירות, ככל האפשר, אם
רצונו להמשיך בלימודיו. ואכן ישנם צעירים כאלה
שמגיעים למבחנים לשם קבלת תעודת בגרות.

שותף נוסף לנו במשימה זו - שיקום האסיר -
הוא משרד העבודה, ובעיקר המחלקה להכשרה מק-
צועית שבמשרד זה. ראוי לציין שאותם צעירים שמעולם
לא עבדו, או אם עסקו בעבודה כלשהי, הרי לא התמידו
בה וכמובן לא רכשו כל מקצוע מפרנס - מוצאים כן
מערך של קורסים מקצועיים, כגון נגרות ונגרות מיכאנית,
מסגרות ותקוני רכב, תפרות (נעליים), גנות, טבחות,
כריכת ספרים, בנאות וכו'. את הקורסים האלה מנהלים
מדריכים מנוסים, הנשלחים על-ידי משרד העבודה
והעושים מלאכתם נאמנה. הישגיהם של הצעירים טובים
מאד.

חובה נעימה היא לי להזכיר בין הגורמים המושי-
טים לנו סיוע רב-ערך במאמציו את צה"ל, המקיים
את החוג לגדנ"ע ומשתף קבוצת צעירים באימונים
במסגרת זו, וכן את רשות הספורט, הרואה חובה
לעצמה לעזור לנו ככל שבכולתה.

לצערי, טרם קיבלנו את האדמה הממשלתית סביב
תל-מונד, שאנו זקוקים לה מאד ללימוד החקלאות.
דבר זה חשוב לנו במיוחד, כי בבית-הסוהר נמצאים
גם בני מיעוטים החוזרים לכפריהם לאחר רציני העונש,
והזקוקים מאד להכשרה מקצועית בתחום החקלאות.
אך גם צעירים אחרים, שאינם מסוגלים להיקלט במק-
צועות טכניים ואחרים, אין ספק שהיו מוצאים עניין
רב בעבודת האדמה. אני מקווה שמינהל מקרקעי יש-
ראל יזרו את מסירת הקרקעות הדרושים לנו.

כוח-אדם. - להפעלתם של בתי-הסוהר הנוספים
נדרשו סוהרים חדשים. הגיוס נתקל בקשיים רבים,
ואף-על-פי שמתאימים מועמדים רבים, הרי ברובם
אינם מתאימים לשירות מבחינת הבריאות, הגיל, השפה,
או מסיבות אחרות. רבים מבין אלה שנמצאו מתאימים
וגוייסו - לא עמדו בתנאי העבודה הקשים שעל סוהר
לעמוד בהם. המצב החדש הוסיף עוד קשיים על הקשיים
הקודמים ואף גרם להרעת תנאי העבודה. התוצאה,
כמובן, לא אחרה לבוא: מתחילת ינואר 1968 התפטרו
86 סוהרים.

תשומת-לב רבה מוקדשת להדרכתם של הסוהרים
החדשים. נציבות השירות נאלצת להכניסם לעול העבודה
מוקדם ככל האפשר, לאור הצרכים הרבים הגדלים
והולכים ולאור המחשור החמור בכוח-אדם. בסיום אי-
מוניהם משוברים הסוהרים החדשים לתפקידים בבתי-
הסוהר מעבר מזה ל"קו הירוק", ולאחר שרכשו נסיון
מסויים הם מועברים למלא תפקידים בשטחים המוח-
זקים.

בטחון. - אף-על-פי שאנו חוזרים ומציניים, שאין
המבנים של בתי-הסוהר הקיימים פונקציונליים, כי לא
בנו למלא ייעוד זה, עושה שירות בתי-הסוהר - ככל
שניתן לו לעשות מבחינה תקציבית ומבחינת כוחות

מאין, לבנות משטח מסודר וחוקי, אינך יכול לעשות
זאת ללא שיתוף-פעולה מלא ומסירות ללא גבול והבנה
עמוקה. ואכן, כזאת הרגשתי בעבודתי עם סגל בתי-
הסוהר, ואני מקווה שאוכל יחד אתם לקדם את שלטון
החוק של מדינת ישראל."

ציטטתי שלושה אישים המייצגים גופים שרב
השוני ביניהם והאינטרסים שלהם שונים אף הם לחלו-
טין. כולם כאחד באו לכלל אותה מסקנה.

להווי ידוע, ששירות בתי-הסוהר פועל בבתי-הכלא
בשטחים המוחזקים כפי שהוא פועל בבתי-הכלא ביש-
ראל; במסגרת החוק, ברור אנושית ובשמירה על כבוד
האדם גם בשבתו במאסר.

חוק החנינה משנת 1967. - לאחר מלחמת ששת
הימים, עם קבלת חוק החנינה על-ידי הכנסת, שוחררו
434 אסירים. לאחר בידורים נוספים של מקרים שלגבי-
הם היו ספקות אם חוק החנינה חל עליהם, שוחררו
עוד 67 אסירים, ובסך-הכל 501 איש.

75 מן האסירים ששוחררו לפי חוק החנינה חזרו
מאז לבית-הסוהר.

שובם של אסירים אלה, שהמדינה העניקה להם
חסד ורחמים, לבתי-הסוהר באשמות ובהרשעות חד-
שות, מעורר מחשבות נוגות באלה שמטפלים בהם.
אולם אין שירות בתי-הסוהר נושא מלהמשיך ולנסות
למצוא דרכים לעזור לאנשים אלה בשיקומם ובקליטתם
מחדש בחברה. את מרבית מאמציו בתחום השיקום
משקיע השירות בצעירים של בית-הסוהר תל-מונד.
פעילותו שם משתלבת בפעילותם של משרדי ממשלה
אחרים, שכל אחד מהם וכולם ביחד ראויים לבדרכה -
לא רק על העידוד שאנו מקבלים מהם, אלא גם על
הפעולותיהם החשובות והמעשיות.

בבית-הסוהר תל-מונד, שהוא בית-הסוהר היחיד
בארץ לאסירים עד גיל 20-21, נמצאים כיום 250
אסירים, מהם 190 יהודים ו-60 מבני המיעוטים. רובם
שפוטים בעבירות רכוש.

הצעירים הם ברובם מבתי הרוסים, שבהם לא
יכלו למצוא או לסגור, כנראה, דרך אחרת מלבד זו
שבהורו בה. בין הצעירים יש רבים שמאחוריהם עשרות
אחדות של הרשעות קודמות - לעיתים מאותו זמן
שרק התחילו לשאת באחריות פלילית בהתאם לחוק.
רובם לא שירתו בצה"ל, מפני שלא תאמו את דרישות
הצבא מטעמי בריאות פיסית או נפשית או בגלל עברם
הפלילי החמור. רובם חסרים השכלת יסוד ומקצוע
ואינם מסוגלים להתקיים מעמל-כפיים, מחוסר אמונה
בכוחות עצמם. הם גדושים רגשי נחיתות ומתפתחת
בהם השנאה לחברה ולערכיה.

שירות בתי-הסוהר משקיע בצעירים כאלה, שטרם
הספיקו להבין את החיים ולהבחין בין טוב ורע, כוחות
רבים ועבודה רבה מאד, כדי להעלותם על הדרך הנכונה
ולהפכם לבני-אדם ישרים ומועילים בחברה. אנו רואים
את הטיפול בהם כאתגר של כבוד, בעל חשיבות עליונה,
כי יודעים אנו גם יודעים שבהחזרת עבריין צעיר אחד
למוטב - החזרנו אדם משוקם לעם ולחברה ומוענו
מן הציבור הטרדה שצעיר הממשיך בדרך העבריינות
עלול היה לגרום לו.

משרד החינוך והתרבות מקיים בתל-מונד בית-ספר
לנערים עובדים, שבו לומדים 225 צעירים ב-14 כיתות.

העברת מטה שירות בתי-הסוהר לירושלים. — אף-על-פי שהבניין המיועד לנציבות שירות בתי-הסוהר טרם הושלם, הועברה הנציבות בתאריך 28 באפריל 1968 לירושלים. בעיות אישיות ומשפחתיות רבות הקשו שורות בהעברה זו טרם מצאו פתרון, אולם אני מקווה שבמשך הזמן יימצא גם להן הפתרון הרצוי.

חבר האגודות לשיקום האסיר. — לבסוף, הנני רואה חובה נעימה לעצמי לציין את האגודות לשיקום האסיר, הפועלות בכמה מעריה הראשיות של המדינה. מלאכתן נעשית בצנעה. האגודה מושיטה ידה לכל אסיר העוזב את בית-הסוהר והזקוק להדרכה ולעזרה ראשונה. חברי האגודות לשיקום האסיר עושים מלאכתם בהתנדבות ומקדישים ממזמנם ומאונם למען האסיר והעבריו, שלא על מנת לקבל פרס.

אנשי חבר האגודות לשיקום האסיר, שנבחרו והומלצו על-ידי הנהלתו, אושרו לשמש כשופטים-מבקרים בבתי-הסוהר. הם עוקבים מקרוב אחר דרכיהם של האסירים, מתעניינים בבעיותיהם ואף דואגים לעתידם. בהזדמנות זו רצוני להודות למשרדי הממשלה ולברכם על הסייע שהם מגישים לשירות בתי-הסוהר ולאנשיו במילוי המשימות הקשות המוטלות עליהם, ולמתנדבים האלמוניים המקיימים את הכתוב „מתן כסתר“ ו„מתיר אסורים“ במובנם הרחב. וכן ראויים לברכה מעל במה זו כל הסוהרים באשר הם שם, העושים מלאכתם נאמנה, במסירות ולחץ, המשתלבים במסגרות השיפוטיות, הבטחוניות והאחרות, בכל מקום שהם נדרשים למלא חובתם להחזרת תועים בדרכי החיים אל חיק החברה.

לסיום: עם התקרב גמר הבניה של „בית אנרון“ בירושלים, הנני עומד להעתיק את משרד המשטרה מן הקריה בתל-אביב לירושלים. בהנהלת המשרד חלו חיי-לופי גברי ועם גמר העברת המשרד לירושלים יושלמו השינויים הפרסונליים כדי להיענות לצורכי הפעילות המוגברת.

בהתאם להחלטת הממשלה להעביר את המטה הארצי של המשטרה לירושלים, נעשים עתה כל הצעדים הדרושים מבחינה ארגונית. למותר כאן לעמוד על החשיבות שבביצוע החלטה זו. אני רוצה — וחושבני שלרצוני זה שותפים רוב חברי הבית — שהעברה זו תקויים בהקדם האפשרי, אולם יש ליצור עוד את התנאים להעברת כל השלוחות של המטה הארצי — לזרז הקמת הבניינים למשרדים ובתי הדיור לאנשי המשטרה, שיעברו לגור, לעבוד ולחיות יחד אתנו בירושלים המאוחדת, בירת ישראל.

הי"ד א. תלמי:

תודה רבה לשר המשטרה על סקירתו המקיפה והממצה.

העבודה שבדרשותו — להגברת הבטחון הפיסי, הן על-די תוספת מבנים במסגרות הקיימות, דבר שמפחית את הצפיפות, הן על-ידי נקיטת אמצעי בטחון אחרים. לפי מיטב ידיעתי, בשום מדינה בעולם אין המצב דומה למדינת ישראל, גם אם לא ניקח לדוגמה את אנגליה ומדינות אחרות באירופה, שם בורחים במשך שנה מאות אסירים, המהווים מטרה חמורה הן לכוחות הבטחון המחפשים אותם והן לציבור הסובל מהם קשה.

סיבות רבות תרמו למצב חיובי זה, אולם כל עוד לא ייבנה ראשון בתי-הסוהר המתוכננים בבאר-שבע, או חדרים מאד על שעלול לקרות ולשנות תמונה חיונית זו מיסודה.

למעשה, אין אנו יכולים לתת בבתי-הסוהר כל פריטות לאסיר השפוט לתקופה ארוכה והזקוק לכך. כן אין רבים מן האסירים יכולים לחיות בין חבריהם מסיבות שונות, שלא כאן המקום לעמוד עליהן; חלק מן האסירים יש גם לבדד למען בטחונם ושלומם של הציבור. אך תאי הבידוד, הנמצאים כיום בבתי-הסוהר, אינם מתאימים לכך ומשתמשים בהם רק בלית ברירה. בית-הסוהר בבאר-שבע יפתור בעיות אלה לפחות בחלק הדרומי והמרכזי של הארץ. אני רואה צורך להעלות שוב לדיון את התחלת הבניה במקום, ומה גם שהחומה ומגדלי השמירה כבר נבנו וצריך להתחיל בהקמת הבניינים עצמם. כל תחליף שיינתן יהיה רק זמני ובלתי-מספיק, אם רוצים באמת ובתמים לעשות למען פתרונות בהחזקת האסיר מבחינה בטחונית ומבחינת שיקומו.

הטיפול באסיר. — בנוסף על החינוך הכללי והמקצועי פיתח השירות את הטיפול הסוציאלי, הרפואי והפסיכיאטרי. טיפולים אלה מגמתם להוציא מבית-הסוהר אדם בריא בגופו ובנפשו, על מנת שיוכל להשתלב בחברה ולהתחיל בחיים אזרחיים תקינים.

למרבה העצב, טרם נמצאה האפשרות לטפל בנרקומנים הנשלחים, על-פי החוק, לבית-הסוהר, שכן אין מקום ואין אף כוח-אדם רפואי-מקצועי למטרה זו. וכך אנו ממשיכים בטיפול הסטנדרטי של גמילה ומניעה, אולם ברור שאין די בכך. כל אחד יודע מה קשה לנרקומן להיגמל מן הסמים שהוא משועבד להם. דבר זה דורש מקום מתאים ובעיקר צוות רפואי מתאים, שיטפל בבעיה חמורה זו, וככל שנקדים — הרי זה משובח.

בעיה נוספת הגורמת לשירות בתי-הסוהר ולאנשיו טרדה רבה היא בעיית הבלתי-שפויים בדעתם, שמחלתם נתגלתה רק בבית-הסוהר, ושואין בית-חולים ממשלתי לחולי-נפש מוכן לקבלם, בהיותם מסוכנים ממש או נחשבים למסוכנים. אנשים אלה אין מקומם בבית-הסוהר על אף מעשיהם שעשו ושעליהם נשפטו; מקומם בבית-חולים סגור לחולי-נפש. שתי בעיות אלה — הנדון-מנים והבלתי-שפויים — דורשות פתרון דחוף ביותר.

דיון

הי"ד א. תלמי:

נפתח בדיון. רשות הדיבור לחבר-הכנסת לורנץ, ואחריה לחבר-הכנסת מנחם כהן.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. ברצוני לסטות הפעם מן הוויכוח השגרתי, מוויכוח על סעיפי התקציב

וסטטיסטיקה על עבריינים, מוויכוח שלא הצליח לתרום תרומה כלשהי, ואפילו לא להפחית באחד את מספר העבריינים בישראל. ברצוני לפתוח הפעם את דברי בוויכוח ולבקש את אלה הבאים אחרי, ובמיוחד את השר המשיבי: נתעמק את פעם בשאלה עקרונית, נדון איך להיות שוב עם סוהלה, חברה אידיאלית, בלי פושעים

מי שפחד אלוהים לנגד עיניו, אינו רוצח, אינו אונס, אינו שודד, אינו גונב ואף אינו משתולל במכוניתו בדרכים. כי יודע הוא היטב שכל המאבד נפש אחת מישראל כאילו איבד עולם מלא.

הנני מציע לשר המשטרה, שאל יחוס בהוצאות כספיות ויערוך מחקרים יסודיים בנושא זה. בטוחני שכל מחקר רק יאשר את הנחות שלי במלואן.

חברי הכנסת, יורשה לי להגיד דבר בשם אומרו. ידידי, מר מנדל אביב, שביקר ברוסיה לפני זמן-מה, המשיל שם משל אקטואלי ויפה, כדי לסבר את האוזן - דת ויראת שמים מה הן. הנהג הרוסי של נסע במהירות מעל למותר. פתאום ראה בראי שלו ששטר תנועה נוסע מאחוריו. כמובן האט מיד ונסע כדין. אז פתח מר אביב בתיאוריה שלו ואמר למלווי הרוסים: ראו, הנהג נוסע כחוק מכיוון שהרגיש שמא-חוריו משטרה; לו יצויר שבכל מכונית יישב על-יד הנהג שוטר, הרי ברור ששום נהג לא יעבור על החוק. ולו יצויר שהמפקח או השוטר יישב במחנה ובכלו של כל נהג ואדם, על-ידי זה שידע כי יש עין רואה, אוון שומעת וכל מעשיו בספר נכתבים - הרי שלא היו נוקקים לאימת המשטרה, ויכולנו לזכות לגן עדן עלי אדמות המשוחרר - או כמעט משוחרר - מפשעים. חברי הכנסת, מטעמי יעילות בלבד, ולו גם שלא לשמה, מוטל על כולנו, בכלל זה הלא-דתיים, לעשות כל מה שיכולתנו למען חינוך תורני-דתי. בניינים נוספים לבתי-חניון תורניים יחסכו בניינים לבתי-סוהר. תקציבים לשיעורי תורה ומוסר היהדות יחסכו משכו-רות לשוטרים ולסוהרים.

עקומת עבריינות הנוער, העולה משנה לשנה, חייבת להזעיק את כולנו לנקוט צעדים בלתי-שגרתיים. גם במלחמה הפיסית אנחנו זקוקים לנשק בלתי-קונבנציונלי, וכך זה צריך להיות גם במלחמה הרו-חנית. אין אנו יכולים להתנחם בכך, שגם בעולם הרחב הנוער מתדרדר והולך. לעולם הגדול אין רפואה, אבל לנו, לעם ישראל ניתנה תורה מסיני לצרף את הבריות ולחשן את הנוער מפני פיתוי היצר. מעולם לא גילו נשק מגן רוחני יעיל יותר מעול המצוות ויראת שמים. אם נשתמש בו, נגיע ליעדנו, להיות עם סגולה ואור לגוים.

תארו לעצמכם איזה קידוש השם וקידוש שם עם ישראל יהיו בעולם כאשר נגיע לכך שהפשעים אצלנו יירדו קודם לנקודת האפס. התופעה הזאת הלא היתה עובדה בעבר. בטוחים אנו שהיא תהיה גם בעתיד. כל תפקידנו להתאים גם את ההווה החשוך לעבר המהיר ולעתיד הגדול.

גברתי היושבת-ראש, אסיים בסיפור. הצדיק רבי זושע מאנופול נסע פעם בעגלת איכרים על פני השדות. הבעל-עגלה הגוי ראה בדרך ערימות שחת קצור וחמד לגנוב אותן. ירד מהעגלה וביקש את רבי זושע, שאם יראה אדם מתקרב, יזהיר אותו בעוד מועד. עברו רגעים ספורים, הבעל-עגלה התחיל למלא את השק שלו שחת, והנה צעק רבי זושע לעומתו בקול מחריר: רואים, רואים, האיכר עוב בבהלה את שללו וקפץ על העגלה, התבונן על כל סביביו ולא הבחין באיש. שאל את רבי זושע: איפה זה רואים? הלא אין פה איש. ברם, רבי זושע הצביע לשמים ואמר לו: רואים מלמעלה. עלינו להגיע למסקנה הברורה, שאם ישנה יראת

ועבריינים, אם לא בכל מאת האחוזים, לפחות בשיעור המקסימאלי, האפשרי.

איני מתעלם מן העובדה שגם בחברה המתקנת ביותר דרוש חוק. גם תורתנו הקדושה ציוותה: „שו-פטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך“. בכל זאת, עובדה היסטורית היא שאנו היהודים הצלחנו מאז ומתמיד לא לתפוס מקום בסטטיסטיקה של פושעים, ובמה שנוגע לפשעים חמורים, כגון רצח, אונס וכדומה, היינו מהווים נומרוס גולוס ממש בעולם כולו.

לא בחנים הורו לנו חז"ל במשנה, במסכת מכות: „סנהדרין, ההורג אחת בשבוע, נקראת חובלנית. רבי אליעזר בן עזריה אומר: אחת לשבעים שנה“. תגידו: כן, היה היו זמנים והיתה תקופת זוהר לעמנו בימי המשנה, אבל זה היה לפני 1800 שנה. אם גם נכון שהיינו במדרגה העילאית עוד לפני דור או שניים, הרי הכנסת דנה כעת על המציאות של שנת 1968 ואינה עוסקת במה שהיה בעבר.

חברי הכנסת, אביא לפניכם שתי דוגמאות מן ההווה, שיוכיחו בעליל, שכאשר ישנה יראת שמים, מפאת קדושת הזמן או המקום, הרי אין פשע, אפילו בתקופתנו המלאה פושעים. הדוגמאות שלי הן: בקשר לזמן - יום הכיפורים; בקשר למקום - הכותל המערבי.

אין זה מקרה, כי מדי שנה בשנה, למחרת יום הכיפורים, מפרסמת העיתונות את הודעת המשטרה, שביום הקדוש לא נרשמו מקרים פליליים. לכאורה ביום זה, ביום שבו הבתים מתרוקנים מתושביהם הנו-הרים לבתי-הכנסת, ניתנת הזדמנות מיוחדת לפריצות וגניבות. ההסבר לתופעה המיוחדת במינה, שאין לה דוגמה בכל העולם, הוא: כאשר הזמן קדוש, כאשר פושעים יראת שמים באוויר, אין מקום לחטא ופשע. במקרה שיש אחד או שניים יוצאים מן הכלל, זה רק מאשר את הכלל - שאין יראת שמים ופשע יכולים לדור בכפיפה אחת.

דוגמה שניה: רק לפני ימים מספר קרה בפעם הראשונה מקרה כייסנות ליד הכותל המערבי. אני מקווה שגם זה לא על-ידי יהודי. במשך שנה שלמה ביקרו מיליונים ליד הכותל, לא פעם הצטופפו המונים, דבר המהווה תנאי אידיאלי לפעולות כייסים. מכאן אנו למדים, אדוני השר, שאימת יום קדוש ואימת מקום קדוש משפיעות השפעה מוחלטת אפילו על פושעים מועדים.

נשאר לי רק לשאול ולקבוע: אם ניתן להשתחרר מכל פשע ביום הכיפורים או ליד שריד מקדשנו, הרי אפשר במשך כל ימות השנה ובכל מקום להשתחרר מפשע, בתנאי שלא נצמצם את הקדושה ויראת הש-מים ליום אחד ולמקום אחד, אלא נמשיך באווירה של יום הכיפורים ובהשראה של שדיר בית מקדשנו בחייו-היום יומיים ובכל אתר ואתר.

נציב בתי-הסוהר, מר ניר, הודיע לא פעם, שבין האסירים הפושעים מספרם של חניכי מוסדות תור-ניים הוא אפסי ממש. זכורני קטע בעתון על שתי בנות מבית-ספר „בית יעקב“, שמצאו ארנק מלא כסף באוטובוס והביאו את הארנק למשטרת מחנה-יהודה. השוטר מסר לעתונאים באיוו התרגשות אמרו הבנות: „באנו לקיים מצוות השבת אבידה, עליה למדנו היום בבית-הספר“.

50 שוטרים, לצורך הקניית השכלה תיכונית לשוטרים. לא מגבלה תקציבית היתה למכשול למשטרה, אלא הבעיה של כוח אדם, שהיתה נאלצת למלא בו את שורותיה. האמת ניתנה להיאמר, כי תקופת המיתון היתה מבחינה זו תקופה של רווחה, אך טרם נגמלנו מהמצוקה של מחסור בכוח-אדם. אנו עדים לכך שעם גבור הפעילות המשקית, שוב נערמים קשיים בפני המשטרה, וקשיים אלה אף הולכים וגדלים. כיום חסרים 400 שוטרים בשורות המשטרה לצורך מילוי המצבה הקבועה שלה.

אני רוצה להתייחס על יחס של איפה ואיפה שנוהגים לגבי השוטרים. בעוד ששלוחות שונות במדינה זכו להטבות שונות בעד שירות עברה או במקומות אחרים, לא חל הדבר לגבי המשטרה, ואיני יודע מדוע. הנה בזמן האחרון התבשרנו בבשורה טובה על התיקון שנעשה בשכרם של החיילים. ושוב נשאלת השאלה: מדוע אין הסדר זה וחופף וחל על אותם שוטרים העושים מלאכה גדולה וחשובה?

רצוני לשבח את המשטרה, שהפכה להיות גורם חשוב בחייו, גורם המיישר הדורים ונוטל חלק בפעולה ציבורית עניפה ומכובדת. רק הבוקר קראתי בעתונות, כי הקצין אהרן סלע, מפקד מחוז במשטרה, נרשם בספר הזהב של הקצין הקיימת לאות הערכה על פעולתו ביישור ההדורים, לאחר דין-ודברים בין פועלי מפעל „קלת“ באפיקים לבין הנהלת המפעל. עניין זה כש-לעצמו נותן את אותותיו בחיי הציבור.

ובכואי לדבר על פעולות משדר המשטרה, איני יכול להתעלם מהפעולה המבורכת של המשטרה ביום העצמאות. אציין רק כי המשטרה, בנוסף לתפקידיה בעקבות האירוע המרכזי של יום העצמאות, הצליחה להשתלט ולהשליט סדר במאות אירועים אחרים, שעברו ללא תקלה. אני חושב שהמשטרה מילאה תפקידים חשובים, הרבה מעבר ומעל לתפקידי משטרה.

פעולה מיוחדת במינה, המיוחדת למשטרת ישראל, מתייחסת לקיומם ואחזקתם של מועדוני נוער על-ידי משטרת ישראל. המשטרה מגייסת מתוכה אנשים להדרכה במועדונים אלה. אני קרוב לפעולת המשטרה ולרשת המועדונים שהמשטרה מקיימת לשם חינוך לאזרחות טובה. כן מקיימת המשטרה פעילות בשטח מחנות הקיץ, בקיטנות, בעיירות הפיתוח, בשכונות. אמנם הדבר נעשה בשיתוף עם משרד החינוך, אבל פעולה מבורכת מסוג זה באה להסייג מחיצות מלאכותיות — וקיימות כאלה — בין הציבור לבין המשטרה.

אציין מספר מעניין: קרוב ל-40,000 תלמידי בתי-הספר עבור קורסים להדרכה בנושא הביטחון בדרכים. כל תלמיד קיבל הדרכה במשך 12 עד 15 שעות. והדאיה כי בשנה האחרונה לא היו תאונות דרכים ולא נפגעו ילדים שהלכו לבתי-הספר וחזרו לבתיהם. אני חושב שהמשטרה עשתה רבות בשטח זה.

אנו חייבים לשנן לאורח בישראל, כי אינם דומים תפקידיה המיוחדים של המשטרה בארץ לתפקידי המשטרה בעולם. אנו רואים במשטרה שלפני כור היתוך חשוב ואוניברסיטה בועיר-אנפין לצורך קליטתם של עולים חדשים רבים. מאז קום המדינה עברו דרך כור היתוך הזה 15,000 איש, שחלק הארי מהם הש-תחרו משורות המשטרה ונוטל חלק בחיי היום-יום של המדינה.

שמים, אין פשע, וכל מי ששואף לחברה מתוקנת, כל מי ששואף לעקור את הפשע מקרבנו — ומי מאתנו איננו שואף לכך? — יש לו רק ברירה אחת: להחזיר את העטרה ליושנה, לחזור לחינוך של תורה ויראת שמים.

חברי הכנסת, מחר נדון בתקציב משרד החינוך. אולי סמלי הדבר, כי לדעתי, לו הקדמנו דיון מעמיק על ענייני חינוך — וצדקת בזה, אדוני שר המשטרה, שאין זה מתפקיד משרדך למנוע פשעים — לו זכינו לחינוך הראוי, לחינוך היהודי המסודר, חינוך פשוטו כמשמעו ולא סתם הוראה, כפי שזה נקרא בכל השפות, אלא חינוך כפי מובנו בשפתנו הקדושה, שמשמעותו חינוך ולא רק הוראה — הרי שהיינו יכולים לחסוך הרבה מאוד בתקציב משרד המשטרה.

היו"ר א. תלמי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מנחם כהן, ואחריו — לחבר-הכנסת צבי צימרמן.

מנחם כהן (מפלגת העבודה הישראלית):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. בעוד שהמ-אפיין בסקירות של שר המשטרה בשנים האחרונות היה המקום הרב לדיון בקצב גיוס השוטרים ובמצב כוח-האדם שבו היתה נתונה המשטרה, הרי השנה עומדים אנו מול פרי הילולים חשוב ביותר נוכח מפנה של 180 מעלות אשר חל בגיוס כוח-האדם ובעיצוב דמותה של המשטרה. בעוד שלפני מלחמת ששת הימים היה מספר השוטרים 7,681, הרי לאחר מלחמת ששת הימים התווספו 1,200 שוטרים. אין ספק שתקופת המיתון הביאה לא במעט למפנה הזה ולכן שהמשי-טרה הצליחה למלא את השורות באותה תקופה, ואף לאחר מכן.

מסתבר שלמעלה מ-800 שוטרים בני השטחים המוחזקים משרתים היום במסגרת משטרת ישראל. דבר זה כשלעצמו חשיבותו רבה נוכח התפקידים המיוחדים שנועדו לשוטרים בשטחים אלה. אנחנו חייבים להתייחס במלוא הכבוד והדרך-ארוך כאשר מדובר בקליטתם של 800 שוטרים מבני המיעוטים, כי הדבר הזה הצריך הכנתם במסגרת של קורסים חשו-בים ורבים, ובכלל זה בית-ספר לעברית, אשר הנהל להם את הלשון העברית במשך 120 שעות לימוד. לפי כל הסימנים הם עושים את עבודתם על הצד הטוב ביותר. למעלה מזה: מסתבר שנוסף לאותם שוטרים בשטחים המוחזקים, אשר עברו את הבדיקה המקובלת, נוספו עוד 100 איש, עוד 100 שוטרים, אשר בעבר לא היו שוטרים, ואף הם עברו אותם לימודים בסיסיים לצורך הפיכתם לשוטרים.

פה אני רוצה לומר: הטיבה עשות המשטרה כאשר הקפידה בהנחלת השכלה, בדאגה לקיום קורסים ליחסי ציבור, בהתנהגות טובה. מהדין-יושבון של המש-טרה אנו רואים למדים, כי טירון עובר קורס של 5 חודשים. הוא הדין לגבי סמל, העובר קורס של 6 חודשים נוספים. קצינים — 10 חודשים נוספים. וקצינים בכי-רים — עוד 6 חודשים נוספים. דהיינו: קרוב ל-27 חודשים, כדי להגיע לדרגת קצין בכיר בעל השכלה נאותה.

אנו עדים למעשה גדול שעשתה המשטרה בכך שקיימה שלושה מחזורים, שבכל אחד מהם השתתפו

שאיין לו דוגמה. אני מתירע על כך שהבניה הופסקה ושאיין ממשיכים בה.

אני רוצה להתירע על נגע חדש בחיינו, ואני מתפלל שהדברים לא הופיעו בדינים וחשבונות שהוגשו לכנסת. רבותי, יש נגע חמור מאוד של מחלות קשות בקרב האסירים הבאים מהשטחים המוחזקים. אין בידי מספרים מדויקים, אבל יש נגועי שחפת רבים, שחפת פתוחה ומחלות פנים. האם נעשו סידורים כדי להביא לבידודם של חולים אלה? אני חושב שיש לבדד אותם, אין להביאם בקהל האסירים האחרים. המספרים הנוגעים לחולים בשטחים אלה הם גדולים, והמחלות שונות ומשונות, השישוב היהודי לא ידע אותן בעבר. ואין ספק שכאשר הצפיפות בבתי-הסוהר הולכת וגדלה, הרי אז הדבר מסוכן שבעתים, וזאת מתוך כך שאין כל אפשרות להקים מחנות נפרדים לאותם חולים.

הגיע הזמן להגדיל את מספר המרפאות, מרפאות שיניים ומרפאות כלליות. מורגש מחסור רב בהן. אנחנו יודעים שיש התרוצצות גדולה מחוץ לכותלי בתי-הסוהר, כדי לתת טיפול אלמנטרי ביותר לאסירים ולעבריינים.

כמה מלים על המפנה שחל בשנה האחרונה בבית-הסוהר תל-מונד, בו מוחזקים 180 חניכים. בית-סוהר זה הצליח לחדש שיטות, מתקיימים בו קריסים מיוחדים להכשרה מקצועית. הנה הולך ומוקם מתנה חדש בתחום בית-הסוהר, והאסירים הצעירים בונים אותו במו ידיהם. הם משמשים בנאים, חשמלאים, מסגרים ושרביים. בעקבות בניה זו אין כל ספק שהם עתידים להיקלט ביום מן הימים כבעלי מקצוע בחיים האזרחיים.

אני משבח את העוסקים בהדרכה מבין אנשי שירות בתי-הסוהר, שעושים עבודת-נמלים, שאין לה אח ודוגמה בשטחים אחרים בחיינו. אנשי השירות האלה הם אשר דאגו להקנות מקצוע לאותם בחורים צעירים שהגורל התאכזר אליהם.

הגיע הזמן שהממשלה תפקיע שטחים מסויימים בשביל בית-הסוהר בתל-מונד. אין כל הצדקה לכך שלא תהיה הרחבה הקרקעית הדרושה לצורך הכשרתם של הבחורים, לימוד קללות וכיוצא בבלה. הקרקעות מסביב לבית-הסוהר נתונות בתהליך של תפיסה על-ידי אנשים פרטיים ואחרים, והגיע הזמן שהממשלה תקדיש מלוא תשומת הלב לעניין חשוב זה.

יש לברך את שירות בתי-הסוהר, שהיה המשרד הראשון שנדד מהשפלה לירושלים המזרחית. אך בד בבד עם זאת יש לציין שאין כל דאגה בקשר לאיכוּת הסוהרים והאנשים שנטשו את ביתם ומשפחתם ונאלצו לעבור לירושלים. רבים וטובים עשו את הצעד הזה מרצון, אך אני חושב שיש לדאוג לשיכונם. אני יודע באיזה מצב נתונות משפחות אלה, בחוסר דיור אלמני-טרי ביותר. אנו מריבט לדבר על איכלוס ירושלים המזרחית. אני חושב שעקב המפנה הזה שחל, יש מקום לדאגה לסוהרים ולעובדי שירות בתי-הסוהר, כדי שיימצא בשבילם שיכון קבוע.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, יש מחדל אחד שמלווה את המשטרה כל השנים. המשטרה ושירות בתי-הסוהר אינם יודעים להסביר את עצמם. ייתכן שלא העמידו לרשות המשטרה ושירות בתי-הסוהר את הכלים לצורך הסברת תפקידי המשטרה. תפקידי

רצוני לומר כמה משפטים על בעיות התנועה. נושא זה קשור לפעולות המשטרה, ומן הראוי שהדברים ייאמרו. אינני חושב שעשינו די בעניין הכשרת מקומות לחניה. בדו"ח של מהנדס התנועה של עיריית תל-אביב הוא מסביר לנו, ש-55% מהכבישים תפוסים בחניה, ורק 45% מהכבישים פנויים לרכב. אני חושב שהגיע הזמן לתת אפשרות לרשויות המקומיות להיעזר ברזרבה הקרקעית אשר בתחום שיפוטן, לצורך התקנת מגרשי חניה. רק ביום א' האחרון קראנו בעתונות, כי משטרת התנועה כיוונה בשבת 8000 כלי-רכב שנועו לחוף הרחצה בתל-ברוך במשך שעתיים, משעה 9.00 עד 11.00 בבוקר. מכאן אפשר להיווכח עד כמה גדולה התרומה של המשטרה בשטח זה של הכוונת כלי-רכב.

אני חושב שהגיע הזמן לבטל את הקרנות המוקדשות לפתרון בעיית מקומות החניה. רשויות מקומיות בארץ גובות סכומים לא קטנים ממוסדות ציבור וממסדות אחרים לצורך פתרון בעיית החניה. לא פעם מוזרמים כספים אלה לתקציב הכללי ואינם מוקדשים לצורך פתרון בעיית החניה, ולדעתי אין לכך הצדקה. אנו זוכרים מה שקרה סביב עניין זה בעיריית הרצליה וכן בעיריות אחרות. הגיע הזמן שכל מוסד ציבורי, קולנוע או מרכז שעשועים, ידאג להתקנת מגרשי חניה, ללא תמורה וללא פדיון. הדבר עשוי להקל לא במעט את המצב בשטח זה. אני חושב שאין להרשות הקמת מבנה ציבורי ללא דאגה ראשונית למגרש חניה. יש לבטל את הקרן לכופה, כי מקור התקלות נעוץ לא במעט בקרן זו.

אני חייב לציין, שעיריית תל-אביב הקפידה לא במעט בשטח זה. אנו עדים להכשרת מקומות חניה השונים, אם כי הם לא מספיקים ורחוקים מלענות על צורכי החניה הגדולים. בד בבד עם זה חל מפנה מסויים לאחר שחוק התיכנון והבניה החדש מחייב לדאוג למקומות חניה מתאימים. אני חושב שאם נדאג לנושא זה באופן עקבי, נסיר תקלות רבות.

כמה משפטים בעניין שירות בתי-הסוהר. בעוד המשטרה קלטה שוטרים מקרב האוכלוסיה בשטחים המוחזקים, אין הדבר כן בשירות בתי-הסוהר. לפי כל הסימנים הדבר גם לא ניתן. מסתבר שלמרות הכל נוספו כ-314 סוהרים. אני מבין שמספר זה הוא יחסית קטן לעומת הצרכים הגדולים. עד היום יש בסך הכל 1160 סוהרים. יש לשים לב לכך שמספר בתי-הסוהר ומספר האסירים הוכפל, ויש דיספרופורציה גמורה בין כוח-האדם לבין שטח העבודה. במקום שבעה בתי-סוהר, אנו עדים לכך שהיום קיימים ארבעה-עשר בתי-סוהר. מספר האסירים לפני מלחמת ששת הימים היה 1500; היום - 3000.

אדוני השר, אני שואל על שום מה הקפיאו את בניית בית-הסוהר בבאר-שבע. אני חושב שאין לכך כל הצדקה. הטיפול נמשך עשר שנים, הוא עבר ועדות שונות, הוא הובא לוועדת הפנים של הכנסת ובמשך תקופה ארוכה טיפלו בעניין טיפול יסודי. אינני מבין מדוע הקפיאו את בנייתו. החומה הוקמה, הושקעו כספים רבים. מדוע הופסקה העבודה? אנחנו יודעים שבית-סוהר זה עתיד לפתור שאלות רבות, כי הוא יהיה יחיד במינו בארץ. מדובר בבית-סוהר מתוכנן,

המשטרה הזאת יש גם עננה קלה שעוד אדבר עליה בסוף דברי. תחילה רוצה אני לעמוד על שתיים שלוש בעיות חשובות שאנו חייבים לתת דעתנו עליהן. אין זה מחדל של המשטרה, אבל יש כאן עניין המעורר בנו דאגה. יחד עם הממשלה, הכנסת, האזרחים והמש"טרה אנו חייבים לתת דעתנו עליו.

אני רוצה להתרכז בבעיית העבריינים בישראל. אמנם ירד מספר הפשעים וירדה העבריינות, כפי שאני קורא בדיווחשבון של המשטרה, והירידה היא ב-2.2% בפשעים ועבריינות. אם נביא בחשבון את הפירוט בין פשעים ועבריינות, יתברר לנו שבבעבריינות יש ירידה אבסולוטית של 9.4% לעומת השנה הקודמת, 63,043, אבל בפשעים שמספרם האבסולוטי ב-1967 הגיע ל-106,110, יש עליה ב-2.7%. והרי הבעיה המפריעה את הסדר הציבורי היא בעיית הפשעים דווקא. הבה נראה מה טיב הפשעים שנתקלנו בהם השנה. הבה נראה את הפשעים שהטרידו את האזרחים ואת המשטרה שהיתה צריכה לטפל בהם. מתברר שהעליה היא בסוג מסויים של פשעים. דרך אגב, מעניין לשים לב גם לחלוקה מבחינת המחוזות. יש לנו שלושה מחוזות, לפי החלוקה של המשטרה, ולכל מחוז יש פשעים אופייניים שבהם הוא צועד בראש. מספר האוכלוסין כמעט זהה בכל המחוזות. מספר התושבים במחוז תל-אביב מגיע ל-822 אלף נפש, במחוז הצפון מגיע מספר התושבים ל-870 אלף. מעניין לעשות השוואה ולראות אילו פשעים שכחים יותר במחוז זה ואילו פשעים שכחים יותר במחוז אחר. גם במחוז הדרום המונה מיליון ו-85 אלף תושבים יש פשעים המיוחדים לו.

מחוז תל-אביב צועד בראש בפשעים הבאים: תקיפת שוטרי והכשלתן, עבירות מין, עבירות זנות, שוד ונסיון לשוד, גניבת רכב מנועי, גניבות מתוך רכב מנועי, גניבת אופניים, זיופים, עבירות נגד הסדר הציבורי, עבירות סמים משכרים. מחוז תל-אביב צועד בראש באופן אבסולוטי, לעומת שאר המחוזות, באי-אילו פשעים שעוד אעמוד עליהם, כי עלינו ללמוד מכך ואף להוציא מסקנות מסויימות.

מחוז הצפון הוא צנוע, באופן יחסי, בעבירות שבהן הוא צועד בראש, אף-על-פי שפשעים אלה הם כבדי-משקל, וזה הסדר: נסיון לרצח, הסגות גבול פליליות, רמאויות ועבירות כלכליות. מחוז הדרום, על מיליון ו-85 אלף תושביו, מצטיין אף הוא ברשימה של פשעים בהם הוא צועד בראש: רצח (באופן אבסולוטי מספר גדול יותר מאשר בכל מקום אחר), חבלות ותקיפות, התפרצויות, גניבות מעל גופו של אדם, חבלת רכוש גנוב, פגיעה ברכוש בדרך, בגידה ועבירות על חוקי חירום. אלה הן העבירות שבהן צועד מחוז הדרום בראש.

מתוך הפשעים האלה הייתי רוצה לעמוד על כמה פשעים שהעקומה שבהם מסמנת דברים מסוכנים למדינה, דברים שצריך לעמוד עליהם בעוד מועד. את המקום הראשון בעליה של פשעים תופסים הפשעים של גניבות מעל גופו של אדם, סך הכל 3,388 פשעים. זוהי עליה של 75.1% לעומת השנה הקודמת. במקום הראשון בתחום הזה צועד מחוז הדרום. את המקום השני בעליה בפשיעה, ואני מדבר על פשעים כבדי-משקל יותר, תופסות עבירות של בגידה וריגול. העליה כאן

המשטרה הם בעלי חשיבות ראשונה במעלה בחיינו. חשוב לשנן לאזרח מה תפקידו של השוטר, העושה לילית כימים כדי לשמור על בטחון הציבור. יש לנהל הסברה באמצעות ארגוני נשים, בתי-ספר, תנועות נוער ואר-גונים שונים. כשם שהמשטרה הביאה ליישור הדורים רבים בחיינו, כך אין לי צל של ספק שאם יינתנו לה התנאים והאפשרויות, תעמוד המשטרה במלוא זקיפות קומתה במילוי תפקידיה הראשוניים במדינה.

הי"ר א. תלמי:

רשות היבור לחבר-הכנסת צימרמן, ואחריו - לחבר-הכנסת לוי.

צבי צימרמן (גח"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. זה כמה שנים, מאז נבחרתי לכנסת הרביעית, מדי שנה בשנה אני מנסה להשיג את הסכמת הכנסת לכך שלא נצטרך לדון בתקציב משרד המשטרה. לא הצבתי לי מטרה מרחיקה לכת כל-כך, כפי שאמר זאת חבר-הכנסת לורנץ, שהוא רוצה במדינתנו חברה ללא עבריינים וללא שוטרים. אני הסתפקתי במשאלה צנועה יותר. הייתי רוצה שבמדינת ישראל לא יהיה משרד משטרה נפרד. אך לצערי לא הצלחתי בכך. אמנם בשנה האחרונה כבר היתה כמעט הסכמה כללית לעשות ריאורגניזציה בממשלה, אבל בסופו של דבר לא הצלחתי, ולכן גם השנה אני מדבר על תקציב משרד המשטרה וחוזר על הנקודה הזאת. לא, חס וחלילה, מתוך יחס שלילי למשטרה כשלעצמה או לשר המשטרה. להיפך, יש לי כל ההערכה לשר המשטרה, ובודאי ובודאי - ואין זו הפעם הראשונה - שאני שמח לתת ביטוי להערכתי למשטרת ישראל.

בשנה האחרונה הוכיחה המשטרה את עצמה ביתר תוקף. אני מסכים עם דברי השר, שהמשטרה התעלתה. מתמיד היתה דעתי שיש לנו אחת המשטרות הטובות ביותר בעולם. אבל בשנה זו, כאשר המשטרה שלנו על שלוחותיה השונות עמדה בפני מבחנים רציניים עד מאד - היא הוכיחה את יכולתה, את כושרה ואת רמתה. בכל אותן הפעולות שצריך היה לשמור על הבטחון הפנימי ועל הסדר הציבורי, ידעה המשטרה לנהוג בהתאפקות ובתקיפות גם יחד; ידעה להוכיח שליטה עצמית, ועל-ידי כך יכלה גם להשתלט על אלה שעליהם צריך היה להשתלט. ויום הולכת וכובשת לה מקום בתודעת הציבור הדעה שיחד עם צבא ההגנה לישראל, השלוחה הממונה על הבטחון כלפי האויב מבחוץ, יחד עם השלוחה השיפוטית, המשטרה היא הזרוע הממונה על הבטחון הפנימי והיא מקור להערכה והוקרה מצד הציבור. טוב שידעו זאת גם המשטרה על שלוחותיה וגם אותם האזרחים שתודעה זו עדיין לא חדרה למוחם.

במיוחד אני רוצה לציין שגם שלוחה זו, משטרת ישראל, כשתי השלוחות האחרות שהזכרתי, עומדת מעל לחישובים של מפלגות, עדות וקבוצות. היא יודעת להיות מכשיר ממלכתי העומד לרשותה של מדינת ישראל והשושקד על בטחונו של כל אזרח ואזרח במדינה. וביתר תוקף נתגלו מעמדה על המשטרה לתפקידיה בשטחים ששם היא מסמלת את מהותה של המדינה ואת מהותו של שלטון דמוקרטי מתקדם.

עם כל דברי ההערכה, הרי בשמיים הבהירים של

משקיעים נציב בתי-הסוהר והממונים על בתי-הסוהר, ואילו עבודה הם עושים. אנו רואים זאת בכלא תל-מונד ובבתי-כלא אחרים. אנו יודעים על הצוות התי-אטרון ועל פעולות אחרות. נכון, אלה אינם מספיקים. אולם עשינו משהו בעשור השנים. מדוע בכל זאת גדל מספר העבריינים הצעירים מ-18% ל-33%? חוששני שהמספר עלול לגדול. כולנו יודעים מה פירוש הדבר, ש-33% מכלל העבריינים הם נערים צעירים. לעבריינות הנוער יש אספקט נוסף, שחייב לתת לנו חומר למחשבה. מסך כל הצעירים שהורשעו ב-1958 - 4,691 - הורשעו 3,551 יהודים ו-1,140 בני מיעוטים. מתוך 18% שהוכרזו, 75% הם יהודים ו-24.5% בני המיעוטים. מבחינת היחס המספרי של האוכלוסיה היהודית ואוכלוסיה המיעוטים בישראל, אחוז העבריינים מבני המיעוטים הוא גבוה מאד - 24%. האוכלוסיה הערבית בארץ אינה מהווה 24% בודאי לא היתה כזאת ב-1958.

ב-1967, מתוך 9,903 צעירים שהורשעו, 8,616 הם יהודים ו-1,285 בני המיעוטים. אצל היהודים הגידול בעשור השנים הוא מ-3,351 ל-8,617 - גידול ב-120%; ואצל בני המיעוטים הגידול הוא מ-1,140 ל-1,285 - גידול ב-12%-13%. מבחינת החלוקה היחסית בהתאם לגודל האוכלוסיה, החלוקה היא בערך בהתאם לחלוקת גודל האוכלוסיה. אבל מבחינה אב-סולוטית, מתוך 33% שהוכרזו 87% הם יהודים ו-13% הם בני המיעוטים. הווה אומר שמבחינה יחסית, העבריינות של בני הנוער היהודי מכלל העבריינים גדלה מ-75% ל-87%, ואילו אצל בני המיעוטים חלה ירידה מ-24% ל-13%. אינני אומר זאת חלילה כדי לקנטר או לסכסך בין חלקי האוכלוסיה השונים. אני רק רוצה שנלמד את הדברים. אינני בטוח אם בקרב אוכלוסיית המיעוטים עשתה המדינה יותר משעשתה בקרב האוכלוסיה היהודית מבחינת הקמת מוסדות, מעדונים וטיפול בנוער. נדמה לי שהיא לא עשתה יותר. אני חושב שצריך לעשות במדינה שווה בשני חלקי האוכלוסיה. מדוע באוכלוסיה הערבית חלה ירידה בעבריינות נוער מ-24% ל-13% מסך הכל של 33%, ואצל האוכלוסיה היהודית יש עלייה בעבריינות נוער מ-75% ל-87%? אנו חייבים לתת דעתנו על הדבר ולבדוק אם הלכנו בדרך הנכונה, ובאיו דרך יש ללכת בעתיד. אני חוזר ואומר: זוהי אחת השאלות החשובות ביותר של עתידנו.

אברהם טיאר (המרכז החופשי):
אין עליה בקרב המיעוטים.

צבי צימרמן (גח"ל):

אולי זו אחת הסיבות. אבל אני מקווה שלא תאמר שזו הסיבה. כי גם באוכלוסיה היהודית אין עליה גדולה בשנים האחרונות. בשנת 1957 היתה עליה גדולה יותר מאשר בשנת 1967. לכן זו רק אחת הסיבות.

אדוני שר המשטרה, אני מונה אלק ובאמצעותך לממשלה ולכל המוסדות במדינה - יש לעשות בשטח זה כדי לתקן את הטעון תיקון, כי המצב הקיים אסור שיימשך.

אני רוצה לומר משפט אחד בקשר לעננה שריחפה על פעולות המשטרה בשנה האחרונה. היו למשטרה

היא ב-52.9%. מכאן יובן שכאשר אנו מדברים על עליה של 2.2% בפשעים או על עליה של 2.7%, עלינו להבין שבפשעים כבדי-משמעות ישנה עליה הרבה יותר גדולה, כמו עליה ב-52.9% בעבירות ריגול ובגידה, ואת המקום הראשון תופס מחוז הדרום עם 14,086 פשעים. את המקום השני תופס מחוז הצפון עם 1,213 פשעים. מובן גם מדוע זה כך.

את המקום השלישי בעליה בפשעים תופסים הפשעים המכונים חבלת רכוש גנוב והחזקת רכוש החשוד כגנוב. העליה כאן היא ב-42.4%. ישנה עליה גדולה גם בגניבות והיא מתבטאת בעליה של 25.9%. ישנה עליה בגניבות מתוך רכב מנועי ובגניבות של חלקי רכב, כל אותן גניבות הקשורות בכלי תחבורה. במקום הראשון צועד מחוז תל-אביב עם 4,534 מקרים מתוך 8,715 דהיינו - למעלה מ-50%, קרוב ל-60%.

הייתי רוצה לעמוד גם על עבירות זנות בטבלת הפשעים. בעבירות זנות יש עליה של 15.2%. גם בתחום זה תופס מחוז תל-אביב מקום מכובד: מתוך 280 עבירות, היו במחוז תל-אביב 150 עבירות, שוב למעלה מ-50%; והרי במחוז תל-אביב יש רק 25% מכלל האוכלוסיה.

ניתוח זה של הפשעים נותן חומר רב למחשבה ומחייב להסיק מסקנות; מסקנה בולטת היא, שלכל מחוז יש פשעים האופייניים לו בגלל ריכוזי האוכלוסיה. מכאן יש ללמוד את הדרכים הנכונות כדי למנוע עליה בפשעים אלה.

במיוחד מדאיגה העליה בעבריינות נוער. שר המשטרה עמד על הסכנה הלוברת לנו בתחום זה. לאחר שעייתי דינים וחשבונות, ריכזתי כמה מספרים שגם מהם צריך ללמוד - על כל פנים אני למדתי מהם - על עבריינות הנוער בישראל. עבריינות הנוער בישראל היא בעיה חמורה. אני יודע שבעולם כולו עבריינות נוער היא בעיה חמורה. מעניין שדווקא בחברת השפע בעולם, עבריינות הנוער גדולה יותר. אבל אינני יכולים למצוא הצדקה לעבריינות הנוער החמורה אצלנו בגלל קיומה בעולם הגדול. אנו חייבים - מכל מיני סיבות - לדאוג שאצלנו יהיה המצב בתחום זה טוב יותר מאשר במקומות אחרים בעולם, מן הסיבה הפשוטה שהנוער הוא העתודה שלנו, הנוער הוא העתיד שלנו. אנו עם קטן. כוחנו באיכות שלנו. לעולם לא נהיה גדולים מבחינת הכמות. נהיה גדולים מבחינת האיכות. אבל אם לא נדע לטפל בנוער הזה מימי ילדותו, בצורה שתפחית את העבריינות, אנו עלולים להגיע למצב הקיים במדינות אחרות, שאצלנו אסור שיהיה קיים.

כבוד שר המשטרה עשה השוואה של עבריינות הנוער בשנים 1966-1967. אני לקחתי לצורך ההשוואה עשור שנים משנת 1958 עד שנת 1967. מה השינויים שחלו בעשור שנים זה? ב-1958 הואשמו 7,479 צעירים, מהם הורשעו 4,961, שהם 18% מכלל העבריינים; בשנת 1967, מתוך 20,768 צעירים שהו-אשמו, הורשעו בדין 9,903, שהם 33% מכלל העבריינים. כלומר בעשור שנים אלו גדל אחוז העבריינים הצעירים מכלל העבריינים מ-18% ל-33%, והרי, רבותי חברי הכנסת, בעשור שנים אלו עשינו משהו. אני יודע כמה מאמצים השקיעה המשטרה מעבר למוטל עליה. המשטרה איננה מוסד חינוכי. אבל היא עשתה מאמצים רבים בתחום זה. אני יודע אילו מאמצים

ובד בבד הקנו למשטרה רגש של אהדה וכבוד בקרב כל האוכלוסיה.

לציון מיוחד זכאי משמר הגבול, זו הזרוע הפעילה והמונסה של משטרת ישראל, המתמסרת בכוש רב לגילוי מוקשים שהטמינו חבלנים ולחיסול כנופיות של חבלנים בשטחים המוחזקים, ולא פעם תוך כדי קרבות ותוך כדי אבידות בנפש. כעת קיבל על עצמו משמר הגבול גם את האחריות לבטחון הפנים בשטחים המוחזקים, תוך תיאום מלא ושיתוף-פעולה עם כוחות צה"ל. זה לא כבר השתתפתי בסיוור של ועדת-המשנה של ועדת הפנים בעמק הירדן ובעמק בית-שאן, באותם מקומות התופסים לדאבונו את כותרות העיתונים לעתים קרובות בתקופה זאת, בגלל ההתקפות של האוייב. נוכחנו לדעת עד כמה נעשית מלאכתם של אנשי משמר הגבול ביעילות רבה ותוך כדי אהדה מטעם תושבי הישובים שבמקום, אשר יודעים שיש על מי לסמוך בשטח הבטחון. מחובתנו איפוא ללוות אותם בברכותינו, מחד גיסא, ולתת את דעתנו לבעיותיהם, מאידך גיסא. על הכנסת ועל הממשלה לשים לב לבעיותיהם הספציפיות ולפתור אותן ככל האפשר.

גברתי היושבת-ראש. התברכנו השנה, לפי נתוני הסקירה של כבוד שר המשטרה, בשתי בשורות משמיות: ראשית, ירידה בהיקף העבריינות, אמנם קלה, של 2.2%, שנית, עליה במספר השוטרים לכל 1,000 תושבים 2.8 ל-3.2. אינני יודע אם השיעור הזה מתקבל על הדעת לעומת ארצות אחרות ומה שמקובל בעולם הרחב, אולם דעתי כי נוכח המשימות הרבות והחשובות המוטלות על משטרת ישראל על כל זרועותיה, יש להגביר את כוח-האדם ולהתאימו, בכמות ובאיכות, למילוי אותן המשימות. בראש וראשונה יש להשלים את המצבה הקיימת עד כדי השגת התקן הרשמי, ועוד נשארות קרוב ל-600 משרות פנויות. יחד עם זאת יש לבדוק את האפשרות להתאים את התקן למטרות ולמשימות הנדרשות.

אם אחוז העבריינות בכלל יורד בשנה החולפת, דבר המשמח כשלעצמו, יש לציון בצער כי אחוז העבריינים הצעירים בקרב כלל העבריינים גדל ב-4% וכי כל עבריון שלישי שנעצר היה צעיר. וכאן אנו נוגעים בעניין שהוא ציפור-הגנפוש של האומה. כאשר אנו קוראים כי במחצית השניה של השנה עלתה עבריינות הנוער ב-18.4% לעומת המחצית השניה של שנת 1966, נוצר מצב חמור העשוי להדאיג את כולנו. הייתכן? דווקא במחצית השניה של שנת 1967, כלומר לאחר התגלות מעשי הגבורה ומסיכות הנפש הנפלאים של הנוער הישראלי, אשר עוררו רגש של כבוד ואהדה בכל העולם כולו, דווקא לאחר אותה תקופה מהירה נרשמו 18.4% נוספים של מקרי עבריינות בקרב הנוער? איך להסביר את שתי העובדות האלה גם יחד?

אינני יכול להינחם בחשבי כי אחוז הנוער העברייני אצלנו קטן יותר מאשר בארצות אחרות. אין זו נחמה בעיני. מצב זה חמור למדי ועליו לשאול עצמנו את השאלה: מה עושים כדי לתקן ככל שידנו משגת? ייתכן שיושב לי כי השאלה אינה נוגעת למשטרה, שכן המשטרה פועלת לבלית העבריינות ולא למניעתה במובן מניעת הסיבות והמוניעים הגורמים לה. אני מוכרח לומר, רבותי, כי אמנם יש דברים הנוגעים לחינוך או לשירותים הסוציאליים של המדינה המרוכזים במש-

הרבה הישגים, אבל לא בכל השטחים יכלה להצליח. לא הייתי רוצה לסיים בעונה דווקא, אבל זאת בעיה חשובה מאד. לפני שנתיים עמדתני על במת הכנסת דיברתי על חוק איסור האונת סתר. בשבוע שעבר אמר שר המשפטים כמה דברים בקשר למשפט מסויים יוצא דופן מן המשפטים שהתנהלו במדינה, אשר נגמר לא מזמן. הרגשת הציבור איננה נעימה — ואני מדבר בביטויים של "אנדר-סטייטמנט" — בקשר למשפט זה. הרגשה בלתי-נעימה זאת עדיין מלווה את הציבור. אחרונה הזרונה מפני הכיוון שהמשפט הזה מוליך אותנו בו. מעל במה זו התרעמתי על המשטרה שהשתמשה באמצעים של האונה בלשכת שופט, ואמרת שזה עלול להוליך אותנו למצב שהנוק שבו יהיה מרובה על התועלת. אני מזכיר זאת כי לצערי התקיימה אזהרתי. בדברי הכנסת מיום 8 ביוני 1966, עמ' 1689, אפשר למצוא את מה שאמרת או למשטרה ולשר המשפטים, בקשר לכיוון שאחרונה הולכים בעניין זה.

אני מזכיר זאת לא כדי למצוא סיפוק מאזהרתי, אלא כדי שגם מעניין זה ולמד ונוציא מסקנות, גם במשטרה וגם במשרד המשפטים. אני מפנה את הדברים גם אל שר המשפטים כדי שיחיש את הטיפול בחוק מניעת האונת סתר, שבא במקום הצעת החוק הפרטית שהגשתי לכנסת, ואשר הוסרה מסדר-היום באמצעה של הממשלה עומדת להגיש הצעת חוק בנדון. אני אומר את הדברים האלה גם כלפי שר המשפטים וגם כלפי שר המשטרה. כל עוד לא עבר החוק הזה את כל שלבי העיבוד בוועדת החוקה, חוק ומשפט, וחוששני שגם בכנסת הוא לא ייגמר הדבר, אני פונה אל שר המשטרה שיוציא בינתיים הוראות פנימיות שלא להשתמש באמצעי זה, אלא במקרים שבטחון המדינה העליון דורש זאת, וגם זאת לאחר שמתקבלת רשות בעניין זה ממוסד משפטי, שופט בית-המשפט העליון או שופט מחוזי, ובמקרה שהעניין דחוף ביותר — משר הבטחון ושר המשטרה.

הערותי אלה אינן גורעות מן ההערכה שהובעה לגבי המשטרה. אני מצטער שזמני לא הרשה לי להעיר כמה דברים בקשר לבתי-הסוהר, אף-על-פי שיש ויש מקום לדבר עליהם. הסיוור שסיירו גילה לנו פעולות חשובות, ואני מקווה שעוד תהיה הזדמנות לומר דברים גם בעניין זה.

היו"ר א. תלמי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת לוי, ואחריו — לחבר-הכנסת זועבי.

דניאל לוי (ממד"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הדיון על פנויות משרד המשטרה עומד השנה בצילם של המאורעות שהתרחשו ומתרחשים בארצנו מאז הנצחון שנחלנו לפני שנה. איננו רשאים לדבר על משטרת ישראל בלי לציון את פעולותיה המבורכות והמוצלחות בתחום בטחון הפנים, איתורן וחיסולן של כנופיות הטרור של "אל-פתח" ושל ארגונים חבלניים אחרים, חיפושים אחרי מצבורי נשק ותחמושת. פעולות מוצלחות כאלה כגון חיסול בוק של כנופיית הטרוריסטים שנתלתה כתוצאה מגי-לוי מטען נפץ בקולנוע, "ציון" בירושלים, לא זו בלבד שמנעו אסונות רבים בנפש ונזקים רבים ברכוש, אלא גם הגבירו את הרגשת הבטחון בקרב אזרחי המדינה,

אלא גם ליום - על סמך הנסיון הרב שהמשטרה רוכשת בתחומים אלה - תיקונים ושיפורים בחוק ובשירותים עצמם.

רבתי חברי הכנסת, רצוני להתייחס לשירות בתי-הסוהר. לא פעם ביקרנו בבתי-הסוהר, וראינו במו עינינו את העבודה שעושים שם אנשי השירות, מגדול ועד קטנם. מלבד השמירה הפיסית על האסיר בבתי-הסוהר, משתדלים לעניין את האסיר במקצוע, ונותנים לו את האפשרות לחזור למוטב, כדי שבצאתו מכותלי בית-הסוהר יוכל להתפרנס בכבוד ובצורה הוגנת. תפקיד נעלה זה, הבא כאמור בנוסף על התפקידים הרגילים של הסוהרים, מחייב תקן מתאים בכמות ובאיכות. בהס-תמן על הדו"ח שהונח על שולחן הכנסת יוצא כי כדי לשמור ולטפל בקרוב ל-2,300 אסירים בבתי-הסוהר השונים בארץ (בלי להביא בחשבון את השטחים המוחזקים), נמצאים בשירות בשלוש המשמרות רק 674 סוהרים, וכי. נוכח המעמסה הגדולה הרובצת עליהם, נדרש כוח-אדם נוסף, והייתי מציע לתת את דעתנו על כך. יתר על כן, שנים רבות נאבק שירות בתי-הסוהר - ובראשו נציב השירות - כדי להשיג מן השלטונות את בנייתו של בית-סוהר ראוי לשמו בבאר-שבע, אשר הפעלתו היתה מקילה מעל מעמסת בתי-הסוהר הקיימים. להפתעתנו, בניה זו הופסקה אחרי גמר הקומה הראשונה. מובן כי יש בעיות תקציביות קשות. היום אישרנו את חוק התקציב אשר מעביר 200 מיליון מתקציב הפיתוח להוצאות אחרות. אבל יורשה לי לומר כי לדעתי השלמתו של בית-הסוהר בבאר-שבע היא בעלת חשיבות מיוחדת, ומן הדין לתת את דעתנו לעניין זה.

ולבסוף, אחזור על מה שהתכבדתי לומר לפני שנה בקשר לשיקום האסיר. כבוד שר המשטרה הטיב לציין בסוף דבריו את פעולותיהן של האגודות לשיקום האסיר. אין ספק כי יש לברכן על מלאכתן הנעשית בהתנדבות. אבל, חברי הכנסת, שוב אני חוזר ואומר כי פעילות חשובה זו מן הדין שתיעשה על-ידי שירות רשמי, ואם אפשר - דווקא על-ידי אותו שירות שאנשי מכירים היטב הטיב את האסירים, את אופיים האינטימי, את חסרונותיהם ואת יתרונותיהם. בוודאי ובוודאי יש להיעזר בפעילותן של האגודות המתנדבות. אבל פעילות זו יכולה לבוא רק כעזרה לעבודה העיקרית בתחום זה, כדי למנוע מקרים רצידיביסטיים ולבער את הרע מקרבנו.

ה"זר א. תלמי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת זועבי, ואחריו לחבר-הכנסת טובי.

עבדול-עוזי זועבי (מפ"ם):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. קראתי בעיון רב וגם שמעתי בהקשבה רבה את סקירתו של כבוד השר. למדתי שהשנה, שנת 1967, איננה שנה רגילה, בהתאם לסקירה, עם תוספת השטחים המוחזקים אחרי המלחמה, תוספת של כמעט מיליון ערבים שאינם אזרחי המדינה, שרק לפני המלחמה היו במצב של אויב. לכן קשה לשפוט בקלות ולהעריך הצלחה או אי-הצלחה. אילו הייתי משתמש בביטוי זה, הייתי אומר: הצלחה יותר מאי-הצלחה, במצבים קשים אלה. לכולנו זכורים הימים של נהירת עשרות אלפי

רד הסעד ושם אין בכוחה של המשטרה לטפל בהם וגם אין זה מתפקידה, אבל יש שטחים אחרים, שבהם משרד המשטרה צריך היה, לדעתי, להיות היוזם של פעולות מסוימות. בכונה השתמשתי במלים „משרד המשטרה“ ולא במלים „משטרת ישראל“. כי אם נכון הדבר שמשטרת ישראל תפקידה העיקרי הוא לקיים את החוק ולמנוע פיסית מעשי עבירה, - אני סבור כי מתפקידו של המשרד ליום בממשלה חקיקה מתאימה שתסייע למניעת העבריינות.

ורצוני לתת דוגמה אחת. ידועה לכולנו השפעתה חשילית של הספרות הקולקלת על הנוער. דבר זה אינו צריך הוכחה. כנסו שהתקיים בירושלים בחודש כסלו תשכ"ז, ושאורגן על-ידי המועצה למניעת עבר-יינות, אמר אוריאל אופק, עורך „דבר לילדים“ (ואני מצטט): „מחקרים וסקרים שנעשו גם בארץ וגם בעולם מוכיחים שילדים ובני-נוער רבים מאד להוטים דווקא אחרי אותם ספרים שמבקרים, סופרים ומחנכים חוש-בים אותם לספרים גרועים, בחלקם פסולים ובחלקם אפילו מסוכנים“. והנה אנו רואים כי אותה הספרות הקולקלת על כל קלקוליה הולכת ופורחת בקרבנו, הולכת וצומחת כפטריות, וכל דוכני העיתונים והספרים מתמלאים כל פעם יותר ויותר באותה הספרות הזולה שאלביא דכולי עלמא מוזיקה לפשו של הנער שאינו קורא דבר אחר.

מה עושה המשטרה כדי לבער את הנגע הזה אשר הולך ופושע בקרבנו בממדים המעוררים דאגה? ואם החוק הקיים אינו מאפשר פעולה מרצית יותר מטעם המשטרה - דבר שבעצמי לא בדקתי -, למה אין שר המשטרה יוזם בממשלה תיקון לחוק שיאפשר לפעול ביתר יעילות נגד הנגע הזה? עד מתי נפקיר את נפש בנינו ובנותינו ביד המורעלים אותם ואשר בעקפין הם הגורמים החלקיים של העבריינות? אני יודע שהספרות הקולקלת אינה הגורם היחיד. יש גורמים עמוקים יותר, חברתיים בעיקר, גם חינוכיים, משפחתיים וכדו-מה. אבל רציתי להביא אחת הדוגמאות אשר לדעתי משרד המשטרה יכול בה לפעול על-מנת לסייע למניעת עבריינות.

מטבע הדברים, פעולתה של משטרת ישראל נעשית בשיתוף-פעולה הדוק עם גורמים אחרים. ניקח למשל בעיות התנועה ותוצאותיה הישירות - תאונות הדרכים. הרבה עשתה המשטרה בשטח הפיקוח על התנועה ואכיפת החוק ותקנות התעבורה, ויש לציין כי עבודה זו מתבצעת בשיטתיות ותוך מסירות והתמדה. לדאבונו, המספרים מוכיחים כי כל מה שנעשה עד היום בשטח זה, הן על-ידי המשטרה הן על-ידי גורמים אחרים, איננו מספיק כדי לכלום את ההרג בדרכים. הרבה נאמר בנושא כאוב זה מעל במה זו, ורק לפני כמה שבועות סוכם הדין בכנסת. אין בכוחתי לחזור על כל מה שנאמר. אולם יורשה נא לי לשאול את כבוד שר המש-טרה: יש נקודות-תורפה מועדות במיוחד לפורענות. האם שירותי המשטרה עשו מחקר בנקודות הללו? האם שמו לב במיוחד למקומות אלה על מנת לאתר את הסיבות הגורמות דווקא שם את תאונות הדרכים, והאם באו לידי מסקנות בנוגע למה שיש לתקן על מנת למנוע אותן?

שוב אני אומר: לדעתי, משרד המשטרה אינו צריך להצטמצם אך ורק בפעולות פיקוח ואכיפת תקנות,

מתוך זלוול בבטחון המדינה, אלא מתוך דאגה לבטחון המדינה ולמניעת העבריינות.

תופעה נוספת מצערת ומדאיגה היא שהעבירות בקרב הנוער עלו ב-10%. כל עבריון שלישי בעוונות ופשעים הוא צעיר וביניהם רבים הרצידיביסטים. אינני רוצה להבדיל בין עבריון יהודי לעבריון ערבי, אולם מעניין לציון כי בין האזרחים הערבים חלה ירידה בעבריינות צעירים; בשנת 1960 היו 20% מהעבריינים צעירים, ואילו בשנת 1967 - רק 13%. יש לברך את האחראים במשטרה וקציני המבחן על טיפולם המסור.

שלמה רוזן (מפ"ם):

יש גם אגודות ציבוריות, למשל בנצרת.

עבדול-עזיז זועבי (מפ"ם):

יש לברך גם אותם. אלה הם מספרים מעודדים מאוד.

עוד תופעה מצערת היא עליית העבריינות של נערות. בתחום העבירות נגד הסדר הציבורי 63% הן נערות. צריך לטפל בבעיה זו ולמצוא לה פתרון.

יש לברך את המשטרה גם על השתתפותה ועזרתה במפעל הקייטנות, שמספר המשתתפים בהן גדל ב-50%, מ-4000 ל-6000 ילד. לקייטנות אלו יש ערך רב בהפניית הנוער לספורט ולפעולות קונסטרוקטיביות במקום שליליות והרסניות. התחילו במפעל הקייטנות גם בקרב הסקטור הערבי, לא במספר רב, אולם יש להתחיל בנצרת, בעכו. צריך לעודד מפעל זה ולהקציב לו את הסכומים הדרושים.

אני עובר לענייני תנועה ותאונות דרכים. כבוד השר אמר, כי למרות שמספר התאונות פחת ב-336 ומספר הנפגעים פחת ב-380, גדל מספר ההרוגים ב-89 והגיע השנה ל-379, ממוצע של יותר מהרוג ליום, וזאת מלבד השטחים המוחזקים. מעניין שעד המלחמה היה מספר ההרוגים הממוצע לכל חודש 23, ואילו אחרי המלחמה הוא קפץ ל-38, כמעט פי שניים. צריך לבדוק את הסוגיה הזאת, צריך לבדוק מה קורה לאדם, מה קורה לנהג, מה קורה לצעיר ומה קורה לילד. צריך לטפל בזה בכבוד ראש ולהסיק מסקנות.

בין 15,000 נפגעים היו כ-2,300 ילדים עד גיל 14. לא מספיק ללמד את הנהגים כללי זהירות. צריך להרחיב את ההסברה גם בבתי-הספר, בעזרת המועצה למניעת תאונות דרכים וכל מיני אגודות מקומיות. התחילו לטפל בזה בסקטור הערבי, למשל, בנצרת ובסביבתה, ואני יכול לציון כי מספר התאונות הקטניות ירד באזור זה, למרות שעלה בכל הארץ.

קציר הדמים בשטחים המוחזקים הוא הרבה יותר גדול, בגלל הכבישים הצרים, חוסר תמורות וחוסר הוראות מתאימות. בעוד שבישראל מספר התאונות הקשות הוא 3.2% מכלל התאונות, בשטחים המוחזקים הוא מגיע ל-10% ומעלה; בעוד שמספר הפציעות הקשות בישראל מגיע ל-19% מכלל התאונות, בשטחים המוחזקים הוא מגיע ל-30%. אינני יודע מה צריך לעשות. אולי יש להנהיג קורסים לנהיגה בגדה המערבית וברצועת עזה, קורסים מחודשים, כדי שיוכלו להסתגל לתנועה החדשה ברחובות.

אשר לבתי-הסוהר - ביקרתי בבתי-הסוהר לא פעם, כחבר ועדת הפנים. ביקרתי בבתי-הסוהר ברמלה,

יהודים וערבים מוסלמים מיד אחרי המלחמה לכותל-המערבי, למסגד אל-אקצה, לגדה המערבית. איזה סדר יכול היה להיות? איזה כוח יכול היה להסדיר תנועה, נהירה וזרימת כוח אנושי כזה שנהר למקומות אלה? בוודאי, אין זה תפקיד קל. התפקיד קשה בהחלט.

מימי הנהירה למקומות הקדושים זכור לנו המקרה המצער של גניבת כתר מרים הבתולה מהכנסיה. כולנו הצטרפנו כאשר שמענו על כך, ובמקרה זה לא חשוב אם הגנב הוא יהודי או ערבי, אם הכייה הוא יהודי או ערבי; בעיני כולם חולים שצריך לטפל בהם, כולם מסכנים את הסדר הציבורי, או את הבטחון הציבורי. יש להעריך את המשטרה על אשר גילתה את הגניבה הזאת, שאי גילוייה עלול היה להגדיל את מספר המסיתים מבחינה פוליטית.

אתייחס למספרים שהובאו בסקירת כבוד השר, שכולטים בה הישגים, אך גם נסיגות מסוימות.

חלה עליה בכוח-האדם במשטרה. בעוד שלפני שנתיים היתה העליה מ-2.6/1000 ל-2.8/1000, הרי השנה עלה כוח-האדם מ-2.8/1000 ל-3.2/1000. אם נשווה את מה שנוסף לתפקידי המשטרה לעליה בכוח-האדם, דומני שהמשטרה תצא מקופחת, ובכל זאת היו הישגים, שכדאי לציון אותם.

אנו רואים ירידה מעודדת בכמה סוגים של עבירות שכבוד השר ציין אותן כעבירות אמוציונליות. עבירות הרצח ירדו ב-6.5%; עבירות ההריגה - ב-21%; חבלות ותקיפות - ב-16%; עבירות מין - ב-11%; עבירות נגד המוסר - ב-25%. מעניין שדווקא בתקופה שלאחר המלחמה ירד מספר העבירות מסוג זה. כן חלה ירידה בעבירות בשטח הכלכלי: עבירות רמאות ירדו ב-29%, ועבירות כלכליות - ב-40%. אולי זה בגלל השנה היותר טובה שלאחר שנת המיתון. לא הייתי אומר שהיתה זו השנה הטובה ביותר, אולם בשנה זו פחתה האבטלה, ואולי גם לכך יש השפעה.

גברתי היושבת-ראש, בשטחים אחרים, שאינם פחות חשובים, חלו נסיגות. לא הייתי אומר: כשלונות, כי אז הכוונה היא למישהו שנכשל או הכשיל. אני אומר שחלו נסיגות, והן חמורות למדי. מספר החטאים עלה ב-60%. מספר ההברחות עלה ב-59%, ייתכן שבגלל הרחבת הגבולות - כדאי היה לחקור את הדבר. מספר הגניבות מעל גוף האדם עלה ב-75%; מספר העבירות של החזקת רכוש גנוב עלה ב-52% - אולי זה קשור בימים שלאחר המלחמה. מספר ההתפרצויות עלה ב-16%; מספר עבירות הונאה עלה ב-15%, ומספר העבירות על החזקת סמים מסוכנים עלה ב-33%. נדמה לי, שגם עבירה זו קשורה בתוצאות המלחמה. ידוע לכולנו שעבירה זו היתה נפוצה ברצועת עזה; קראתי שבזמנו היתה עבירה זו נפוצה גם בגדה המערבית, בית, וייתכן שזוהי השפעה ישירה. צריך לחקור את הדבר ולדאוג להפחתת עבירות אלו.

עבירות בגידה וריגול עלו ב-52%, ואם אינני טועה, אין מספר זה כולל את השטחים המוחזקים. המעניין הוא שלפני שנה, לאחר ביטול מנגנון הממשל הצבאי והעברתו למשטרה, ירדו העבירות ממין זה ב-22%. לאחר המלחמה נפגשו הערבים אזרחי ישראל עם בני עמנו הערביים מחוץ לישראל. יש לחקור בעיה זו לעומק, כדי להסיק את המסקנות הנכונות, לא

כלל על פי החוק והסדר אינם נעשים - חיפוש אחרי רוצחים ואחרי נעלמים ונעדרים וכו'.

המשטרה מבצעת את התפקידים האלה לפעמים באופן טוב, לפעמים באופן פחות טוב ולפעמים באופן גרוע. תפקידים אלה אינם משנים את תפקידה היסודי של המשטרה, שהיא אחת הזרועות, זרוע-ברזל, של המשטר הקיים: במשטר של בעלי ההון - זרוע לדיכוי מעמד הפועלים והמוני העם, לדיכוי מאבקם הצודק ולהגנתה של מדיניות פרו-אימפריאליסטית - והרי כזה הוא המשטר החברתי של ישראל וכזאת היא מדיניות ממשלתה; או זרוע לשמירת הישגי מעמד הפועלים והמוני העם - במשטר של שלטון מעמד הפועלים והמוני העם. התפקידים היסודיים של המשטרה ואופיים נקבעים לא על-ידי האופי האישי של קציני המשטרה והשוטרים עצמם, אלא על-ידי אופי המשטר שהמשטרה מהווה חלק ממנו.

בסקירתו נגע שר המשטרה בשטחים רבים של פעילות המשטרה. איני יכול להתעכב על כל השטחים שנגע בהם או אפילו על חלק גדול של פעילות זו. בסקירתו תיאר השר את תפקידה של המשטרה כזרוע של המשטר החברתי הקיים. בכמה שורות מעטות, בעמוד 9 של הדו"ח לכנסת, גילם השר את עצם תפקידה היסודי של המשטרה בחברה שלנו, באמרו כי "מלבד המבצעים, שהיו קשורים במלחמה ובתוצאותיה, עסקה המשטרה השנה גם באירועים רבים אחרים, שהדיהם נשמעו בציבור". ואני מוסיף: נכון מאוד, הם נשמעו טוב מאד בציבור - לשלילה. הדו"ח ממשיך: "לרובם היתה נגיעה בסכסוכי עבודה, ואחדים נגעו בבעיות של מדיניות פנים וחוץ: הסכסוך על הובלת פרי לאשדוד, שביתות בנמל אשדוד, שביתות על רקע נורמות העבודה, שביתות פועלי "כיתן-דימונה", שבי-תות מובטלים ביבנה ובעכו, הפגנות הסטודנטים נגד מלחמת וייטנאם ... ועוד".

לכאורה אפשר לקרוא להפגנת פועלים או לשביתה מסוימת פעולה בלתי-חוקית. בעינינו גילית זיעת הפועלים והתעשרות על חשבון עמלם המפרך וכלית ידיהם מלהיאבק להגנת האינטרסים שלהם - הם הם הדברים הבלתי-חוקיים. על כן, מגנים אנו התערבות המשטרה בסכסוכי עבודה, שהיא תמיד התערבות לטובת המעבידים. מגנים אנו את התפרעות המשטרה בפועלים שובתים ומפגינים. מגנים אנו את התנפלות המשטרה על מפגינים נגד מלחמת וייטנאם, לטובת מדיניות התמיכה של הממשלה במלחמת האימפריאליסטים האמריקאים התוקפניים בוויטנאם.

לעומת היד החזקה של המשטרה כלפי ציבור הפועלים, הנאבק על זכויותיו, בולטת היד הרכה כלפי מפירי הסדר, כשהם מבטאים למעשה את מדיניות הממשלה.

חברי הכנסת, שר המשטרה מעלה על נס את מילוי התפקידים על-ידי המשטרה, במחונניים והציבוריים ורבי-האחריות - כדבריו - הנובעים מהמלחמה. זאת אומרת, כלשון הסקירה, הנובעים מהכיבוש וממדיניות הסיפוח של השטחים הכבושים. כאן ברצוני רק לאחל לשר המשטרה ולמשטרת ישראל, שתשתחרר במירות מהעול ומהעומס החדש הזה של תפקידים הנובעים מהכיבוש, וזאת על-ידי נסיגה מהירה משטרת הכיבוש וחיסול המשבר הנוכחי באזור בדרכי שלום,

בדמיון ובשטה. ראיתי שהתנאים בהם טובים למדי, נציבות שירות בתי-הסוהר עושה מאמצים להפוך את בתי-הסוהר לבית-מלאכה, לצורך שיקום האסיר. המצב בבתי-הסוהר הוא מעודד למדי. האסיר עולה כ-6000 ל"י לשנה. סכום זה אינו מיועד רק למשכורות, הוא כולל טיפול באסיר וכו'.

ברצוני להעלות בעיה הנוגעת בעיקר לאסיר הערבי. אחרי שהאסיר הערבי יוצא מבית-הסוהר, אין מי שיטפל בשיקומו. עדיין לא שמעתי על מישהו מן האסירים הערביים ששוקם. ישנה עבודה מבורכת מן האגודות לשיקום האסיר. כל זמן שהאגודה היא וולונטרית, תבחר את המקרים שתטפל בהם. בוודאי לא תבחר את המקרים הקשים ולא את האסיר הערבי. כך מסתבר, שהמקרים הקשים והאסירים הערביים יחזרו לבית-הסוהר. הייתי תומך בהצעה, ששירות בתי הסוהר ימשיך לדאוג, ביחד עם חוגים אחרים, לשיקום האסיר לאחר שחרורו, אבל, שירות בתי הסוהר צריך להוות את המרכז בשיקום. בלי זה לא נוכל לפתור את הבעיה.

הסקירה של השר מצביעה על ליקויים רציניים בבתי-הסוהר בשטחים המוחזקים. ירשנו מצב זה, אבל כבר עברה שנה מאז נמסר הטיפול בבתי-הסוהר לנציגות שירות בתי-הסוהר. התנאים שם מוזרים מאוד. לא מזמן שמעתי שהתנאים שם כמעט בלתי-אנושיים. יש לעשות הכל כדי לשפר את המצב. הסקירה מצביעה על כך שיש חוסר טיפול רפואי. עוד לא מצאתי מי יתן את הטיפול הרפואי המתאים. טיפול רפואי אינו סובל דיחוי. יש להחליט מיד על ביצועו.

שמעתי וקראתי שהעצורים בשטחים המוחזקים עצורים לעתים למשך שבועות וחודשים עד אשר מביאים אותם לבתי-המשפט. רבותי, הראי של המשטר הישראלי בשטחים המוחזקים הוא השוטר. בשטחים המוחזקים לא מכירים את רחוב דיזנגוף ולא את רחוב אלנבי. יש לדאוג לייצוג המתאים לאופיה האמיתי של מדינת ישראל, על ידי הבאת העצורים למשפט במהירות המקסימלית, שלא תיפגע במהלך החקירה.

אנחנו, אורחי ישראל הערביים, תמיד ביקשנו ותבענו ביטול תקנות שעת החירום משנת 1945, עליהן מושבת הממשל הצבאי. תביעתנו זו הביאה לביטול המנגנון של הממשל הצבאי והעברתו למשטרה, לפני שלוש שנים, ולאחרונה לביטול משטר הרשיונות. אנחנו מחדשים את תביעתנו לביטול תקנות שעת-החירום והממשל הצבאי והחלפתן בחוק ישראלי, אשר מצד אחד ישמור על בטחון המדינה, ומצד שני ישמור על זכויות האזרח הערבי ועל האופי הדמוקרטי של המדינה.

היו"ר א. תלמי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת טובי, ואחריו - לחבר-הכנסת טיאר.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. למשטרת ישראל, כמו לכל משטרה בחברה מאורגנת, ויהיה אופיה של החברה אשר יהיה - מתקדמת, ריאקציונית, סוציאליסטית או קפיטליסטית - יש תפקידים כלליים, הנובעים מעצם קיומה של חברה מאורגנת, כגון דאגה לתנועה מסודרת, שמירה מפני פריצות וגניבות, - אם כי נגבים "שמיים" בחברה הקפיטליסטית העושים מלאכתם בדרך

המעשה השרירותי אינו מעניינו של שר המשטרה, כי אם של שר הבטחון (זאת אנו יודעים). זה הוא עוול ועיוות דין כאשר תושבים רבים, לא רק תושבי השטחים הכבושים, אלא גם אזרחים ישראלים מסוגו של הס-טודנט מוחמד סדיק, נמקים במשך חודשים רבים בבית-הסוהר ללא משפט. ביחוד מעציבה עובדת תנאי מעצרים כאשר סטודנטים, עורכי-דין, מורים משכילים ואזרחים חפים מפשע נורקים לכית-הכלא יחד עם כל מיני פושעים שפוטים, נרקומנים, רוצחים, דועי זונות, וב-צוותא עם חברה זו הם צריכים להימצא בכלא אחד ובתא אחד. זה שנים אנו תובעים מעמד מיוחד לעצי-רים פוליטיים, תנאי מעצר אחרים ויחס אחר לעצי-רים אלה. הכרח הוא למצוא הסדר לבעיה זו.

והערה אחרונה, כבוד שר המשטרה. תלונות רבות הגיעו בזמן האחרון מפועלי כפרי המשולש בקשר לחי-פשי המשטרה כאשר הפועלים האלה נוסעים במכו-ניות מכפריהם למקומות עבודתם. אני מבין שיש צרכים של בטחון ושעל המשטרה למלא את תפקידה. לא על זה מתלוננים. התלונות הן נגד היחס לפועלים אלה. כי הם צריכים להגיע לעבודתם בזמן מסוים, נאמר בשעה שש או בשעה שש-ושלושים בבוקר, ולפעמים מעכבת המשטרה את המכונית למשך שעות, ולא פעם אחת -

שר המשטרה א. ששון:
שיקומו שעה קודם.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
- אלא פעמים רבות, וזה גורם גם להפסד ימי עבודה, ללא כל צידוק וללא כל צורך, כאשר יחס ההתי-גרות כלפי הפועלים הערביים והכוונה להכעיס בולטים לעין. אנו תובעים חקירה בנושא זה ואנו תובעים להפסיק את ההתנהגות הזאת של המשטרה כלפי הפו-עלים, כדי למנוע נזקים גדולים וקשיים גדולים הנגר-מים לפועלים בעת נסיעתם לעבודה.

הי"ר א. תלמי:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת טיאר, ואחריו - לחבר-הכנסת ורדיגר.

אברהם טיאר (המרכז החופשי):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. גם אני לא אוכל אלא לגעת בשתי בעיות עקביות: (1) מדיניות הגבולות ומשמר הגבול; (2) העבריינות ומניעתה. בהתייחסי לנקודה הראשונה, משמר הגבול והל-חימה בהסתננות, עלי להסתמך על הדין-וחשבון שהוגש על-ידי שר המשטרה והוגן על שולחן הכנסת. ויורשה לי לצטט פסקה אחת מתוך אותו דין-וחשבון. כתוב בעמוד 11: "ביום 1 בספטמבר 1967 פסקה כפיפותו של משמר הגבול לצה"ל". ובהמשך נאמר: "בגבור פעולות הטיור והחבלה מערבה מן השטחים המוח-זקים, הועברו מספר יחידות לבסיסים הקודמים (לאורך הגבול הירוק)" וחזרו לשיטות פעולה שהיו נהוגות לפני המלחמה. משמר הגבול נכנס לפעולה אקטיבית נגד כנופיות הטיור של "אל-פתח", של "הארגון לשח-רור פלשתינ" וארגוני טיור אחרים, ופעולותיו היוזמות של המשמר, בשיתוף פעולה עם גורמי בטחון אחרים, שיתקו או האטו את הפעילות של ארגוני הטיור ושל אלמנטים עויינים אחרים. כנופיות רבות של חבלנים

בהתאם להחלטת מועצת הבטחון ובהתאם לאינטרסים של שני העמים - היהודי והערבי.

אברהם טיאר (המרכז החופשי):
אתה חושב שהיא תשתחרר מהעול הזה ולא יהיה לה עול נוסף?

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
הלא נאמר בסקירה, שאחרי המלחמה, בששת החודשים האחרונים, גדלה עבריינות הנוער ב-18% לעומת 1% בתקופה המקבילה אשתקד. זו רק דוגמה אחת מהחיים הפנימיים של ישראל, המראה שהכיבוש רק מגביר בעיות ומביא בעיות חדשות לישראל שמוטב להשתחרר מהן.

בקשר עם פעילות המשטרה בשטחים הכבושים אי-אפשר שלא להזכיר ולגנות את היחס האכזרי של המשטרה אל בני ירושלים הערבית, אשר היו מטרה למכות והתעללות בעת תהלוכה שקטה, כאשר הם נושאים זרים לבית הקברות, כשברצונם לבטא את מחאתם נגד הכיבוש והסיפוח. עתון "על המשמר" מ-6 ביוני 1968 תיאר בעדינות את המכות וגרירת מפגנים שלווים למכוניות המשטרה, וביניהם נשים וצעירים, כאשר כתב כי "המשטרה דיכאה את ההפגנה ביד חזקה. בסיוע אנשי משמר הגבול נגררו צעירים תוך כדי מכות אל מכוניות העצירים ...". תוספת אגרוף הדיכוי של המשטרה, בנוסף לאגרוף הצבא, נגד העם הערבי בשטחי הכיבוש רק תחמיר את המצב ותגביר איבה ותעכיר עוד יותר את היחסים, ולא תביא שלום ולא בטחון, שהעם התמים רוצה בו.

לא אגע כאן בעצם מדיניות הדיכוי בשטחי הכיבוש והמעצרים הפוליטיים והאדמיניסטרטיביים ההמוניים, מצב שאנו רוצים בסיומו ובקצו המהיר - לטובת ישראל ולטובת השלום. אך כאן מתעוררים כל מיני דברים הקשורים עם מצב הכיבוש ומדיניות הדיכוי. רבים הם העצורים ואף השפוטים על-ידי בתי-דין צבאיים, שבני משפחותיהם אינם יודעים היכן הם נמצאים. קיים מצב קשה וחמור, ולפעמים עורך-דין צריך להתרוצץ מבית-סוהר אחד למשנהו בחיפושיו אחרי עציר או אסיר כדי למצוא אותו.

נוסף על כך, המצב בבתי-הסוהר - ובמיוחד לאחר תוספת עצירים ואסירים מהשטחים הכבושים - מעורר דאגה וחידה והתמרמרות גדולה. תנאי המאסר, היחס כלפי האסיר - כל אלה שוב עומדים על הפרק נוכח התלונות הרבות. הנה, רק אתמול קיבלתי מכתב מה-עורך-דין יעקב בצלאל מירושלים בנוגע לכמה עצירים במעצר אדמיניסטרטיבי, שמספרם גדל בשנה האחרונה. במכתב זה מודיע לי העורך-דין שמרשו, הסטודנט מוחמד יוסף סדיק, תושב שפרעם וסטודנט בשנה הש-לשית בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים, הנמצא בבית-הסוהר ברמלה על-פי מעצר אדמיניסטרטיבי, וללא כל השממה, זה כבר למעלה מתשעה חודשים, החליט יחד עם אחרים כמוהו, הנתו-נים במעצר אדמיניסטרטיבי, לשבות שבתית רבע החל ממח, ה-18 ביוני, לשם שיפור תנאי מעצרו. מכתב זה קיבלתי אתמול ואני תובע משר המשטרה ומנציב שירות בתי-הסוהר, שיעינו במקרה הנ"ל ובתביעת הע-צירים האדמיניסטרטיביים לשיפור תנאי מעצרו.

וזה, חברי הכנסת, פרשה מעציבה ועגומה. עצם

אלון, שבאה להוסיף גבולות באורך של מאות קילומטרים, תתווסף כאן סכנה מוחשית למאות אלפי תושבים במדינת ישראל, מבלי שתהיה אפשרות למנוע את הפעולות הללו.

ומכאן לפעולות שגרניות של המשטרה, ואתחיל בעניין החקירות הפליליות.

בשנת 1967 נחקרו על-ידי המשטרה מספר מקרים השווה יחסית ל-8% מכלל האוכלוסיה כולה, וב-מניין זה לא נכללים רבבות מקרים שחקירתם נפסקה בשלב הראשון. 8% מכלל האוכלוסיה — זהו מספר גדול, מבלי להתעלם מהבעיה של עבריינים מועדים. איזו דמות חברתית מצטיירת לפנינו לאור מספרים אלה? תופעות שליליות אלה, בקנה-מידה כה רציני, מעוררות בנו דאגה רבה לעתיד.

אביא כמה דוגמאות: בעבירות זנות, סרסרות ושידול זלונות והחזקת מקום לשם זנות — היתה עליה ב-15%; כן היתה עליה במקרים של שימוש ב אלימות, נתרבו מקרי השוד במלטשות יהלומים ובתחנות דלק תוך איום או שימוש בנשק חם; עליה גדולה של 52% חלה במספר התיקים שנרשמו בגין קבלת רכוש גנוב והחזקת רכוש חשוד כגנוב, בעוד ששיעור הגילויים של המשטרה בעבירות נגד הרכוש הגיע ל-27%.

בסימן של סיכום העשור השני למדינה, הבה נציץ במספרים שהגיש לנו כבוד השר. נמשיך ונראה כמה השוואות נוספות.

בסקירתו של השר, בעמ' 13, שם מדובר על מצב העבריינות, כלולים פרטים על תכיפות העבירות ועל מספר השוטרים לאלף תושבים במשך עשר השנים האחרונות.

בשנת 1958 מנתה האוכלוסיה 2,032,000 נפש. כיום גדלה האוכלוסיה ב-3.5%. בשנת 1958 הגיע מספר הפשעים והעבירות ל-77 אלף בערך, וכיום גדל המספר ב-120%. מספר העבירות לכל אלף תושבים היה לפני עשר שנים 37.8, בעוד שהשנה מגיע המספר ל-61 לאלף תושבים, תוספת של 60%. מצד שני, מספר השוטרים לאלף תושבים הגיע בשנת 1958 ל-2.9, ואילו השנה — ל-3.2, היינו תוספת של 10% בלבד. הממשלה חייבת לתת תשובה להתפתחות זו. היא איננה יכולה לגלות אדישות לנוכח הגדלה ניכרת במספר הפשעים והעוונות. בודאי שקשה למצוא פתרונות לריסון העליה המסחררת של העבריינות בעשר השנים האחרונות, שבהן לא באה אלינו עליה המונית או שלא היינו עדים ל"יבוא" מוגבר של עבריינים למיניהם מחוץ לארץ.

בסקירתו של השר איננו מוצאים הסבר לקפיצה הגדולה במספר העבירות לאלף תושבים — מ-38 עבירות ל-61 במרוצת עשר השנים.

עם כל ההישגים שלנו, יש לציין שהעשור השני הצטיין בגידול יחסי מתמיד של ממדי העבריינות. הגיע הזמן שהאחראים יתנו דעתם לבעיה זו וידענו את הגל הגואה והבלתי-נסבל של העבריינות.

אני חייב לכבד את החלטת היושבת-ראש ולהפסיק את נאומי, אם כי בזמן שניתן נגעתי רק בבעיה אחת.

היו"ר ר. הקטין:

רשות היבור לחבר-הכנסת ורדיגר.

חוסלו, מרביתן תוך כדי קרבות, שבהם נפלו ונפצעו אנשי משמר הגבול.

מכאן שעלי לבדוק את משמר הגבול על פעילותו המסורה, ולא פעם בהקרה יוצאת מגדר הרגיל, ועל מילוי תפקיד הכרוך בסכנת נפשות. באותה הזדמנות עלי לבדוק גם את השוטרים שעמדו יפה במשימות לפני שנה, בתקופת מלחמת ששת הימים ואחריה.

בשבועות האחרונים השתרש במדינה נוהג של הקמת ממשלה בתוך ממשלה. שרים מופיעים בשמם או בשם המשרד שלהם, מפיצים ועורכים תכניות בשמו, שרים מזדהים עם "רוב השרים", או מדברים בשמם הפרטי, או בשם הרוב שלא החליט להחליט באופן רשמי, והמיעוט שחושש להגיב. יש טמטום-מוחין שלם ומושלם; האזרח איננו מבין ואיננו מבחין בכל התבזבזים הללו, המורידות את המורל בארץ ומביאות נזק מחוצה לה. כאשר מבקשים לברר באופן יסודי את הסוגיה, מקבלים את התשובה: הממשלה עוד לא הולידה, הנאמר אינו מחייב. אביא דוגמה של החלטה לא-החלטה מסוג זה. השר אבא אבן דיבר בקונגרס הציוני וקרא להקים קהילה מזרח-תיכונית. הדברים התפרסמו בעתון "דבר" ביום א' השבוע. בדבריו אמר השר — אני מצטט: "קיימת הסכמה כללית על עקרונות הגבולות. הוסכם שיש לבססם קודם כל על עקרונות הבטחון. אין עדיין תוכנית המחייבת את ממשלת ישראל, כי אין עדיין משא-ומתן. אך הדיון רציני, ואין זה נכון שחילוקי-דעות מונעים מאתנו כל תזוזה. אם תסכים מדינה ערבית לבדוק את האפשרות למשא-ומתן אתנו, נציע לה תוך זמן קצר הצעות מפורשות ומתקבלות על הדעת". מי יציע הצעות מפורשות אלה, ואיך הן תתקבלנה על הדעת? — כל זה לא ידוע. להלן נאמר: "אין אנו מרשים שדגשות ארציים מוצדקים יאפילו על כל הגרשנות והשיקולים האחרים, כלומר, סיסמאות ותפיסות העלולות לעמוד בסתירה לשאיפה לשלום מושג על-ידי משא-ומתן. הממשלה אינה תומכת בסיסמה, אף שעל אדמה". האם הממשלה החליטה על כך, מי קבע זאת? — קשה לדעת. אני רק ציטטתי את דברי השר ושללתי את התופעה הזאת.

שר המשטרה א. ששון:

מה זה שייך לפעולות משרד המשטרה?

אברהם טיאר (המרכז החופשי):

מדוע התייחסתי לחופעה זו? כי מדובר כאן בתכנית אלון. לפי תכנית אלון תהא תוספת של כמה מאות קילומטר גבול הסמוך לעשרות יישובים יהודיים גדולים וקטנים. שר המשטרה הסביר את הקשיים שעומדים ושיעמדו לפנינו. אני שואל אותו, כי בסקירה אין הדברים מופיעים: כיצד יוכל לעמוד בפני מצב אשר יוסיף מאות קילומטרים של גבול למדינה ביצירת הכיסים ביהודה ובשומרון? — זהו הקשר בין הדברים. משמר הגבול לא יוכל למלא את תפקידו כשאנו עומדים על הירדן, בשל הצרכים הנוספים; ושנית, משמר הגבול לא יוכל לעמוד במשימה נוספת זו לאחר הניסיון שמסכנת ותסכן אלפי אזרחים במדינת ישראל.

אדוני שר המשטרה, עד עכשיו אפשר היה להדביק ולהשיג כמעט את כל החבלנים שחצו את הגבול הנוכחי הטבעי, שהוא הירדן. מבלי להתייחס לסכנת המדיניות הטמונת בהגשת התכנית הנקראת, תכנית

אברהם ורדיגר (פועלי אגודת ישראל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אני מבין את שר המשטרה על פעילותה הברוכה של משטרת ישראל במדינה, ובמיוחד בשטחים המשוחררים, פעולה הראויה לשבח והוקרה. מעל במה זו הגני מביע את הוקרתי למפקח הכללי של המשטרה, לחבר עוזריו ולצביו השוטרים: חזקו ואמצו!

היקף פעולות משרד המשטרה מחייב קיומו הנפרד של משרד זה בראשותו של שר. כל אלה החושבים כי ניתן לשבץ משרד זה במסגרת משרד אחר — אינם אלא טועים. כי דבר זה איננו מעשי, ובפרט במצבנו או ובשטחים כה רחבים שבהם זכינו להימצא, בעזרת השם.

משטרת ישראל, מלבד תחומי פעולותיה המוגדרים והצפויים, כוללת בתכניתיה את הבלתי-ידוע ואת הע- תיד לבוא במפתיע. לשבחה של המשטרה ייאמר, כי ידעה להתגבר גם על כך. היא ידעה לשמור על עצמה בעת הפגנות ושביתות, היא ידעה לכוון את הסדר ביום העצמאות, להוציא עניינים שאולי לא היו תלויים בה; היא ידעה לשמור ולכוון את רבבות עולי הרגל לכותל המערבי, ועוד כהנה וכהנה פעולות רבות מעין אלה.

פעולות משמר הגבול, לאור המשימות שהוטלו עליו בשנה שעברה, היו למופת. אסונות רבים בנפש ונזקים רבים ברכוש נמנעו על-ידי משמר הגבול, ויש לזקוף לזכותם לא במעט את תחושת הבטחון השוררת בקרב תושבי הספר בפרט, ובקרב אזרחי המדינה בכלל. לציון מיוחד ראויה הפעולה הנפלאה של משרד טרור ירושלים בגילוי המהיר של כנופיית המתנקשים בקלונגה "ציון", פעולה שנעשתה בראשותו של ניצב רוזווליו.

במקרים יוצאים מן הכלל רואה אני את התרופות המתח והתגובה, שאולי היתה יכולה להימנע — בהפגנות שהתקיימו בירושלים ובשכונות התקוה בחל- אביב נגד ניתוחי מתיים, שביתות המובטלים ביבנה, בעכו ובנמל אשדוד, שם לפי דעתי התנהגות המש- טרה הועמדה בספק.

כל הפעולות האלה של משטרת ישראל ממשיכות להוכיח לנו גם השנה, כי משרד המשטרה שוקד על הרחבת הדרכתם של השוטרים, והכנתם לתפקידים נעשית מעת לעת בסיסית יותר ועמוקה יותר.

חברי הכנסת, משרד המשטרה מקיף בפעולותיו תחומים רבים. עד כמה מקיפה עבודתו של המשרד ועד כמה נוגעת היא בתחומים רבים — ניתן לראות מתוך סקר קצר שערכתי היום בשעות הצהריים. בדקתי את שני העמודים האחרונים של עתוני הצהריים, "ידי- עות אחרונות" ו"מעריב". מתוך 20 ידיעות הכלליות שהופיעו בעתון "ידיעות אחרונות", ל-7 יש קשר כלשהו למשטרה; באחרונים הווה אומר 35%. בעתון "מעריב", מתוך 13 ידיעות הכלליות הנוגעות לישראל — 4 קשרי רות למשטרה; באחרונים — למעלה מ-30%. לאיזה משרד נוסף מקדישה העתונות מקום כה נרחב, דבר המוכיח על פעילות? אמנם לעתים הפעילות איננה של המשטרה, אלא של האורח המביא אליו את השוטר. אך השוטר בסופו של דבר בכל זאת נמצא "בתמונה".

גברתי היושבת-ראש, לשוטר זה דרושים תנאים נאותים, למען יוכל למלא תפקידיו כראוי. אין הוא נמצא עם בני משפחתו בשעות שבהן כל אורח נמצא

עמה. הוא נמצא במתח מתמיד, ועבודתו היא תערוכת של עבודה שכלית וגופנית. השוטר הניצב על הזחלם והמסייר בגבול, השוטר הנאבק עם פורקן, ואיש המש- טרה ששעות הלילה הן יום רגיל אצלו — ראויים למש- כורת הולמת, לתנאים נוחים בעבודה ולזכויות והטבות שונות.

במשך השנה שחלפה המשיכה המשטרה לטפל בעבריינים למיניהם. מהדין-וחשבון אנו למדים, שנחקרו 210 אלף מקרים שונים. ואני נזכר בביקורת ששמעתי לא אחת, על גישה תמוהה של המשטרה למספר נח- קרים. אנשים שהם בגדר חשודים, או עדים, מוזמנים למשטרה בטפסים או טלפונים, בנימה ההולמת פושע או עבריון בפועל. וגרוע מכל — לעתים באים חוקרים לביתו של הנחקר, ועל-ידי זה הם גורמים להעלאת שאלות ותמיהות בקרב השכנים והמכרים. האם בדק משרד המשטרה — לגבי נחקרים מסויימים — את האפ- שרות של שליחת טפסים מיוחדים עם שאלות בכתב? האם לא היה כדאי במקרים כאלה לשלוח שוטרים ללא מדים?

ואם בעבריינים אנו עוסקים, כדאי שנסב תשומת לבנו לשתי עליות מדהימות באחוזי העבריינות. כוונתי לתחום ההברחות, בו חל גידול של כמעט 60% לעומת השנה הקודמת, וב"חטאים" חל גם כן גידול של כמעט 60%. כאן קורה משהו שחייב להדאיג אותנו, כפי שמדאיג אותנו כשאנו קוראים שקרוב ל-10,000 כלי-רכב נגנבו בשנה שעברה, וזאת מלבד רבבות גני- בות אחרות.

אשר לדו"חות — אינני חושב שצריך להרבות במתן דו"חות לנהגים עבריינים בקצב הניתן, אך בודאי שיש להוציא לרחובות שוטרים בעלי יכולת השפעה. למעלה מ-380 אלף הדו"חות שקיבלו הנהגים בשנה שעברה לא תרמו לביעור נגע התאונות, דבר שיכולה לעשות הסברה קבועה וחוזרת, שבמרכזה עומדים שוטרי הת- נועה הבאים במגע ישיר ופנים אל פנים עם הנוהג ברכב.

לאחרונה החלה שיטת הניקוד בדרכים. שיטה זו מקובלת ואולי גם יעילה. אבל שמעו של הניקוד ומג- רעותיו, במכלול החיוב שבו, אף הוא כבר הגיע לכל, וכוונתי להתמרמרות הקיימת בקרב הנהגים המקצועיים הנמצאים שעות רבות ביממה בכבישים ושמלאכתם באחיה בנהג ובמשא ובמסחר. אלה מועדים בדרך הטבע לצבור נקודות במספר רב יותר מאשר האזרחים הנוהגים ברכב להנאתם, מה עוד שמשך נסיעתם של האחרונים מועט במשך היממה.

על האחראים לבדוק את המצב מחדש, ואולי כדאי לשנות את ההוראות, אחרת ייווצר מצב שנוגד מה- כביש מפרנסי משפחות שצברו את הנקודות לא בת- אונות דרכים, אלא בחניה במקום אסור ובעבירות קלות אחרות.

צר לי לציין, כי בתחום תאונות הדרכים לא חל שיפור. יום-יום אנו עדים לתאונות, שבהן יש הרוגים ופצועים. מדי פעם בפעם חוזרים אנו ומתריעים על ריבוי התאונות, וכעבור זמן-מה הכל חוזר לקדמותו, ויותר מכך — התאונות שוב קורות באותם מוקדים שבהם קרו קודם. לכן יש לבדוק את מקומות התורפה ולמנוע, עד כמה שהדבר תלוי בנו, תאונות בעתיד.

אחר כך בא נימוק ההרתעה. זהו, כביכול, גורם הרבה יותר סביר והיווני. רוצים להרתיע את הפושע, את העברייני, מלחזור על פשעו, ועל כן כולאים אותו. אך כלום באמת מועיל הדבר? האם במקום מן המקומות בעולם הועיל הדבר? האם יש איזה מחקר בעולם המוכיח שהדבר מועיל?

כבוד השר אמר לנו היום בצורה פאתטית במקצת, כאשר הזכיר ששבעים וחמישה מן האסירים שקיבלו חנינה כבר חזרו לבית-הסוהר (והדגש הוא במלה "כבר"), ש"שובם של אסירים אלה שהמדינה העניקה להם חסד ורחמים אל בית-הסוהר בהאשמות ובהרשעות חדשות מעורר מחשבות נוגות באלה המטפלים בהם". האם די במחשבות "נוגות", או שצריך באמת לחשוב גם מחשבה הגיונית? האם אין הדבר הזה מוכיח שכל שיטת ההענשה פשטה מכבר את הרגל?

אלה הם אנשים שכבר ישבו בבית-סוהר, היודעים מה זה בית-סוהר ויודעים מה פירוש הדבר להיות כלא. הם זכו לחנינה. ואם בכל זאת חזרו מיד לאחר מכן (ועל אלה הרי המדובר) על עבירותיהם, וחזרו לבית-הסוהר, משמע שכל שיטת ההרתעה — המתבטאת בצורת בית-סוהר — הוא דבר שאין לו על מה לסמוך. כשם שהוכח מכבר שעונש המוות, שיש לו עדיין חסי-דים בעולם וגם בארץ, עוד לא הרתיע שום אדם מל-בצע מעשה רצח, כך הכליאה אינה מרתיעה שום אדם מלעבור עבירה.

הנימוק האחרון הוא השיקום. הכל מדברים על השיקום. אין אף שירות בית-סוהר אחד שאינו מדבר על שיקום, שאינו מדבר על הצורך בטיפול באדם עברייני ובהחזרתו למוטב. אני מאמין שבית-הסוהר, כמות שהוא, הוא המקום האחרון המאפשר שיקומו של אדם והחזרתו למוטב.

ניקח לדוגמה את העבריינים, שעבירותיהם קשורות בהומוסקסואלים, ושהם עצמם הומוסקסואלים. לשלוח אדם כזה לבית-הסוהר, הרי זה אבסורד שאין דוגמתו. הרי זה כמו לקחת אנס מועד, או עברייני מין מסוג דומה, ולכלוא אותו בהרמון נשים. עצם הרעיון הזה הוא מדהים ממש, ובכל זאת חוזרים וחוזרים עליו, וההומו-סקסואלים פושט בבית-הסוהר. עוול מחריד הוא לקחת אנשים צעירים, עבריינים צעירים, בני-אדם צעירים שסטו ולהכניס אותם למוסדות אלה, להפקיר אותם לחסדיהם של פושעים קשוחים ומועדים, שבה רבים מהם הם הומוסקסואלים.

דוגמה אחרת: חולי-הרוח שהם כל-כך רבים בקרב העבריינים. האם עלי-די כליאתו של חולה-רוח בבית-סוהר אפשר להחזירו למוטב? האם בכך אפשר לרפא אותו ממחלתו? כל הרעיון הזה אינו פחות מטורף מן המטורפים עצמם.

נער, שנשלח לבית-סוהר, יוצא ממנו עברייני מועד. מכניסים אותו לחברה שבה הפושע הקשוח והקשה ביותר הוא הגיבור. מפקירים את הילד הזה בידי חברה זו, ובדרך של חיקוי הוא יוצא ממנה כאשר הוא עצמו כבר פושע. איזה הגיון יש בזה? אגב, דמה לי שבתי-הסוהר בארץ הם היחידים בעולם שבהם המעמד הש-ליט הוא מעמד רועי הוונות. בכל מקום אחר בעולם — כך באומרים לי — הם נמנים עם מעמד נחות ובזוי בחב-רת העבריינים. ואילו בארץ, מכיוון שהם העשירים ביותר והבחורות שלהם שולחות להם כסף גם כשהם

הדין-וחשבון וסקירת שר המשטרה התייחסו לגו-רם המנע, ששמו סיורים משטריים. אני מסכים להם, ואוכל להוסיף שלא רק בתחום הגניבות והפשעים הוא מהווה תריס רציני, אלא גם בפני תאונות דרכים ועבי-רות בדרכים. לכן מן הראוי להגדיל את מספר הסי-ורים בכל מקום ומקום.

לנבי שירות בתי-הסוהר — ברצוני לעמוד רק על נקודה אחת, והיא הפעולה ההשכלתית והתרבותית בקרב האסירים. במיוחד ראוייה לציון הפעולה הנאה שנעשתה לאחרונה על-ידי הבאת קבוצת אסירים צע-רים לכותל המערבי. פעולות מעין אלה ייתכן שהן מח-זירות את האסיר לדרך הישרה. יש להרבות בדרך מעין זו, כי אחריות הציבור כולו מוטלת על פשעו של הע-ברייני, שבדואי מחפש את הדרך לתשובה ולחברה.

ה"ז ר. הקטין:

רשות הדיבור לתב-הכנסת אבנרי, ואחריו לחבר-הכנסת מיקוניס.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

כבוד הישבת-ראש, כנסת נכבדה. הכנתי נאום מפורט על פעולות משרד המשטרה, אולם מאחר שאנו נמצאים בחוג אינטימי כל-כך של שלושה ארבעה חברי כנסת, בלי עתונות ובלי קהל, אוותר על הנאום המוכן. במקום זה הייתי רוצה להגיד כמה דברים על שירות בתי-הסוהר, בבחינת הרהורים בקול רם.

אני מאמין שיבוא יום ובתי-הסוהר הפזורים היום בארץ ובעולם ייפכו למוצגים מוזיאוניים, בדיוק כמו מרתפי העינויים של האינקוויזיציה של תקופות אחרות. יבוא יום ועצם הרעיון שעל-ידי כליאת בני-אדם מא-חורי סורג ובריה, כמו חיות בגן-חיות, אפשר להביא אדם על תיקונו — יעורר גם פליאה וגם תלחלה.

אברהם טיאר (המרכז החופשי):

אם כך, גם חיות אסור לכלוא.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

בוודאי.

יש פער עצום בין המצב הקיים בארץ ובעולם, בצורת חומות ואבנים וסורגי ברזל, לבין המחשבה המ-דעית המודרנית — פער שאינו קטן יותר מאשר הפער בין המחשבה הפסיכיאטרית המודרנית לבין בתי-המ-שוגעים המחרדים של ימי-הביניים. בהם הלכו בני-אדם בשוטים כדי לגרש את הדיבוק שדבק בהם.

כל שיטת הענישה הזאת באמצעות בית-הסוהר — מנין היא נובעת? בראשית היה יצר הנקמה של האדם ושל החברה, בבחינת שן תחת שן. אחר כך בא רעיון ההרתעה. ולבסוף בא הרעיון של הטיפול באסיר ושי-קומו.

הגורם הראשון — יצר הנקמה — הוא כל כולו שלילי. הנקמה מולידה שנאה, השנאה מולידה את הפ-שע. וכך נוצר מעגל-קסמים שאין לו סוף, והוא הולך וגובר משנה לשנה גם בישראל וגם בשאר הארצות בעולם. אף-על-פי שאנו מעמידים פנים כאילו היצר הזה נעלם, ובאילו בתי-הסוהר המודרניים אינם קיימים כדי לנקום את נקמתנו בעבריינים, הוכיחו המחקרים הפסיכולוגיים שזהו עדיין הגורם המרכזי בשטח הענישה.

והמדכאים יהיה אוסף מגוון של מוסדות שיקום, בדרגות חומרה שונות, כגון מחנות עבודה והוסטלים, דוגמת אלה המתחילים להיות מוקמים בשבדיה ובאנגליה. וב- עיקר: במקום כליאה יבוא ברוב המקרים מבחן תוך פיקוח וטיפול. לא יוצא עוד העברין מן החברה אלא יושאר בה תחת פיקוח, תוך נסיון לעזור לו להשתלב שוב בחברה התקינה.

כיום קיימת בעיה חמורה לגבי העברין היוצא מבית-הסוהר והצריך להשתלב בחברה תקינה ובעבודה יצרנית. כשהוא יוצא מבית-הסוהר הוא נתקל בתופעה, טבעית כשלעצמה, שמעביד נורמלי מתקשה מבחינה נפשית ואולי גם מבחינה מעשית להעסיק אסיר, פושע כביכול, ולשלב אותו בעבודה יצרנית. מה גם שבשיטת הענישה הנוכחית קלושים הסיכויים שאותו עברין יחזור באמת למוטב. ומי שהלך בדרך זו - ולי יש קצת נסיון בדרך זו - נוחל לא פעם אכזבות מרות למדי.

גברתי היושבת-ראש, לא יכול להיות ויכוח על כך שהמגמה של הענישה צריכה להיות - החזרתו של העברין לחברה תקינה. יש להחזיר את העברין אל החברה הבריאה. החברה היא אחראית לפשע, ולא העברין אחראי לעבירה. החברה היא אחראית לפשע - לא לרוב, כי אם תמיד העברין נוצר בגלל סביבתו, בגלל משפחתו ובגלל חוסר משפחתו, בגלל התנאים של החברה המודרנית. יש כל כך שחקרים לאין ספור. כל עוד לא נבין כל הדברים האלה, לא יבוא המצב על תקונו.

איני יודע מה להציע ברגע זה באופן מעשי לשר המשטרה ולאנשי שירות בתי-הסוהר. אני חושב - אני מהרהר בקול רם - שאולי כדאי להקים צוות מיוחד משוחרר מתפקידי השיגרה, שיתכנן לכל הפחות התייחסות של גישה כללית, חדשה לגמרי, לבעיות הענישה.

הי"ד ר. הקטין:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מיקוניס - אחרון הנואמים בסעיף זה.

שמואל מיקוניס (מק"י):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אני מצטער שגם בשנה העשרים ואחת למדינת ישראל אני צריך לחזור על אותה זרישה, שאני חוזר עליה כל שנה - לא לקיים משרד משטרה נפרד, אלא להצמיד אותו למשרד הפנים, על מנת שיהווה חלק בלתי-נפרד ממנו, כפי שזה קיים בכל מדינה נאורה.

בלי לזלזל בתפקידי המשטרה - עליהם אדבר בהמשך דברי - אני סבור שמרבית הפשעים והסיבות לעבריינות נעוצים בחברה הישראלית. בוויכוח זה הרבו לדבר על עבריינות ועל פשעים, על העליה והגידול שחלו בהם. לא מעטים ציינו בדיון, שאינם מפנים את החיצים שלהם כלפי משרד המשטרה והמשטרה בכלל, כי המשטרה יש חלק קטן ביותר במצב זה. מרבית הסיבות לעליית העבריינות ולריבוי הפשעים נעוצות במבנה החברה הישראלית, במדיניות הממשלה ובפגעי החברה. הממשלה נותנת שירותים לאורחיה. היא נותנת שירות החינוך היסודי. מחר, כאשר נדון בסקירת שר החינוך על פעולות משרדו, נבדוק באילו תנאים לומדים הילדים בעיירות פיתוח ומשכנות עוני, נראה מהי מידת הנושע; נראה עד כמה אין די מועדונים בשביל הנוער. חברי כנסת, יש המוני נוער שאין להם מה לעשות

נמצאים בבתי-הסוהר, הם השליטים והמשחיתים. יש להם יד גם בהספקת סמים משכרים החוזרים לבתי-הסוהר. נדמה לי שגם שירות בתי-הסוהר המוכשר ביותר לא יצליח למנוע החדרת סמים משכרים לבתי-הסוהר. וכך נהפכים בתי-הסוהר שלנו, כמו במקומות אחרים בעולם, לבתי-ספר לגרומנים.

סיכומי של דבר: לוקחים אדם שפרש מן החברה, או שגורש ממנה מסיבה מן הסיבות, מוציאים אותו מן החברה התקינה ומכניסים אותו לחברה של פושעים, לחברה נגדית, לאנטי-חברה, לחברה אחרת שכולה שלילית. מנתקים אותו מן החברה התקינה ומכניסים אותו לחברה של פשיעה - האם על-ידי כך מחזירים אותו למוטב, מחזירים אותו לחברה התקינה? הרי זה דבר והיפוכו.

כפי שאמרתי, אני מאמין שיבוא יום ולא יבנו כלל כיצד התקיימו הדברים האלה במשך זמן רב כל-כך. ואם הדברים האלה קיימים זמן כה רב על אף היותם כה בלתי-הגיוניים, הרי זה מעיד על כך שיצר הנקמה, ויצרים אפלים תת-הכרתים אחרים, יש להם אחיזה בלב החברה ובלב האדם. כבוד היושבת-ראש, האם בית-הסוהר, כפי שהוא כיום, יכול באמת לתת טיפול פסיכולוגי? אני יודע שלא. איני רוצה אפילו להאשים את שירות בתי-הסוהר, ש שנעשה כל-כך מעט בשטח הזה. אני סבור שלשירות בתי-הסוהר אין כל אפשרות להביא לידי שיפורים אמיתיים ויסודיים בתחום הזה. אני סבור שבבית-הסוהר, כפי שהוא כיום, אי-אפשר בכלל לתת טיפול אמיתי לאסירים.

הכינו לי רשימה סטטיסטית על העובדים הסוציאליים בבתי-הסוהר. זהו מצב איום ממש, אי-אפשר לומר שהוא מחריד. הוא ממש אבסורדי. בכלא שטה, למשל, ישנם שלושה עובדים סוציאליים על קרוב ל-200 אסירים; בדמון - שלושה עובדים סוציאליים על כ-200 אסירים; בכלא תל-מונד, בו נמצאים מרבית העבריים הצעירים, ישנם ארבעה עובדים סוציאליים על כ-200 אסירים; ברמלה - שלושה עובדים סוציאליים על כ-300 אסירים; במעשיהו - שלושה עובדים סוציאליים על כ-250 אסירים. במצב זה לא ייתכן שום נסיון רציני להגיע לשורשי הפשע, לשורשי העבריינות, לחקור מדוע האדם הוא כפי שהוא, מה הפך אותו להיות מה שהוא ואיך אפשר לתקן אותו. נדמה, כי הטיפול הסוציאלי קיים רק למען הרושם החיצוני. המטרה העיקרית של שירות בתי-הסוהר שלנו כיום היא למנוע הסתבכויות וצרות, למנוע דברים שימשכו תשומת לב ציבורית שלילית.

בית-הסוהר, כפי שהוא, אינו יכול למשון חומר אנושי מעולה ביותר לעבוד בו, לא רק בגלל בעיות השכר, אלא קודם כל מפני שאדם בעל-ייעוד אינו יכול למצוא בו סיפוק. ואילו השכר הנוכחי ותנאי העבודה הקיימים, דאי שאינם יכולים למשון חומר אנושי מן הסוג הדרוש, כדי להחזיר עבריינים למוטב ולחדש את הקשר שלהם עם החברה התקינה.

מובן שהרבה יותר קל לעמוד על הרע הקיים, אצלנו ובעולם, מאשר לנתח מה צריך לבוא במקומו. אבל אני חולם על היום שבית-הסוהר במתכונתו הנוכחית יבוא לקיצו, ובמקומו תבוא שיטה אחרת לגמרי, שיטה שעיקרה טיפול פסיכולוגי וחברתי לשיקום העברין. במקום בתי-הסוהר במבני ה"טיגארט" הנוראים

בחברה - אני מצטער לחזור על כך - בה צדיק ורע לו, רשע וטוב לו. צריך להפוך את הסדר, ואז ישתנו דברים רבים בחיינו. מה שנעשה למעלה, יש לו השפעה כלפי מטה. פעם היתה כאן חברה אחרת. פעם מה שנעשה למעלה היה שונה. היום כאשר קוראים ושומעים על מעשי שחיתות, על גניבות, מזילות ובזבוב, אתם חושבים שאין לכך השפעה? הדג מסריח מראשו. זו עובדה. יש לכך השפעה.

לכן רוב הוויכוח שהתנהל הערב לא היה ויכוח עם משד המשטרה. היה זה ויכוח עם מדיניות הממשלה. נציגי הציבור צריכים לחתור לכך שהחברה תהיה אחרת, ואז לא יהיו בה כל-כך הרבה פושעים ועבריינים.

אמרת בתחילת דברי שאיני מזלזל בתפקידי המשטרה. המשטרה יכולה לעבוד יותר טוב או פחות טוב. אבל לא זה העיקר. לא זו השאלה. אין ספק שמשד המשטרה ממלא כמה תפקידים חיוניים, כמו משמר הגבול. איני רוצה לחזור על דברי שר המשטרה וחברי כנסת על תפקידי משמר הגבול, שהוא ממלא אותם תמיד, ובאופן מיוחד מילא במלחמת ששת הימים ואחריה. זהו תפקיד חשוב וגדול, תפקיד אחראי, הכרוך בקרבנות.

תפקיד חשוב אחר של המשטרה הוא - השמירה על התנועה בדרכים; תפקיד אחר - מאבק נגד הפשעים השונים במדינה. אבל אני מוכרח להגיד שלא כל ה שנחשב כפשע בעיני המשטרה נחשב כפשע גם בעיני. אני חושב ששבתות למען הגנת האינטרסים של העמלים, או למען הגנת הדמוקרטיה, או הפגנות בעלות אופי פוליטי להגנת האינטרסים החברתיים - הן חוקיות לגמרי, בין שזה קיבל רשיון ובין שלא קיבל רשיון. לא קשה לקבל רשיון. אפשר לקבל רשיון...

אברהם טיאר (המרכז החופשי):
לפעמים ההסתדרות מזמינה משטרה.

שמואל מיקוניס (מק"י):

אתה מגלה לי "סודות מן החדר". רק אתמול נולדתי בארץ. מה זה שייד להסתדרות? בהסתדרות יש חברת עובדים, חברה שנוהגת כמו מעביד פרטי. מעבידים פרטיים ולא-פרטיים אוהבים להשתמש במשטרה לה-נגתם הם נגד שובתים.

ואשר להפגנות: יש כל מיני הפגנות. היתה הפגנה, למשל, נגד אדנאור. יש הפגנות שמבטאות אמוציות, רגשות לאומיים או אינטרסים פוליטיים, וזה חוקי. כשיש רשיון של המשטרה, זה "חוקי" במאה אחוז. כשאין רשיון של המשטרה, זה גם כן חוקי לפי דעתי. לעולם אי-אפשר לדעת את תתפתח הפגנה. יכולה להיות גם התפרצות. אני זוכר את המשטרה הבריטית. השוטרים היו עומדים וידיהם על כיסיהם ומחכים. הם לא היו מתערבים בדרך כלל. היה לי "מגע" עם המשטרה הבריטית ועם בתי-סוהר בריטיים בתקופת המנדט. מאז קום המדינה אין לי, תודה לאל, מגעים "ישירים" עם המשטרה. אני מקווה שגם לא יהיו לי. לעתים אני מופיע בראיונות עם נציגי בתי-הסוהר, מר ניר. מלבד זאת אין לי מגעים עם המשטרה.

אך המשטרה נוהגת איפה ואיפה. אני יכול להצביע על המקרה הבא: אלמונים נכנסו בדרך בית-כנסת לאולם

בלילות שבת, אין להם מועדוני נוער, אין להם בידור תרבותי. יש הרבה בני נוער שאין להם מקצוע, אין להם עבודה, והם מסתובבים בחוצות. יש נוער במשפחות מרובות ילדים שאינו יכול להישאר בבית, מכיוון שהבית צר מדי. שר המשטרה, באחד מנאומיו, אמר שאילו היה לכל ילד בעיירות הפיתוח לפחות כסא לשבת עליו כדי להכין שיעורים, היה המצב טוב יותר. יש משפחות שאין להן די כסאות לכל הילדים, ולילדים אין אפשרות ללמוד.

לכן דרושה מדיניות אחרת לגמרי מצד הממשלה לגבי חלקים ניכרים של העם. יש להעלות חלקים אלה הן מבחינה כלכלית והן מבחינה תרבותית. איני אומר שאז לא יהיו פשעים בכלל. יהיו. אבל תהיה פרופורציה אחרת לגמרי. במצב הקיים, כאשר הממשלה מעודדת את ההון, כאשר הממשלה מעודדת את העשירים, במקום לעודד את העמלן ואת העמלים, במקום לעודד את השכבות שאותן צריך לעודד, קיימים תנאים נאותים לריבוי הפשעים והעבריינות. כאשר בארץ קיימות חמש רמות חיים - רמת חיים אחת במעלות ובשדרות, רמת חיים שניה במרכז תל-אביב, ורמות חיים אחרות בכל מיני מקומות אחרים - מעודד הדבר את הפשיעה והעבריינות. דווקא אלה, הזקוקים והראויים לרמת חיים אנושית, נתונים בשפל המדרגה. דווקא אלה המשפחות הנותנות לנו עשרה או שנים-עשר ילדים, שהם לא פחות חשובים משנים-עשר עולים מחוץ-לארץ - דווקא אותם אין מעודדים, אין נותנים להם מענקים, כדי שיוכלו להתקיים כרמה כלכלית, חברתית ותרבותית נאותה ויגדלו לנו 10-12 אזרחים טובים. להביא עולה מחוץ-לארץ, שאינך יודע אם הוא טוב או רע, עולה אלפי דולרים. אחר כך מתברר שעולה זה יורד, וכעבור כמה שנים הוא חוזר כעולה חדש, ושזב מקבל שיכון והטבות אחרות.

יש לנו זרובה עצומה של עליה בקרב המשפחות מרובות-הילדים. אך אנו איננו מטפלים בהם; לא משד הסעד ולא משד החינוך אינם מטפלים בהם במדיה מספקת; הכל לא נעשה במידה מספקת, ובעיקר מבחינת הפיקוח, החינוך, הבידור התרבותי, המועדונים, הספורט - כל אותם דברים שיכולים לעניין נוער ולמשוך אותו.

אני יודע שיש גם עבריינים בקרב "בני הטובים". כאשר בצדיו של כל רחוב עומדות מכונות נוצצות, מתעורר כנראה הרצון לגנוב מכונת. יש כאלה העושים זאת מתוך ספורט. אבל עיקר העבריינים אינם "בני טובים". אם יש תופעות עבריינות בקרב "בני הטובים", הרי זה מתוך "ספורט" או בגלל הדמורליזציה הכללית של החברה שלנו. אני מדבר על אלה העבריינים הבאים משכונות עוני, ממשפחות מרובות-ילדים, משפחות שבהן הרמה הכלכלית והחברתית נמוכה.

לכן איננו יכולים לבוא בטענות מבחינה זו אל המשטרה בלבד. אנו יכולים לבוא בתביעה אל כל משרדי הממשלה שיטפלו בשכבות אלו. אם יתר משרדי הממשלה נותנים כל כך הרבה תעסוקה למשטרה, לפחות ידאג משרד האוצר לשכר גבוה יותר לעובדי המשטרה, ולתנאי עבודה טובים יותר. אני מכיר את שכר העבודה של עובדי המשטרה ותנאי עבודתם. עבודתם קשה ויש לשפר את תנאיהם. אך גם את זאת אין עושים, כי לוחצים רק על החלשים. אנו חיים

חוברת ל', ישיבה רצ"ו

— סקירת שר המשטרה על פעולות משרדו (דיון) (מיקוניס, טיאר, אבנרי, ששון, הקטין); חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (פיקוח על אניות) (תיקון) (הקטין, כרמל) —

המשטרה איננה פועלת מתוך יחס של שוויון בכל השטחים. היא פועלת ביד חזקה נגד העמלים, ביד רכה נגד עבריינים מסוג מסויים.

אני רוצה לסיים בכמה מלים ביחס לעבירות נגד המוסד. בדיון על משרד המשפטים האשמתני את משרד המשפטים בליברליות-יתר במספר שטחים. המשטרה צריכה לקחת את העניינים האלה ביתר רצינות, בעיקר את הסרסורים לזנות, עבירות מין, פורנוגרפיה ודברים כאלה שלא היינו רגילים להם בזמן המנדט הבריטי כאשר החברה שלנו היתה קטנה יותר. זה מכתים את שם ישראל, וצריך לפעול נגד זה ביתר תוקף, והייתי אומר אמילו באכזריות, כדי לטהר במידת האפשר את החברה שלנו מן הכתם הזה.

צריך לשפר את התנאים בבתי-הסוהר. על כל דבר אני אומר „צריך“. אני יודע שלשם כך דרוש תקציב. אינני ממונה על התקציב. אבל יש הכרח השפר את המצב בבתי-הסוהר. אני יודע שבזמן המנדט הבריטי היה מצב גרוע יותר והוא שופר. צריך לשפר את המצב גם בשטחים המוחזקים. אני יודע שגם שם שופר משהו. איננו צריכים להתחשב במה שהיה בימי חוסיין. אנחנו חיים בימי ישראל. אם אנחנו נמצאים בשטחים המוחזקים, כמה זמן שנימצא שם, או צריכים להסדיר שם סדרים שיהיו דומים ככל האפשר לסדרים של בתי-הסוהר במדינת ישראל.

צריך לפעול גם לשם כך שהחקירות בשטחים המוחזקים יהיו לפי החוק ולא חקירות שרירותיות שביחס אליהן קיבלתי כל מיני תלוות.

אני רוצה לסיים בכך שאני מאחל לשוטרים עבודה ברוכה בכיוון הנכון. אני מאחל להם שיעזבו את הפועלים לנפשם. הפועלים יסתדרו בעצמם ויסדירו בעצמם את ענייניהם. יטפלו השוטרים באותם פשעים שהם באמת מטורד לציבור וחרפה לחברה הישראלית. בכך צריך לשים את הדגש. לכן צריך להתייחס. חברי הכנסת הדואגים לשימור החברה הישראלית ידאגו לעקירת שורשי היבולית בחברה, המגדלים את הפשע ומרבים את העבריינות.

היו"ר. הקטין:

סיימנו את הדיון על סקירת שר המשטרה. תשובת שר המשטרה תינתן באחת הישיבות הבאות.

ה. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום

(פיקוח על אניות) (תיקון), תשכ"ח—1968 *

(קריאה ראשונה)

היו"ר. הקטין:

אנחנו עוברים לסעיף כ"ז בסדר-היום: חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (פיקוח על אניות) (תיקון), תשכ"ח—1968, קריאה ראשונה. רשות הדיבור לשר התחבורה.

שר-התחבורה מ. כרמל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אותן תקנות שעת-החירום (פיקוח על אניות), שהגני בא להציע לכנסת את הארכת תקפן, התקנתי בשמשי כשר

(* רשומות (הצעות חוק, חוב' 780).

– חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (פיקוח על אניות) (תיקון) (כרמל, הקטין, טיאר) –

ולילה) חלק ממנו נעלם, נגנב או נחבל. וכשבאו להפעיל אותו בשעת הצורך והים סוער, אי-אפשר היה להשתמש בו. אני מבקש איפוא מן השד להביא בחשבון בהתקנת התקנות אפשרויות של פיקוח וגם הדרכה לבעלי אותן הסירות שקיבלו את ההיתר, לשם שמירה על הציד שאפשר יהיה להפעילו בכל רגע, בנסיבות של בטיחות ולא בתנאים של שעת חירום בלבד.

עכשיו עוד הערה חשובה מאד. מדוע לא נתגד? כי צעדה האחרון של הממשלה ביחס לאיי סנפיר, האומר שנערוך שם רק פטרולים ולא נישאר באי, הוא צעד חמור מאד, המחזיר אותנו לתנאים שמלפני מלחמת יוני, אותם הימים שלא היתה שליטה מוחלטת על המצרים, דבר שהיווה את העילה לפרוץ המלחמה ולמה שנובע מכך. אני רואה בחומרה את צעדה של הממשלה. אני רואה בזה הפרת העקרון והתחלת הנסיגה, בלי חוזה שלום, בלי משא-ומתן, בלי השלבים שעליהם הצביע שר החוץ לפני שבועות אחדים מעל במה זו בתשובה לשאלות של חברי-הכנסת ארזי. אני מקווה שמשם לא תיפתח הרעה. וביחס לתקנות הללו באזורים שאינם רגשיים, אני מבקש מהשר לשנות את התקנות המתייחסות לבטיחות ובטחון של אותם האנשים שיפליגו באותם כלי-השיט. לא נתגד להארכת התיקון.

הי"ר ר. הקטין:

רשות הדיבור לשר התחבורה.

שר-התחבורה מ. כרמל:

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אני רוצה להעיר רק שתי הערות בעקבות דבריו של חבר-הכנסת טיאר. א) חושבני שהוא ערבב בין התקנות והצווים המוצאים בעקבות התקנות הללו. בתקנות עצמן לא כתוב "כנרת" או "הים התיכון" וכו', אלא התקנות הן בסיס להוצאת צווים הנחוצים למעשה בכל מקום ומקום. ואם נעלם הצורך בצווים מסוימים שניתנו בעבר לגבי הכנרת, לא יינתנו צווים כאלה בעתיד.

ב) בעקבות דבריו של חבר-הכנסת טיאר לגבי מצרי טירן, אני רוצה לומר ולהדגיש שקיים שלטון ישראלי במצרי טירן, וחופש השיט שלנו ושל עמים אחרים מובטח בכוחו העצמי במצרי טירן.

הי"ר ר. הקטין:

חברי הכנסת, נעבור להצבעה. לפנינו הצעה אחת ויחידה: להעביר את הצעת החוק לוועדה, אני מניחה – לוועדת הכלכלה. אני מעמידה אותה להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת החוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (פיקוח על אניות) (תיקון), תשכ"ח-1968, לוועדת הכלכלה נתקבלה.

הי"ר ר. הקטין:

הישיבה הבאה – מחר בשעה 16.00. ישיבה זו נעולה.

לצוות על אמצעי זהירות וקשר בכלי-השיט והסדרים אחרים המתייבים מן התנאים של עיתות חירום.

התקנות הופעלו במרוצת השנים בנסיבות שחייבו זאת, לשם הגנה על הספנות הישראליות באזורים רגשיים, תוך השלטה סייגים על השיט בהם.

בהביאי עתה את התקנות להארכת תוקף נוספת – לראשונה אחרי מלחמת ששת הימים – , מן הראוי להזכיר את תרומתה של הספנות הישראלית למאמץ הלאומי הכולל בימי הכוננות והחירום של תשכ"ז, ואת מסירותם של ימאי צי-הסוחר הישראלי. אניות ישראל, על הצוותים שלהן, עמדו לרשות כל משימה וכל מבחן שנדרשו בימים ההם. אך אזכיר במיוחד את האניה "דולפין" אשר צוותה התנדב עוד לפני המערכה למשימה להצות את מצרי טירן שנמצאו סגורים על-ידי המצרים. למעשה עברה האניה את המצרים והגיעה בשלום לאילת כאניה ישראלית ראשונה אשר פרצה את ההסגר ביום 11 ביוני 1967, לאחר שמצרי טירן כבר נמצאו בשליטה ישראלית.

ארשה לעצמי בהזדמנות זו להזכיר לטובה את הרשות להובלה ימית בשעת חירום, אשר פעלה כזרוע ימית לצורך התארגנות המשק לשעת חירום, כשהיא מרכוזת את משימות ההובלה הימית ואת הסדר השיט וכווץ-האדם הימי החיוני בימי הכוננות, על כל הנובע מכך, תוך תיאום מלא בין חברות הספנות, חיל הים ומשרד התחבורה.

התקנות, אשר הנני מביא לפניכם להארכת תוקף, שימשו מכשיר משפטי חשוב בידי הרשות, והנסיבות של שעת חירום אשר חייבו את קיומן עד כה מחייבות את המשכת תקפן גם להבא.

הכנסת האריכה בשעתה את תוקף התקנות בשנת 1966 למשך שנתיים, עד 31 בדצמבר 1968, והיא מתבקשת להאריך את תקפן שוב לתקופה דומה.

אבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת הכלכלה של הכנסת. תודה רבה.

הי"ר ר. הקטין:

חברי הכנסת, נעבור לדיון. רשות הדיבור לחבר-הכנסת טיאר.

אברהם טיאר (המרכז החופשי):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. לא נתגד להארכת תקפן של תקנות שעת החירום, כדי לא להכביד על ביצוע התקנות הללו, אף כי נראה לנו בנקודות מסוימות שהנסיבות המחייבות את התקנות אינן קיימות עוד. ואתן דוגמה.

למשל: התקנות המחייבות את הבעל או רב-החובל של כלי-שיט הרשום בישראל או השייך לאזרח או לתושב ישראל שלא להשיט ולא להפליג בו בים כנרת. התנאים שהיו קיימים אז בים כנרת, בשעה זו – ואני מקווה שגם לעתיד – אינם קיימים עוד. אבל אם אתייחס לתנאים אחרים, לא לתנאי בטחון אלא לתנאי בטיחות – אני זוכר שהיו מקרים, לפחות מקרה אחד, שהציוד שהותקן בסירות (והסירות אינן נתונות להשגחה יומם